

2001

АКАДЕМИК НИКОЛА ХАЈДИН
ПРЕДСЕДНИК СРПСКЕ АКАДМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ
ИНТЕРВЈУ И ИЗЈАВЕ

2012

БЕОГРАД
2014

Академик Никола Хајдин
Председник Српске академије наука и уметности

ИНТЕРВЈУИ И ИЗЈАВЕ 2001–2012

ПРИРЕДИО
Мр Дејан Масликовић

Београд
2014

Садржај:

УВОД	5
О АКАДЕМИКУ НИКОЛИ ХАЈДИНУ У ШТАМПАНИМ И ЕЛЕКТРОНСКИМ МЕДИЈИМА	7
О САНУ	33
О НАУЦИ И ОБРАЗОВАЊУ	87
О ПОЛИТИЦИ	105
ДРУГИ О ЊЕМУ	111

вечерње

НОВОСТИ

Lik i delo
Nikola Hajdin, predsednik SANU

Nikola Hajdin, predsednik SANU radi više

PROJEKTI TIKI

BLIC

ПЛАС

Danas

VREME

BE92

studio B

ДНЕВНИК

Када postanete инжењери, не зад
се рутинским обављањем послов
трудите да своју науку унапређуј

FINN

**EKSKLUZIVNO PRED
NICOLA HAIDIN, DAN**

**Po
rad
uvo
novi
odeli**

21. VIKTORIYEROGACHINA

Увод

Академик Никола Хајдин, председник Српске академије наука и уметности, дао је између 2001. и 2013. године велики број интервјуа домаћим и светским медијима.

Његови говори и интервјуи цитирани су и преношени као ударне вести из области науке, образовања и културе.

Академик Хајдин дао је интервјуе и изјаве за:

1. *Политику* (2007, 2010 и 2011)
2. *Новосћи* (2005, 2007, 2010 и 2011)
3. *НИН* (2000, 2010 и 2011)
4. *Време* (2003, 2010 и 2011)
5. *Данас* (2002, 2003 и 2009)
6. *Просвјетџу* (2009)
7. *Пејџу - часопис сјуденаџа џехнике* (2005)
8. *Независне новине* (2009)
9. *Посџани инжењер* (2005)
10. *Планеџу* (2009)
11. *Гласник инжењерске коморе Србије* (2006)
12. *Годишњак Маџице дрежничке* (2010)
13. *Танјуџ* (2006, 2007 и 2010)
14. *Беџу* (2007)
15. *Глас јавносџи* (2004 и 2007)
16. *Блиц* (2008, 2009 и 2011)
17. *РТС* (2008 и 2011)
18. *Прес* (2009)
19. *Сџудио Б* (2010)
20. *Православље* (2011)

О АКАДЕМИКУ НИКОЛИ ХАЈДИНУ У ШТАМПАНИМ И ЕЛЕКТРОНСКИМ МЕДИЈИМА

Став према медијима академика Николе Хајдина, грађевинског инжењера, професора, мостоградитеља са изузетним резултатима, најбоље је представљен у интервјуу објављеном у празничном броју листа *Данас*, 31. децембар 2002 – 2. јануар 2003, у којем новинарка Ивана Вушковић каже: „То што је у свету можда више познат него нашој широкој јавности, по оцени колега, није његова грешка већ пропуст једне средине чији сужени систем вредности не обухвата све што вреди. Због уздржаности према јавним наступима, али и опрезности по којој, како сам истиче, човек не треба да налеће на 'клизавице' ако баш не мора, за име Николе Хајдина многи су први пут чули када је пре осам месеци кандидован за председника Српске академије наука и уметности“.

Даље, у истом интервјуу изнета су сећања академика Хајдина на најраније детињство, животни и научни пут.

Академик Никола Хајдин, председник Српске академије наука и уметности и чувени градитељ мостова, рођен је 1923. године у Горском Котару, у месту Врбовско. О најранијим данима свога живота у разговору за наш лист каже: „Детињство сам провео веома срећно, са оцем Манојлом, мајком Божицом и братом Георгијем. Око моје пете године преселили смо се у Нови Винодол где је отац, трговац и извозник дрвета за Италију, добио место директора стругаре. Имали смо велику кућу и башту, а посебна атракција је био одлазак на морску плажу. Добро се сећам да то и није било тако често, иако је море било пар стотина метара од нас, јер се мајка плашила да се не прехладимо. Истина, до шесте године сам стално патио од крајника када су ми, уз велике муке, извадили ту сметњу из грла. У Новом Винодолу сам завршио први разред, а онда је дошла велика светска криза, стругара се затворила и прешли смо у Српске Моравице. Ни то није трајало дуго, па смо се после две године поново вратили у Врбовско.“

У свим местима где су живели, Хајдинови су се кретали у српској средини. Отац Манојло је био угледан Србин, председник црквене општине. Као успешан пословни човек постао је релативно богат и често је помагао сиромашне сељаке. Када је дошло време за гимназију, родитељи су га послали код тетке у Загреб. „Доћи из провинције у

велики хрватски град, и то са другим навикама и менталитетом, за мене, онако малог, био је прави шок. Уписали су ме у Другу мушку гимназију. Тамо сам се нашао у Ib одељењу, одређеном за Србе и Јевреје. Већина јеврејске деце потицала је из богатих породица, имали су гувернанте које су их училе француски језик, док су појединци знали и немачки. Због тога сам био у великом заостатку када је реч о језицима. У време када је млађи брат Георгије стасао за гимназију, родитељи су ме после друге године вратили кући, па смо обојица возом путовали у Огулин где смо завршили нижу гимназију“, присећа се Хајдин и додаје да је тај релативно срећан период и угодан живот прекинуо рат.

„После пораза наше војске убрзо је дошло црно време за Србе у Хрватској. Почела су хапшења, одвођења и убијања. У првим месецима 'Независне' имали смо срећу да су наш крај окупирали Италијани, тако да смо имали времена да се снађемо и побегнемо у Србију, у Београд, пре него што су и тамо почели масакри. Отац се није бавио политиком, али је био међу првима на 'листи'. Почетком јуна 1941. године дошли смо у Београд. Сећам се да сам, када сам се први пут испео на Теразије, видео четири човека који висе на бандерама. Поново нам се страх увукао у кости, али то више није било исто. Нашли смо се међу својим народом и због националне припадности више нисмо били дивљач за одстрел. Окупацију сам провео као миш у рупи. После београдске Друге мушке гимназије захватила ме је тзв. национална служба. Плашио сам се рација и гледао да што више времена проведем у кући“, прича први човек САНУ који после ослобођења одлази у војску, а на јесен уписује Грађевински факултет.

Како се одлучио да изучава баш ту високу школу, Хајдин данас оцењује да је тада помало био на мукама. Волео је математику, физику и механику. Био је у дилеми којим путем да настави. С обзиром на то да је студије почео са три године закашњења и са нешто богатијим искуством, увидео је да се техничке науке препоручују као услов за бржи развој земље. Каже да је било видљиво да је обнова земље на дневном реду, те ће и грађевинци, бар у почетку, бити важни. И није се покајао. По стицању дипломе, одлучио је да научни рад настави на факултету где је стигао до звања редовног професора.

„Имао сам среће да на трећој години сретнем једног врхунског научника, руског емигранта, чувеног професора Хлитчијева. Он је трасирао пут моје будућности. Предавао је теорију еластичности и у томе сам први пут нашао себе до краја. Видео сам да ту има посла за

мене. Професор ми је понудио да уз његову помоћ напишем научни рад, касније објављен у зборнику радова, што је за једног студента био велики успех. Научна биографија било ког научника који је досегао оволике године премашује обим једног интервјуа. Укратко, највећи део времена посветио сам теорији конструкције, као грани механике. Из те области објавио сам 300 радова, књига и публикација. Паралелно сам се бавио и пројектовањем конструкција, превасходно мостова, што није својствено свим теоретичарима. Али мостови су за мене били страст и нека врста хобија, а и много су популарнији од теоријских радова. По мостовима сам углавном и познат у јавности. Теоријски рад не само да је важан него ми је донео и више научних признања у земљи и иностранству. Објаснити на једноставан начин, али верно, шта сам ја радио у науци, није једноставно. Први, нешто вреднији прилог, односио се на предлог нумеричке анализе применљив на конструкције мостова, брана и слично. Тај поступак су користили бројни други аутори. Други по утицају на науку и струку су радови, већином објављени у Швајцарској, а односе се на серију челичних конструкција, састављених од танких лимова. Анализе ове врсте представљаће у будућности велики изазов и предмет научног истраживања“, истиче академик Никола Хајдин коме је, како сам каже, целокупан рад донео различита признања – почасни докторат Националног техничког универзитета у

НИН, 26.11.2000.

СКОКОВИ ПРЕКО ВОДЕ
МИЛОРАД ЈЕВТИЋ

– У то време у свету је било изведено тек неколико мостова са косим кабловима, али ниједан за железнички саобраћај. Поред тога, овде су и први пут примењени каблови са паралелним жицама смештеним у полиетиленским цевима, за разлику од до тада употребљаваних упредених жица. Железнички мостови су увек тежи пројектантски задатак од обичних, колских, посебно кад је у питању конструкција са кабловима. Проблем је у томе што њима недостаје крутост неопходна за железнички саобраћај. Ми смо овде прибегли једном парадоксу. Обично је тежња да мостовске конструкције буду што је могуће лакше, а ми смо овде као додатно оптерећење поставили шљунчани застор, што је уз скраћивање каблова на страни према обалама донело неопходну крутост.

Атини, чланство у Европској академији наука, уметности и литературе, чланство у Словеначкој академији наука и уметности, Атинској академији и више других научних организација света. Предавања је држао на неколико десетина светских универзитета, био гостујући професор на угледној Високој техничкој школи у Цириху, низ година био је сарадник Института за истраживање у грађевинарству у Швајцарској и, после двадесетогодишњег рада, објавио 20 научних публикација и књига са швајцарским научником Колбрунером. Није се само уско стручно усавршавао. Волео је и уметност и културу, што му је помогло да своје професионално интересовање шире схвати. Ту, пре свега, издваја познавање страних језика без којих, како сматра, нема врхунског успеха у било којој грани науке и професионалног деловања. Говори енглески и немачки језик, а служи се и италијанским и француским.

У периоду од 2003. до 2013. године дао је 13 интервјуа у којима је на интересантан и едукативан начин приказан његов животи и љути.

Интервју посвећен биографији академика Хајдина објављен је и у првом броју студентског часописа *Пейла*, априла 2005. године, под насловом „Мак на конач“ у коме се академик Хајдин осврнуо на своје студентске дане, одговарајући на бројна питања.

»Како је у периоду вашег студирања изгледало студирати грађевину?

»Колико је било смерова, колико испита?

»Који су били услови за добијање потписа и изласка на испит?

Еееее... те далеке '45, када сам уписао факултет, постојала су три смера: конструктивни, хидротехнички и саобраћајни. Од тога је, у сваком погледу, конструктивни био најпопуларнији. У то време се мењало све, од броја испита до градива. Професори су тежили да њихови предмети буду што заступљенији, па је то временом превршило сваку меру. Што се тиче потписа и услова за полагање испита, неки професори су тражили присуство на вежбама, неки чак и свеску са предавања на увид, док другима ништа од тога није било битно. Мој лични утисак је да су „лошији“ професори то захтевали и „терали мак на конач“. Мене као професора није интересовало ко долази на моја предавања, мада су иста била посећена. Сматрао сам да онај кога интересују тај ће и доћи.

»Практична настава?

У моје време било је практичне наставе. Оно чега се ја увек радо

сетим јесу геодетске вежбе које су се одржавале у околини Београда. Спавали смо као партизани по школским учионицама, али је било забавно, интересантно и свакако едукативно. Били смо подељени у секције и вршили смо мерења која су тада била популарна. Долазили смо у контакт са инструментима и сами вршили мерења. Сматрало се да сви инжењери, без обзира на профил, треба да прођу тај курс. Вама сада то није потребно, али је добро знати макар основне појмове, како би били у стању да процените стручност онога ко је за мерење задужен.

»Да ли сте ишли на сва предавања и вежбе?

Ја нисам био толико вредан студент да бих ишао на сва предавања. Моји одласци на предавања су зависили од неколико фактора, као што је (не)грејање учионица. А и волео сам много да спавам, па за мене предавања од осам ујутру као да нису ни постојала. Посећивао сам само она после десет, једанаест. Имао сам и друга интересовања, као на пример скијање. Био сам, у оно време, нека врста инструктора, тако да је и моје скромно знање скијања било професорско. С обзиром на то, скоро целу зиму сам проводио на Копанику, Бесној кобили итд. Кад се вратим у марту препорођен и црн, загрејем столицу и спремам испите. Међутим, ово не треба да схватите као рецепт за добро студирање.

»Савет!?

Истакао бих да живот није само струка. Живот је и много више од тога. Ако радите, а вама тих осам сати представља терет, то је заиста жалосно. Ако уживате тих осам сати док радите онда живите трећину живота дуже. Данас, није битно шта радите већ како то радите. Важно је да то што радите радите перфектно. Скренуо бих пажњу на још нешто. Човек је по природи опортуниста. Млади људи су увек суочени са питањем да ли да се буне или да приклоне главу, у многим стварима. Ту треба наћи праву меру. Треба бити принципијалан, али не по цену да се због тога „изгуби глава“. Треба „чувати образ“ и не пристајати на оно што је против ваше савести.

»Да ли се сећате нечега да вам је било тешко, мање интересантно?

Са своје 22 године дошао сам на Грађевински факултет, а да нисам имао јасну представу о томе шта ћу у ствари да студирам. На грађевинарство сам гледао као на неку врсту архитектуре, па тиме вођен, сматрао сам да су предмети попут нацртне геометрије и техничког цртања најбитнији. Касније сам схватио да је све то можда мање битно у односу на неке друге ствари. Мене је интересовала теорија, стога сам размишљао да студирам физику или нешто слично. Али добио сам савет

да је грађевина једини сигуран хлеб, јер је после Другог светског рата земља била порушена, а „патриотска дужност“ сваког од нас је била да уради нешто корисно за отаџбину. Прве две године студирања теорија је и била заступљена али у трећој је почела прича о лопати и колицима, што ме је разочарало. Помислио сам да то није оно што сам хтео да учим; срећом те године се појавио професор у оделу са краватом, Рус са брадицом, који је за нас, дивље партизане, био „појам“, и почео причу о теорији еластичности, што сам ја могао да повежем са оним математикама које сам учио раније (диференцијалне једначине, проблем торзије, свођење на Лапасову једначину...). Фасцинантно је било то што једна тако дедуктивна материја и резултати једног таквог мисаоног процеса могу да буду прагматичне природе и да послуже више него једна лопата. То ме је окуражило да останем и нађем своје место баш на овом предмету.

»Дипломирали сте у року. Да ли сте одмах почели са радом у пракси?

Још у току студирања био сам ангажован на неким пројектима, а чим сам завршио факултет, чекао ме је посао. У сваком случају, кад неко заврши са студијама има да бира између два пута. Први је, ако има амбиције, да настави са учењем тј. да упише постдипломске студије, а други је да се одмах отисне у праксу, а касније, ако жели, као формиран инжењер са искуством упише постдипломске студије, уколико жели да теоријом усаврши своје праксом стечено знање. Сваки од ова два пута је прихватљив и има своје мане и предности. Ако одлучите одмах да наставите школовање, нисте у стању да сагледате актуелне проблеме

НИН, 26. 11. 2000.

СКОКОВИ ПРЕКО ВОДЕ

МИЛОРАД ЈЕВТИЋ

– Имамо срећу што нам је природа подарила три велике реке: Дунав, Саву и Тису па и четврту – Мораву. Њихово премошћавање је одувек представљало изазове који су донели искуства и резултате, како пројектантске, тако и извођачке. Узмите само мост на Ђурђевића Тари, мог професора Мијата Тројановића, или мост за острво Крк, Илије Стојадиновића – они могу да стану уз бок креацијама Швајцарца Мајара, чија су дела, због изванредних конструктивних решења и посебно лепоте, ушла у светске архитектонске енциклопедије. Управо том идеалу да мост, поред употребних, има и естетске вредности ја сам увек у свом раду тежио.

који се јављају у пракси. Уколико одмах почнете са праксом, дешава се да после две године изгубите вољу за учењем.

„У тренутку када сте почели са радом у пракси, користили сте знање стечено током студирања. Сећате ли се нечега да вам је било посебно драгоцено? Да ли сте, са друге стране, наилазили на проблеме за које на факултету нисте били још припремљени?

Ви сте као инжењер истовремено креатор и истраживач. Имате литературу и са њом се консултујете. Поента и јесте у томе да се снађете. Уосталом, ако се неко не покаже као добар конструктор, он покуша у организацији рада. Ако му ни то не иде, може се бавити нпр. маркетингом. Онај ко не схвати своје склоности не може ни опстати у послу.

Децембра 2005. године цитирана је Хајдинова изјава у информативном листу Техничких факултета Посјани инжењер:

„Кад постанете инжењери, не задовољајте се рутинским обављањем послова, већ се трудите да своју науку унапређујете!“

Даље, у истом тексту дао је изузетно значајну препоруку младим колегама и студентима:

„Волео сам да учим, и био сам добар студент. Још као студент сам почео да се бавим науком, и имао сам велику част и задовољство да још тада почнем да објављујем своје стручне радове у зборницима где су радове објављивали само професори. Тако је један мој рад, када сам био студент треће године, одабран и штампан у научном Зборнику радова Грађевинског факултета у коме су радове објављивали наставници.

То је била велика прекретница у мом студирању јер су ме, након тога, наставници више ценили.

Зато најтоплије препоручујем младим студентима да од првих дана студирања почну да се баве и истраживачким радом, јер је то од посебног значаја у инжењерским наукама.“

Животопис академика Хајдина изнео је и у дневном листу Политика од 7. октобра 2007. године, у чланку под насловом „Ми смо нација која брзо мисли“.

У чланку су, поред основних биографских података изнете и информације о чланству у међународним и националним академијама: „У међународној организацији то су Европска академија наука, уметности и књижевности у Паризу (Француска) и Европска академија наука

и уметности у Салцбургу (Аустрија). А у националном смислу то су Словеначка академија наука и уметности у Љубљани и Грчка академија наука у Атини. Даље у тексту академик Хајдин говорио је и о темама које нису обухваћене претходним интервјуима:

»Да ли сте се у време школовања бавили спортом?

Играо сам фудбал као и сва деца, а интензивно сам се бавио скијањем. У тај спорт ушао сам још пре поласка у школу. Био сам чак и смучарски инструктор. На Копаонику сам проводио месеце, а кад сам почео да радим, правио сам пројекте смучарских скакаоница. Мој први пројекат била је нова смучарска скакаоница у Београду, на Кошутњаку. После тога сам радио ону малу скакаоницу на Копаонику...

»Шта генерално мислите о спорту?

Спорт је сигурно један значајан српски бренд, наша марка, наш знак за препознавање у целом свету. Увек смо имали способности за екипне спортове, за игре лоптом, а сад показујемо да имамо велики таленат и за тенис. То значи да смо нација која има добре рефлексе и која брзо мисли.

»Да ли сте имали смисла за љубав?

Па и не баш. Ова област више одговара онима који имају све предуслове за то, па и генетску надареност. Уверио сам се, наравно, да без љубави нема правог живота.

Моја жена Милена је етнолог, млађа је од мене десетак година. Много ми је помогла у бављењу науком. То је мукотрпан посао за онога ко се

НИН, 26. 11. 2000.

СКОКОВИ ПРЕКО ВОДЕ

– Моја склоност ка теоријским истраживањима привукла је пажњу професора Хлитчијева и ја сам, уз његову подршку и савете, као студент објавио рад у Зборнику радова професора Грађевинског факултета, што је за мене био огроман успех и значајан подстрек. Касније, кад сам после дипломирања остао на факултету, мој рад се одвијао на два колосека – теорији конструкција и пројектовању мостова. Октобарску награду 1959. године добио сам за „Нову нумеричку методу у теорији конструкције“. Можда ће вас изненадити ако кажем да је Теорија конструкције мој главни предмет, а пројектовање мостова, у неку руку хоби.

науком бави, а још је тежи за онога ко тог научника прати. Бити жена научника није велико весеље. Ипак, и наш син Раде (46) је, гледајући мене, почео да се бави науком. И он је инжењер грађевине, доктор је наука, био је професор у Америци, а сад живи у Швајцарској, има синове Николу (8) и Луку (5).

»С ким се дружите?

Старих пријатеља је мало остало, па се, стицајем околности, дружим с много млађим, с којима сарађујем и професионално. Стално смо заједно, тако да ја и не знам за проблеме старих људи, а то су мрзовоља, болест... У друштву сам људи који још могу да поједу и попију...

»Где се најбоље одмарате?

Имам кућу уз море, у Њивицама, поред Херцег Новог. Тамо уживам у јулу и августу. Ту ми долази син, снаја, унуци... То наше уживање нема цену.

»Да ли се нечега плашите?

Требало би да се плашим. У годинама сам кад би сваки дан могло нешто да ми се деси... Али толико сам у послу да немам времена за размишљање о страху. Моји планови се преплићу. Не правим велике паузе у раду. Одмарам се у ходу. И овај разговор ме опушта...

»Шта још желите да урадите?

Мислим да живимо у заблуди. Сви мислимо да још много тога можемо да учинимо, а могућности су нам, у свим ситуацијама, много мање од жеља. Наравно, никад не смемо да се предамо...

»Како доживљавате моћ?

Трудим се, пре свега, да не будем медијска личност. Ето, Ви ме чекате четири месеца. Желим да живим као обичан човек. Избегавам сваку врсту показивања снаге и моћи коју ми нуди положај председника Академије.

»Колику важност дајете новцу?

Највише ценим своје време, а њега, начин мог живота, рада и уживања не бих жртвовао ни за какав новац, јер новац је само нужно зло о коме не желим ни да причам.

»Да ли сте Ви срећан човек?

Постоје, по мом мишљењу, две врсте среће – једна се доживљава експлозивно, бучно, на пример у спорту и сличним животним околностима. Друга врста среће је она која долази из научног рада. Ниска је по интензитету, али непрекидно траје. По тој дефиницији ја сам веома срећан човек.

ПРОСВЈЕТА, МАЈ 2009.

„ИНТЕРВЈУ СА АКАДЕМИКОМ НИКОЛОМ ХАЈДИНОМ“

МИЛАН ЧЕТНИК

Академик Никола Хајдин био је професор и декан београдског Грађевинског факултета, а потпредседник САНУ био је од 1994. до 2003. године кад је изабран за председника. По други пут на функцију првог човјека Академије изабран је 2007. године. Тада је изјавио: „Не постоје две струје у Академији! Академија се бави озбиљним проблемима и она је знатно присутнија у овом друштву него што је била. Наша делатност су наука и уметност, тако да овде нема места за дневну политику“.

Професор Хајдин је рођен у Горском Котару 1923. године, у тадашњој Краљевини СХС, а данашњој Републици Хрватској. Године 1941, склањајући се од усташког терора, пребјегао је у Србију. (Ова два битна елемента у својој биографији имао је и претходни, недавно преминули председник САНУ, професор Дејан Медаковић).

О тим далеким временима, о свом младалачком животу и школовању, бурних тридесетих и четрдесетих година прошлог вијека, господин Хајдин нам је причао прилично детаљно и, на моменте, шеретски.

Номадско школовање

Н. Хајдин: Село Хајдине, у општини Врбовско, где сам рођен 1923. године, имало је можда двадесет осам кућа, а сви мештани су имали исто презиме – Хајдин. Наши преци су ту дошли 1596. године, из Клишког санџака. Има и једна група Хајдина на Кордуну, која је ту од новијег доба, како је говорио мој деда, али они нису имали неке директне везе са нама. Пре мог поласка у школу, мој отац, који је био приватни чиновник у Врбовском, постављен је за директора стругаре у Новом Винодолском, тако да сам у том месту завршио први разред основне школе. Тада је наступила велика светска економска криза, масовни банкрот и у дрвној индустрији, па је отац премештен у Српске Моравице где је постојала много већа стругара и где сам похађао други и трећи разред. Пошто је пропала и та фабрика, мој отац је прешао у приватнике. Прешао је да живи у Врбовско и почео да извози дрво из Горског Котара. Ту сам завршио четврти разред, тада четворогодишње основне школе.

То значи да сам променио три школе, што је за дете било тешко, али и корисно јер сам имао прилике да се упознам са различитим менталитетима. Рецимо, менталитет људи у Новом Винодолском био је потпуно различит од оног у Српским Моравицама.

Први и други разред тадашње ниже гимназије положио сам у Загребу, где сам становао код тетке. Било ми је крајње тешко и крајње интересно јер је Загреб, за мене, дечкића из Врбовског, био велики град. Била је то Друга мушка гимназија са квалитетном наставом и строгим школским режимом, технички опремљена, у којој сам доста тога научио. Али била су то неизвесна времена, убијен је у Марсеју краљ Александар, а мој млађи брат је стасао за гимназију, па моја мајка, разуме се, није хтела да се раздваја од обојице. Ја сам тако прешао у Огулин. До школе сам сваки дан ишао возом или како се тамо говорило – влаком. Школски влак је ишао ујутро из Врбовског, полазна станица му је била у Српским Моравицама, а моје родно село Хајдине је негде на пола пута између ова два места. У Огулину сам, дакле, похађао трећи разред гимназије, што је било напорно за једног клинца јер смо морали рано да устајемо из кревета. Али било је ту интересантних сцена које памтим. У Огулин су стизали разни путници из Лике, из Бриња и Оточца... Доста српске деце је живело под тешким околностима, морала су да путују до школа јер су родитељи имали амбицију да их школују, шаљући их у гимназију. Неки од тих ђака били су релативно успешни, али већи део није. Ја лично сам био добар ученик као и у Загребу.

Пошто ми је отац, као извозник дрвне грађе, често путовао у Ријеку и Сушак, пала је одлука да пређем у гимназију на Сушаку, на самој граници Југославије и Италије. Била је то технолошки напредна и изванредна средина. Цео Сушак је деловао као један прави град, заправо периферија Ријеке, памтим зграде четвороспратнице... Ту сам штошта видео и доживео. Упознао сам се с талијанским језиком. Локални православни свештеник, очев пријатељ, нашао ми је смештај у једној вили, код двеју старих госпођа, удовица, које су се родиле у време Аустроугарске и које су у кући говориле немачки и талијански језик. Слушајући њих научио сам оба ова језика и доста тога што ми је касније било јако корисно.

Међутим, Италија се већ укључила у ратна збивања, одиграо се италијанско-абисински рат, десило се и једно мање бомбардовање Ријеке, па је тај град ноћу био замрачиван. Значи, ситуација је била несигурна, а моји родитељи су се плашили да останем тамо мада је, за мене, тамошњи комфор био изванредан. Мој отац је био богат човек, па је могао да ми плати смештај у једној луксузној вили. Моје издржавање коштало је колико и плата суплента у гимназији. Тако сам као клинац, гимназијалац, имао примања скоро као гимназијски професор!

Прешао сам у Карловац. Волео сам га јер је то била мешана средина у којој је било доста Срба. На Сушаку нас је било мало и сећам се да смо ишли на православни веронаук код оног свештеника ког сам поменуо. У Карловцу сам становао код рођака, такође Хајдина. Ту сам завршио шести и седми разред гимназије.

Међајући места школовања свугде сам, још као клинац, морао да се легитимишем, да покажем шта знам. Вечито сам био новак. Ипак, на сваком месту нешто сам ново научио, а и била ми је интересантна та разноликост менталитета.

»Да ли су вас те разлике више забављале или збуњивале?

Па, научио сам да је свет разнолик, што је једна врло важна ствар. Запазио сам разлике па сам могао да боље разумем сваку средину.

Пузајућа четврсесетпета

»Гдје сте, у том кружењу, завршили гимназију?

Тек у Београду... Јер, дошло је пролеће 1941. године. Усташки режим у Карловцу је одмах узео маха. Већ су биле почеле школске предферије, па сам се ја затекао у завичају. У прво време код нас су се стационирали Италијани као окупациона снага, што нам је спасило живот. Тај први

□ ВРЕМЕ, 23. АПРИЛ 2003. □

Нови председник САНУ управо се вратио из Пољске: пре неколико година победио је на анонимном конкурс за изградњу моста који ће повезивати две обале Висле код града Плоцка. Разговор почињемо његовом омиљеном темом.

»Дуго се чекало да почне изградња овог моста, какав је то мост?

– Овај мост је пројектован у систему конструкције са косим кабловима сличном оном који је примењен на железничком мосту у Београду и на друмском мосту у Новом Саду. Овај изузетно атрактиван систем је у мостоградњи достигнуће новијег датума и представљаће доминантан систем у 21. веку. Били смо међу првима који су храбро и без предрасуда развијали и унапређивали тај систем. Мост има распон од 375 метара (од пилона до пилона) и светски је рекорд за мостове с кабловима у једној вертикалној равни. Већ сад се може наслутити да ће мост представљати и изузетно естетско достигнуће. Радови су почели прошле године, али веома брзо напредују, већ према изграђеним стубовима може се наслутити изглед ове колосалне грађевине.

талас усташких клања није нас захватио, а дотад смо већ дознали шта се дешава. У јуну месецу ја и отац, возом, са лажним легитимацијама, побегли смо у Београд. Мајка и мој млађи брат стигли су касније.

»Којом трасом је ишао тај воз?

Воз је полазио из Сушака, за Карловац и Сисак па даље за Београд, дакле заобишао је Загреб. Усташе су многе људе скидали с воза, у Огулину, Сиску... Рано ујутро стигли смо у Стару Пазову која је тада била под контролом Немаца. Мени и оцу је речено да изађемо из воза и уђемо у задњи вагон који је већ био преконтролисан.

»Ко вас је савјетовао?

Много људи је бежало у то време, а на терену су већ били повереници Томе Максимовића, комесара за избеглице у влади окупиране Србије. То су били они, ми смо их послушали и срећно стигли у Београд. Саву смо прешли преко железничког моста, који је, после рушења, већ био закрпљен, направљен је неки провизоријум.

На наше велико изненађење, на железничкој станици у Београду застали смо масу познатих људи. Јер, како су Срби бежали у Србију, тако су их рођаци сачекивали на београдској железничкој станици. Ту су биле и моје тетке.

Први долазак на Теразије памтим по четворици људи који су висили на бандерама. Али с обзиром на страх који сам претрпео у Хрватској, Београд је за мене био лука спасења.

Првих дана сместили смо се на Сењаку, а спавали смо на патосу. Убрзо, отац нам је нашао стан у Призренској улици, преко пута хотела Балкан. Могли смо изнајмити и већи и бољи стан, отац је тад имао пара да то плати, међутим ми смо били убеђени да ће Руси отерати Немце за три месеца... па ћемо да се вратимо у Врбовско тако да нема потребе за неким трајнијим смештајем!

»Били сте оптимисти у љето 1941. године?

Да, да (смијех)... А у том стану сам остао све док се нисам оженио. Да ми се све то десило у овим годинама, умро бих на лицу места. Али другачије је кад човек има осамнаест година и кад је живот пред њим. Ја сам заиста веровао да ће све то да брзо прође. У Београду смо из дана у дан слушали Радио Лондон и кад се десио Стаљинград и кад су Немци почели да бегају од Москве ми смо знали да ће они кад-тад отићи, а Руси доћи. Тад је била једна оптимистичка перспектива.

»У загребачкој гимназији, дакле доста година прије априлског рата, ишли сте у „б“ одјелење, резервисано за Србе и Јевреје! Испада да је већ

тада, у вријеме Краљевине Југославије, постојала једна зачуђујућа сегрегација и да су „нови поредак“ и усташки погром имали припремљена упоришта?

У сваком разреду те Друге мушке гимназије у Загребу постојала су „а“, „б“ и „ц“ одељења. И онда, са образложењем које неко може да прихвати, али, у принципу, многи нису прихватили, а то је да је тако једноставније организовати верску наставу. Ми Срби, Јевреји, старокатолици и гркокатолици били смо скупа у „б“ одељењима. Углавном дакле Срби и Јевреји. Главна атракција били су Јевреји јер загребачки Јевреји, за разлику од београдских где је било богатих али и сиротиње, били су углавном Ашкенази, и добар део њих врло богати људи. Њихови клинци долазили су у школу, у оно време, са гувернантама и у лимузинама које су возили ливрејисани шофери (смијех). Била је то интересантна слика.

Тада нисам имао појма о страним језицима, а становао сам код тетке која није знала француски, а баш тај језик је био на настави. Јеврејски ђаци су сви говорили немачки, то им је мање-више био матерњи језик, али су сви говорили и француски који су научили од гувернанти.

Био сам потпуно изгубљен у почетку, нисам зано шта да радим. Наставник није обраћао пажњу на мене, а то је био Џамоња, велики Југословен и отац чувеног вајара Душана Џамоње. Али био је немаран као наставник, а и видео је да Јевреји знају француски, па се није много трудио. Ја сам био у великом чуду, покушавао сам да се снађем и спасем, па сам на ћириличном писму, изнад француских речи, исписивао фонетску верзију. Те муке су трајале само један семестар јер сам, као одличан математичар, брзо схватио граматику и тако се изједначио са јеврејским ученицима који су били јачи у лексичи.

У вријеме марсејског атентата били сте гимназијалац у Загребу. Да ли се тад осјећало да се десио рез и да долази још мучније доба?

Да, да, сама та чињеница... Али, знате, те 1934. године све је изгледало другачије. Сећам се, ми, чланови Сокола, били смо на вежбама и нарочито смо жалили због тога. Ево један детаљ из тог доба: воз са посмртним остацима краља Александра ишао је из Сплита за Београд, преко Загреба. На загребачкој железничкој станици скупила се огромна маса народа која је чекала долазак воза. Многи су плакали, други били видно ожалошћени... Тако је било. Било је света као кад је Павелић дошао у Загреб. А још већа је гужва била кад је дошао Тито. Према томе, свашта се дешавало ако човек погледа обичан свет.

»Рат се завршио, а ви сте остали у Београду?

Где да се враћамо у Хрватску кад смо брат (Георгије Хајдин, такође професор Грађевинског факултета у Београду, прим. а.) и ја већ стасали за студије. Породица ми је остала у Београду, отац се запослио, а после отишао у пензију. Све те невоље су га жешће погодиле него нас. Изгубио је све што је имао. Постао је избеглица. Разболео се и умро са шездесет девет година.

За време окупације наставио сам школовање у Другој мушкој гимназији у Београду. Настава је почела у новембру месецу и одвијала се у Дечанској улици јер гимназија није имала зграду. Ту су гимназију учили многи ђаци који су касније постали важне јавне личности, а и професори су били добри. Увек сам имао среће са наставницима... И у Карловцу, а поготово у Загребу. Добар број тих наставника из Загреба, Београда, Карловца, касније су постали професори универзитета.

»У ратном Београду сте завршили последњи разред гимназије, претходне су вам признали?

Да, само последњи (смијех)... Кад све саберем, променио сам три основне школе и пет гимназија. Данас, кад неко дете промени школу у истом месту кажу да је то трауматично! Ја сам онако мали, зврк, пролазио кроз све те школе као воз кроз кукуруз!

»Јако бисте упоредили прогоне Срба из Хрватске за време Павелића и у време Туђмановог режима?

Ситуација је слична, али по мом схватању онда, за време Другог светског рата, било је много горе. Разлике су у ономе о чему се најчешће не пише у новинама. Наш народ је несрећан и у једном и у другом случају. Али у другом случају, поставља се питање колико је био судбински несрећан, а колико су криви неки људи који су га довели у ту ситуацију. То је сад једно питање у које не бих улазио.

У време кад сам ја стигао овде, у Србију је пребегло, по неким проценама, између сто двадесет пет и сто педесет хиљада Срба. Неко каже и више, али рецимо око сто педесет хиљада. А Србија је тада била мала. Она Србија која нам је могла дати уточиште била је сведена на границе Београдског пашалука, а и сама погођена ратом и сиромаштвом. Међутим, ми смо били примљени далеко боље од Срба-прогнаника из недавних ратова. Знате, ми смо били примљени на заиста најбољи могући начин. Многе српске избеглице су се и тада патиле али су сви на-

шли неки свој пут. Дакле, кад сам ја дошао у Београд, мене и неке друге
ђаке избеглице просветне власти су примиле у Другу мушку гимназију,
најбољу гимназију тада у Београду, а неке ђаке који су је похађали пре-
бацили су у Девету мушку гимназију да би направили места за нас!!! То
се није дешавало 1995. године, разуме се...

*У маџазину за науку, истраживања и ошкрића Планајта, 23. октобра
2009. године, под насловом „Наука као живош“, аутора М. Рајковића,
поређ већ поменутих података о дејинштву, школовању и доласку у
Србију, академик Никола Хајдин дејтаљно је описео почетеке свој науч-
ној рада. Преносимо тај део штекста:*

„Нисам баш тачно знао разлику између грађевине и архитектуре,
мислио сам да је то једно исто, знао сам само да сам имао смисла за ма-
тематику“. Факултет је, због ратних прилика, уписао с трогодишњим
закашњењем. Професор примењене механике и инжењер бродоградње
Јаков Матвејевич Хлитчијев, и сам избеглица, открио је Николи
Хајдину област која највише одговара његовом сензибилитету.

„Када сам“, вели, „као студент треће године дошао на час теорије
еластичности професора Хлитчијева, приметио сам, иако је то дубоко
апстрактна материја, на моје велико изненађење, да се она у практичном
смислу претапа у технику и да из једног таквог разматрања апстрактног
карактера, које је мене одушевљавало, излазе ствари које су могуће у
реалности. Рекао сам себи да у грађевини има веома много материје
којом бих могао да се бавим.“

Понудивши му да реши проблем торзије троугласте цеви, професор
Хлитчијев је свог студента трајно придобио за науку. „Прихватио сам
тај задатак и врло рано увидео да је научни рад једна кујна која нема
много везе са оним што сам до тада знао. Моју прву верзију дужине
једног табака, професор је тако ишарао црвеном оловком да сам сте-
као утисак да ништа не вреди. Говорио је: 'У науци се не пише све што
човек зна'. Рад је сведен на четири стране и опет, на моје велико изне-
нађење, штампан у зборнику наставничких радова *Годишњак Техничкој
факултету*, 1949. Када ми је професор саопштио да ће бити објављен,
мислио сам да га нисам добро чуо. Тај рад ми је дао посебан имиц на
факултету. Био сам на неки начин привилегован, професори ме више
нису много питали“.

Хајдин је дипломирао код проф. Ђорђа Лазаревића са радом из
„Теорије луски“ или површинских носача (пројект хале трамвајског

депоа), а докторску дисертацију „Један поступак за решење граничних задатака и његова примена на неке проблеме теорије еластичности“ бранио је пред „импозантном комисијом за оно доба“ – Хлитчијев, Кашанин, Антон Билимовић и други. „Top scientists“, вели. И као што га је успех првог научног рада „повукао“ да настави рад на том пољу тако је прва награда на конкурс за идејно решење моста на Тиси код Титела (на позив и у сарадњи са професором Миланом Ђурићем) утицала да настави путем који ће му донети славу једног од најцењенијих градитеља мостова у свету. „Радио сам и бране, лучне бране (Глажња, Грнчарево, Мратиње), али мостови су се наметнули као примена мојих теоријских истраживања, којима се она најлепше могу дочарати“.

Професор Хајдин је пројектовао или био консултант многих мостова у земљи и свету (Русија, Индија, Пољска), али како је то неком приликом рекао, највише држи до мостова са косим кабловима (затегама или ужадима, како се још каже). Хајдин у свом опусу има пет оваквих мостова, сваки са одређеним оригиналним решењем, чиме се не може похвалити ниједан други аутор у свету – пешачки мост на Сави у Сремској Митровици, мост на Врбасу (код Бањалуке), железнички мост на Сави у Београду, новосадски мост „Слобода“ и мост на реци Висли код Плоцког.

Хајдинови мостови поседују уметничку бајковитост – елганцију форме и савршенство линија челичних конструкција које је још Андрић давно слутио („они као да још чекају свој последњи облик и своје савршенство“). Његова највећа остварења са косим кабловима су величанствене Еолове харфе на рекама, чије струне трепере и при

ДАНАС, 31. ДЕЦЕМБАР 2003 – 2. ЈАНУАР 2004
ЗАБЛУДЕ О МОСТОВИМА КАО КОЛОСИМА
ИВАНА ВУШКОВИЋ

О мостовима се често говори као о „симболима слободе и истине, симболима градова и времена у коме човек живи, које варвари разарају“. Иако се мостовима бавио из хобија, Хајдин је успео да разбије све заблуде о тзв. колосима који премошћују реке и спајају људе. Зато често каже да за све за шта не постоји искуство, постоје сумње у успех. Он је успео. Успео је да његови мостови у време изградње понесу епитет „први такве врсте у свету“, па је тако и 1979. године конструисао Нови железнички мост на Сави у Београду са косим кабловима.

слабом дашку ветра. Коси каблови у средњој вертикалној равни моста на Висли постављени су у тзв. „модификованом харфа распореду“. Овај мост, са средњим распоном од 375 метара на укупној километарској дужини, у техничком смислу представља корак даље у односу на новосадског „принца“, достигавши највећи „ослоначки размак“ ове врсте у Европи. Сам аутор је тај „корак даље“ сажео у мисао: „Са више каблова чини се да је нешто елегантнији од новосадског и у отвореној равници има, што је природно, доминантнију пејзажну улогу“.

„То није била опсесија мог интересовања“, каже. Увек је песнички кретао „у непознато“ и тежио да освоји „нови терен“ како у теорији тако и у примени теоријских решења. „Ако се тако може рећи, ја сам срећан спој науке и њених примена.“ У приступној беседи у Атинској академији (која га је апсолутном већином изабрала за свог иностраног члана – нап. а.) ’Structural mechanics and structures’ изложио сам шта сам радио теоријски, а шта од тога применио.“

Хајдинов пројект моста на Висли (са Б. Стипанићем) је однео прву награду на анонимном конкурс 1996. године. Са том врстом конструкција ишао је испред свог времена и у „ту игру“ се врло рано укључио. Када је предложен за редовног члана САНУ, предлагачи су најавили „врсног академика са дугом творачком перспективом“.

□ ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ, ЈАНУАР 2005.

ИНТЕРВЈУ АКАДЕМИКА НИКОЛЕ ХАЈДИНА, ПРЕДСЕДНИКА САНУ
Б. ЂОРЂЕВИЋ

– Кад је реч о распону у одређеној класи моста, можемо да кажемо да сваки напредак у том правцу представља достигнуће и изванредан ризик без кога не би било напретка. Бавећи се теоријом конструкција, један део активности посветио сам конструкцијама у којима солидарно учествују два материјала – бетон и челик. Као резултат тога рада пројектовао и извео два моста код којих се на један посве нов начин спајају ова два материјала. Овај напредак у конструисању запажен је и коментарисан у светској штампи у тренутку кад су ти мостови завршени пре неких 40 година. Колико је та техника и данас актуелна види се из приказа у једној докторској дисертацији у Шпанији из прошле године, где се између осталог каже: „Прва примена (мисли се овог система) коју смо пронашли је мост Орашје, реализован 1968. године, који има централни распон од 134 метра. Остварење је врло атрактивно и његове значајне димензије га чине рекордним по распону у том тренутку“

У предлогу су, између осталог, написали: „У конструктивном послу не наступа конвенционално и без устезања улази у могућности грађења нових система и тамо где они то нису доживели ни у свету“. Академик Хајдин је заиста оправдао мишљење својих професора. „То не звучи скромно, али да би човек трајао мора, са педесет да буде двадесет година испред свог времена, па кад дође у седамдесете неће бити застарео. Ја сам у доба највеће стваралачке енергије дошао на идеју да конструишем мостове са косим затегама, што већини конструктора није падало на памет. Знао сам да ће то бити будућност у мостogradњи, иако је тада таквих мостова било свега неколико у свету.“

Мостови са косим затегама су данас доживели огромну популарност, има их на хиљаде У том светлу, „смели приступ“ професора Хајдина (са Љ. Јевтовићем) у грађењу првог таквог железничког моста (на Сави у Београду), пре скоро три деценије, „одиграо је пионирску улогу“, на шта је његов аутор, искрено, „веома поносан“. Сматрало се да таква конструкција, због своје велике флексибилности, не одговара железничком саобраћају. Хајдин и Јевтовић су повећали крутост структуре, што захтева ова врста саобраћаја и доживели потпуни успех и велики публицитет.

Академик Хајдин је највише дао у теорији конструкција као грани примењене механике. Теоријски рад му је донео више признања у земљи и свету, чланство у домаћим и страним научним институцијама. „Објаснити на једноставан начин, али верно, шта сам ја радио у науци није лако“, говорио је једном приликом. Написао је преко три стотине радова, књига и публикација. Хајдинов предлог нумеричке анализе примењив на конструкције мостова и брана користили су многи аутори. Радови о челичним конструкцијама састављеним од танких лимова, већином објављени у Швајцарској, имали су видан утицај на науку и струку. Изузетан допринос из области танкозидних конструкција представља двотомна монографија „Dünnwandige Stäbe“ (са К. Ф. Колбрунером) коју је штампао угледни немачки издавач Springer (1972, 1975).

У Хајдиновој школи теорије конструкција стасали су многи научни кадрови („чудно је да је велики број мојих ђака већ у пензији, али то је посебно питање“, вели). Имао је велики број сарадника не само на својој већ и на другим катедрама конструктивног смера. „Душан Крајчиновић је постао чувени професор на Универзитету у Аризони. Има млађих људи који нешто значе на Грађевинском факултету, као

што су Бранислав Ђорић, Братислав Стипанић и други. Драгослав Шумарац, бивши министар грађевине, био је један од мојих најбољих ђака, врло талентован човек“.

„Од свих објеката које ради људска рука у архитектури и грађевинарству мостови су најеминентнији део стварања“, вели професор Хајдин. „Мостови из старог века, поготово римски мостови, споменици су највишег људског умећа и лепоте стварања. Данас мостови представљају врхунац човекове умешности и знања. Они су у нечему слични православним иконама. Као што иконе морају бити саображене канонским правилима тако су и пред мостовима многа ограничења и рестрикције – новац, пут, околина, пловни пут, висина пловног профила, ширина и слично. У том дијапазону пројектант треба да покаже таленат“. Зашао је у осамдесетчетврту, са погледом унапред, једнако активан у Академији и на научном пољу

Опширну причу о животној академика Николе Хајдина, 2010. године објавио је и часопис за науку, културу, књижевност и уметност Годишњак Матице државне. Аутор текста био је Бранко Ђурић.

Новинар Станко Стоилковић у дневном листу *Политика*, од 28. марта 2010. године у тексту „РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ: Никола Хајдин, председник САНУ“, износи интересантне резултате новинарско-истраживачког рада у вези са пореклом презимена Хајдин и Ајдин:

„Први пут се презиме Хајдин помиње 1752. иза имена извесног Петра у налогу за пресељење, јер је преко његовог имања пролазила будућа Каролинска цеста у тадашњој Аустрији.

ПОСТАНИ ИНЖЕЊЕР, ДЕЦЕМБАР 2005.

ЗНАЧАЈНИ ПРОЈЕКТИ ИЗВЕДЕНИХ КОНСТРУКЦИЈА

Најпознатије дело Н. Хајдина је свакако друмски мост „Слобода“ преко Дунава у Новом Саду. Осим тога, још су значајни: друмски мост са косим затегама преко реке Висле у Пољској, железнички мост са косим затегама преко реке Саве у Београду, друмски мост преко реке Саве код Орашја, железнички надвожњак преко Дунајске цесте у Љубљани, железнички надвожњак преко Целовшке цесте у Љубљани, друмски мост преко реке Ибар код Рожаја (Црна Гора), друмски мост преко акумулације за хидроелектрану Шпиље, друмски мост преко реке Тисе код Жабља, и лучна брана Глажња код Куманова у Македонији.

Константин Филозоф описује живот Стефана Лазаревића и успут наводи извесног Ајдина, коме је неко дописао име Радослав, деспотовог изасланика. Тај је у преговорима с монголским каном Тамерланом уредио да се ослободи Бајазитова супруга Оливера, кћи кнеза Лазара, коју је отомански султан одвео у харем после Косовског боја 1389.“

Уљедни недељник НИН, 13. јануара 2010. године, објавио је интервју са академиком Хајдином о његовом животоу и почецима научног рада у коме су изнети мало познати детаљи о контактима са својски припадницима научником Милутином Миланковићем.

Академик Хајдин објаснио је своје сусрете и контакте са Милутином Миланковићем, али и уопште став према научницима, одговарајући на новинарска питања:

»Када сте са родитељима побегли из Независне државе Хрватске у Београд, 1941. године, једно од највећих дела науке XX века „Канон осунчавања“ Милутина Миланковића, киснуло је у тек одштампаним таблицама, на немачком, у једној београдској штампарији, срушеној током бомбардовања. Да ли сте, у то време, ишта знали о Миланковићу, који је, као и Ви, био грађевински инжењер?

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ САМ ЗНАО НЕШТО О МИЛАНКОВИЋУ.

»Занимала вас је небеска механика или његови грађевински пројекти?

Ја нисам, у то доба, имао неки појам о небеској механици. Био сам тада незавршени гимназијалац; због рата сам прекинуо школовање у Хрватској, преселио се у Београд и дипломирао 1942. године. Тада сам, стицајем околности, отишао са оцем код неког његовог пријатеља и код њега видео једног чичицу у ћошку. Очев пријатељ је рекао: „Ово је господин Миланковић“. Мени то, тада, није бог зна шта значило. Схватио сам ко је Миланковић тек када је, у току окупације, изашло друго издање његове књиге „Кроз васиону и векове“. Због те књиге

ТАНЈУГ, 5. 12. 2006.

ИНТЕРВЈУ ПРЕДСЕДНИКА САНУ, АКАДЕМИКА НИКОЛЕ ХАЈДИНА

– Пројекат моста преко Аде Циганлије представља модерно, естетски беспрекорно решење какво доликује Београду, који већ има два моста преко Саве који су у доба градње представљали врхунска остварења у области мостостројарства.

Миланковић је имао непријатности: гонили су га представници власти. После рата, кад сам 1951. године, имао част да ме приме, као младог сарадника, у Математички институт САНУ, Миланковића сам упознао као професора и већ познатог научника и потпредседника Академије.

Има јако много ствари и анегдота које говоре о том великом човеку. Миланковић је остао трајно у мом памћењу. Много штошта сам о њему сазнао као асистент, а и касније. Имао сам част да дођем и до његових писама које је писао свом сину.

»О чему су говорили у преписци?

После рата Миланковић је имао у Југославији неколико неповољних околности. У Београду је, за време окупације, штампао књигу, што му је у социјалистичком режиму био велики грех.

»Коју књигу?

„Кроз васиону и векове“.

Друга невоља дошла је када је његов син Василије хитно побегао из Југославије. За комунисте је то био велики грех, па су због тога јурили Миланковића. Трећа грешка била је то што је Миланковић био аустријски ђак, човек Запада. Миланковић, у тадашњој Југославији, никоме није био потребан и у тој земљи социјализма мало је њих одушевљавао.

»Када сте сазнали да је Миланковић у Бечу докторирао, да је био први српски доктор грађевинских наука и да је по Европи градио мостове?

Није само српски. Био је међу првим докторима техничких наука у целој Аустрији. Чим је постао инжењер, за кратко време од шест година,

БЕТА, 15. АВГУСТ 2007.

МОСТОВИ У СРБИЈИ БЕЗБЕДНИ

Академик Никола Хајдин каже да су мостови у Србији безбедни и да не постоји опасност од њиховог рушења. Хајдин је казао да пешаци и возачи у Србији не треба да буду у страху због несрећа са људским жртвама до којих је дошло када су се срушили мостови у САД и Кини. Мост може да се сруши ако није добро саграђен, због грешке у пројектовању, одабиру материјала или извођењу радова, или ако је дотрајао због лошег одржавања, објаснио је Хајдин и указао на то да „ниједан мост није вечан“. Према његовом мишљењу, најважније је да се мостови редовно одржавају у складу са динамиком која је препоручена у пројекту моста.

колико је боравио после студија у Аустрији, објавио је десетак патената и више научних радова. Као грађевински инжењер радио је многе ствари, између осталог и реконструкцију зграде Техничког факултета у Бечу. Миланковић је једна феноменална личност.

»Колико су вама, као успешном конструктору, занимљиве његове конструкције мостова?

Он није урадио много мостова, али се појавио у Србији као консултант, између осталог, на прузи Ниш–Књажевац, посебно за мостове. Неки мостови су тако углављени у терен да се не могу видети осим из авиона.

»Не разумем Вас?

Преко моста идете у тунел, а из тунела на мост. Због тога немате могућност да мост снимите, сем из хеликоптера. Као консултант, Миланковић је много штошта пренео нашим инжењерима о бетону и бетонским мостовима.

»Колико су га у Србији уважавали људи његове техничке струке и професије?

Његов случај доста говори о нашем менталитету. Када је одлучио да из Беча дође у Србију, негде између 1908. и 1909. године, прво је покушао да се запосли као професор на Техничком факултету у Београду, јер је био грађевински инжењер. Али га ту нису примили. Сматрам да је то била и његова и наша велика срећа.

»Зашто?

Пошто није примљен на Технички факултет, позвали су га људи са Филозофског.

»Који?

На Филозофском су тада били Брана Петронијевић, Јован Цвијић... Мика Алас и остали су га позвали да преузме предмет небеске механике, о коме он није имао довољно знања, али га је врло брзо стекао. Да није дошао на Филозофски факултет вероватно се на Техничком не би бавио Канонм осунчавања. Као грађевински инжењер постао би доста познат и остао би у историји грађевинарства. А као професор небеске механике и творац теорије о климатским променама постао је светска личност, међу 15-20 најбољих научника из те области свих времена. Са чистим блоком и оловком је рачунао кретање температура на Земљи милион година уназад.

»Нису неуспеси најгоре што се човеку може десити у животу.

Миланковићев случај је показао да из неуспеха, конкретно неодласка на Технички факултет, касније може да испадне и велика корист, ако човек има велику главу.

ПОЛИТИКА, 7. ОКТОБАР 2007.

»Који Ваш мост посебно волите?

– Бавио сам се науком као теоретичар. А пошто је моја научна област била механика грађевинских конструкција ја сам се, стицајем прилика, бавио и пројектима у којима су мостови имали најзначајнију улогу. Био сам конструктор неколико мостова познатих и признатих у свету. То су: железнички мост с кабловима преко Саве у Београду, мост „Слобода“ преко Дунава у Новом Саду, па мост преко Висле у Плоцку, у Пољској, најдужи у Европи по распону (375 метара)... Али, ако би требало да се одредим: мост „Слобода“ је, апсолутно, изван конкуренције...

У интервјуу истом недељнику, јодину дана касније, 13. јануара 2011, сажетио је изнети научни ђуи академика Хајдина:

Многи су у Србији за Николу Хајдина чули тек када је први пут изабран за председника САНУ, 3. априла 2003. године. Није мало Београђана који ни данас не знају да је Хајдинов мост преко Саве поред Београдског сајма, изграђен 1979. године, први циновски мост у свету за железнички саобраћај, са челичним ужадима. Парадоксално је то да је конструкција мостова била само Хајдинов хоби, потекао из жеље и изазова да се окуша у практичној примени резултата свог научнотеоријског рада.

Први научни рад написао је, на запрепашћење колега, управо као студент. Текст тог рада, обима 16 страна, „ишарао му је црвеном оловком“ чувени проф. Јаков Матвејевич Хлитчијев, с коментаром да се „у науци не пише све што човек зна“. Због такве примедбе професора великог ауторитета, који га је увео у појам науке, помислио је да његов научни првенац „ништа не вреди“. Обузело га је моћно одушевљење када је његов текст, сведен на свега четири стране, објављен у *Годишњаку Техничкој факултету*. Хајдинов научни таленат добио је још веће признање када је његов асистентски рад цитирао чувени немачки научник Карл Гиркман. То му је, истовремено, донело и велико разочарење јер на такво научно интернационално признање београдском асистенту нико у Југославији није обраћао пажњу.

Од 1954. године почиње да се бави конструкцијом лучних брана и врло брзо примећује да је светска теорија у тој области недовољно развијена. Након неколико година рада заинтересовао је домаће и светске научнике новим методом прорачунавања сигурности најсложенијих грађевинских објеката, међу којима су и светски научник из те области Швајцарац Курт Колбрунер. Заједно су објавили више од 20 студија на енглеском и немачком језику, укупног обима већег од 2.000 страна.

—

О САНУ

Академик Никола Хајдин изабран је за потпредседника САНУ за природне науке 1994. године, а реизабран 1998. године. Председник САНУ постао је 2003. године. На челу најзначајније српске институције у науци и уметности, академик Хајдин је већ три мандата.

Академик Хајдин члан је САНУ од 1970. године. Редовни члан је постао 1976. године.

За 43 године чланства у САНУ, од чега скоро 20 година као потпредседник и председник, академик Никола Хајдин је један од најбољих познавалаца стања Академије, њене мисије и улоге у друштву. За време председничког мандата највише питања новинари су упутили, управо, у вези са Академијом.

У једном од првих интервјуа, по ступању на дужност председника САНУ, за недељник *Време*, 23. априла 2003. године, академик Хајдин је са новинарком С. А. разговарао о будућности Академије:

»Ваш избор за председника САНУ, али и потпредседнике Стевана Коичког, Младена Србиновића и Николе Тасића неки доживљавају као назнаку могућих промена у владајућем систему вредности. Шта мислите да треба мењати у САНУ ? Чујем да је једна од одлука да се ради тимски...

Није то никаква одлука. Ми смо се једноставно договорили, поучени прошлoшћу и неразумевањем јавности шта је мишљење Академије, а шта мишљење неког часника, посебно када је реч о Академији као установи, да оно што се односи на Академију међусобно ускладимо. Мишљење појединца мора да буде јасно обележено. Кад се ради о научној и професионалној активности, његово је право да дејствује онако како жели. Неке елементе праксе вероватно ћемо мењати. Академија је, међутим, установа дугог трајања која опрезно мења поједине одредбе Статута кад се на то одлучи квалификована већина, што није лако постићи.

»Говорите о неопходности подмлађивања САНУ: како мислите да то остварите?

Ту не постоји никакав чаробни штапић. Наше су чврсте намере да у оквиру постојећег Статута изаберемо што више квалитетних научника и уметника, за шта постоје реалне могућности. За успешан рад Академије то је далеко најважније питање. Потрудићемо се да

подстакнемо одељења да предложе већи број кандидата за које процене да су најбољи, а да касније гласање на Скупштини то и потврди. Надамо се да су овог пута више него икад чланови Академије свесни потребе о подмлађивању и да ће избори у пуној мери бити успешни.

»Како САНУ види себе, Србију и свет око себе?

Основни задаци Академије су да негује и развија науке и уметност. Она то чини преко својих одељења за која сматра да су компетентна за поједине области. Притом бих посебно нагласио да су чланови Академије бирани на основу оног што су радили и урадили и у том смислу је Академија репрезентативна установа. Чланови САНУ поред тога раде и на универзитету и у другим организацијама науке, уметности и привреде, тако да Академија види себе као једну карику у општим напорима за унапређење земље.

Учешће Академије у јавном животу, према мом схватању, треба видети и у нормативном раду који се тиче организације науке и научног рада у земљи, на унапређењу школства и других културних делатности у мери која је примерена овој високој установи. Академија, под повољним околностима, може доста да учини у презентацији наше науке и уметности у свету, користећи везе са сличним светским установама, при чему не треба занемарити личне контакте појединих чланова САНУ. На тај начин ћемо боље сагледати себе у светској науци и култури.

»Како ће САНУ обновити покидане везе са светом?

Ово је крупан задатак који стоји пред нама. Академија је и у току дугих година изолације имала везе и научне контакте са неким академијама у Европи. У последње две године учињен је изванредан напредак да се покидане везе са најважнијим академијама поново успоставе. Наше су намере да у пуној мери оживимо контакте и сарадњу

ГЛАС ЈАВНОСТИ, 24. 12. 2007.

ХИТНА ЈОШ ДВА МОСТА НА ДУНАВУ

Неопходно избећи блокаду саобраћаја у граду, упозорава Никола Хајдин

– Не би било добро да дођемо у ситуацију да недостатак мостова буде разлог блокаде саобраћаја између два дела града и то треба избећи, због чега се осим на адаптацији постојећих мора радити и на изградњи нових мостова – рекао је председник САНУ у интервјуу Танјугу.

са највећим бројем иностраних академија и научних организација. Притом ћемо посебну пажњу посветити сарадњи са академијама у окружењу у зависности од међусобних жеља. За научни рад и развој науке од изузетне су важности везе са иностраним академијама, почев од међусобних информација о резултатима рада па до заједничких пројеката. Ми рачунамо и на финансијску помоћ у оквиру различитих међународних програма за изучавање посебних области, а пре свега на финансијску помоћ и подршку државе, али и Европске уније.

Након сјућања на дужности председника САНУ, академик Хајдин је у интервјуу за Глас јавности, од 11. јануара 2004. године, новинарки Таијани Чанак, изнео прве утиске:

»Када сте у мају ове године изабрани за првог човека САНУ, рекли сте да су приоритети: враћање Академије у друштво светских и европских академија, избор нових чланова и већи утицај у развоју друштва. Да ли мислите да после осам месеци можете да кажете да је нешто кренуло добрим путем?

Осам месеци није дуг период, али ипак можемо да кажемо да је нешто урађено. Наше везе са иностраним академијама су у непрекидном успону. Академија је као члан Европске академије наука и уметности учествовала на годишњој конференцији у Паризу септембра 2003, као и на састанку академија централне и источне Европе у Бечу и постала члан мреже академија са још 14 других земаља овог региона. Уговорен је заједнички семинар са Шведском академијом уметности и имали смо две значајне посете – генералног секретара Француске академије наука и председника Белгијске академије и неколико посета и предавања чланова страних академија.

Као председник одржао сам предавање у Словеначкој академији наука и уметности. Избор 29 нових чланова Академије представља велико освежење за Академију. У највећем броју случајева изабрали смо врхунске научнике и уметнике са европском и светском репутацијом. То има и имаће повећан утицај Академије као установе на токове научног и уметничког рада у земљи и, сходно томе, на развој друштва. Велика већина изабраних чланова активни су наставници на Универзитету или научници у појединим институтима. Сходно томе и сарадња Академије са тим установама биће боља и ефикаснија, нарочито на научним пројектима које финансира Министарство за науку и технологију.

»Каква би уопште и требало да буде улога Академије у Србији данас?

Академија је стара установа и њена улога остаје у основи онаква каква је и била. Пре свега она је репрезентативна установа наше науке и уметности. У њу се бирају они који су нешто значајно урадили што их кандидује, као свуда у свету, за установу те врсте. Са гледишта успешног развоја науке, уметности, просвете и културе уопште, Академија је одговорна и за законе и нормативна акта који регулишу и одређују научну и просветну делатност. До сада је та активност Академије била релативно скромна и наше амбиције су да и ту нешто учини, јер у много чему и та област одређује нашу будућност.

»Које су све последице одлуке Владе да САНУ буде ставка на буџету Министарства за науку и технологију и има ли назнака да ће се такво стање променити?

Са финансијског гледишта то у овом тренутку не значи много. Ми примамо приближно исту финансијску подршку као и пре с тим да она иде заобилазно: од Министарства за науку и технологију у, да тако кажемо централу, што може да изазива кашњење. С друге стране, Академија је као национална установа увек била директно на финансирању Владе и већина у Академији мисли да то није требало преместити и предлаже да се то врати тамо где је и било.

»Да ли уопште постоји могућност да САНУ поново почне да располаже својим задужбинама и легатима, и да ли би то унеколико помогло ваш рад?

Враћање задужбина и легата повезано је са Законом о денационализацији. Док се то не деси оно што би се могло урадити за Академију било би давање на коришћење извесних зграда где је то могуће, а пре свега забрана приватизације оних добара за која се зна да припадају Академији.

ГЛАС ЈАВНОСТИ, 24. 12. 2007.

БЕЗ ОБИЛАЗНИЦЕ НЕМА ПОПРАВКЕ ГАЗЕЛЕ

Говорећи о мосту „Газела“, Хајдин је рекао да је услов за почетак његове реконструкције изградња обилазнице код Остружнице како би се туда преусмерила возила која се са Ибарске магистрале крећу у правцу Добановаца и обратно.

Након две године од избора за председника САНУ, у интервјуу за Вечерње новости датог јануара 2005. године, који је водио новинар Б. Борђевић, академик Хајдин је рекао:

– Делатност Академије као највише научне и уметничке установе са многобројним телима тешко је кратко приказати а да се при томе не учини неправда некој од њених јединица.

По мом мишљењу, могли би као значајан успех да споменемо следеће: избор нових чланова у 2003. години, обимно и у исто време веома успешно укључивање Академије у систем европских и светских академија и обнављање практично свих веза које су биле покидане за време санкција, готово троструко повећан број домаћих и интернационалних скупова, неке значајне изложбе и друге делатности.

Поред чланства у најважнијој европској асоцијацији академија (АЛЛЕА), од самог оснивања смо чланови мреже академија централне и источне Европе, једне изузетно важне организације за европску интеграцију земаља које су скоро ушле у ЕУ, као и оних које ће једног дана ући.

Захваљујући раду и сарадњи у оквиру те мреже, имамо прилику да утичемо на веће разумевање за проблеме науке и уметности земаља са ниским националним издвајањем за науку, каква је и наша земља.

Трећа сфера сарадње са циљем бољег међусобног разумевања и бржег укључивања у Европу представља сарадња академија наука југоисточне Европе, пре свега земаља бивше Југославије.

Српска академија наука и уметности и Црногорска академија наука и уметности примили су на себе задатак да организују конференцију наука овог региона у Будви, октобра месеца прошле године, уз подршку ЕУ и УНЕСКО-а. Резултати тога скупа, на ком је учествовало 10 академија овог региона, били су преко очекивања веома успешни. Основан је стални биро академија да разради читав низ заједничких пројеката.

Јако је, по Вашем мишљењу, деловало на рад Академије прилив нових, махом млађих чланова?

Мислим да је то био велики добитак за Академију који се већ сад увелико осећа. Захваљујући делом том новом чланству ми смо више присутни у јавности и у државним институцијама у решавању низа проблема науке и културе. Тај рад није био увек довољно праћен у медијима, али то, по мом мишљењу, можда и није могуће атрактивно приказати због саме природе рада.

»Какав значај придајете научним пројектима Академије и научним скуповима? Шта они значе за нашу културу и рејтинг наше науке у свету? Како оцењујете рад Академије у области уметности?

Свакако да са гледишта нашег представљања свету научна достигнућа у прошлости или садашњости немају такав одјек у широким масама као спортски резултати или нека достигнућа у уметности или шире у култури. Међутим, наш углед међу светом науке и уметности може бити и те како значајан ако то унемо истинито и уверљиво да прикажемо. Ми смо имали два изузетно значајна научна скупа: Међународни скуп о Миланковићу и Свечани научни скуп о Пупину, са изложбом која још увек траје.

Миланковић је један од три највећа научника српског рода и представља, заједно са Теслом и Пупином, понос нашег народа. Било је ретко задовољство чути шта су о том великом човеку причали највећи данашњи научници из области небеске механике и климатологије, посебно о Миланковићевој теорији ледених доба, која се после његове смрти, а нарочито у последњих неколико деценија, у потпуности потврдила низом истраживања земаљског тла почев од Антарктика па до изучавања тла испод великих океанских дубина. Бити присутан на таквом научном

ГЛАС ЈАВНОСТИ, 24. 12. 2007.

– Нови Београд расте великом брзином и убрзо ће се указати потреба за много интензивнијим везама између два дела главног града – упозорио је председник САНУ. Он је нетачним оценио тврдње да би било исплативије правити два „скромнија“ моста уместо једног „грандиозног“ преко Аде Циганлије. Хајдин је подсетио да ниједан београдски мост преко Саве нема стубове у води и да ће и убудуће бити тако зарад пловности реке. Зато ниједан мост који би био грађен по том принципу не може бити јефтинији од оног који је изабран на конкурс да премости Саву код Аде Циганлије, рекао је Хајдин. Он је објаснио да је његова предност у ширини већој од уобичајене, нагласивши да на цену моста пре свега утиче пробијање рокова приликом градње.– Економичност изградње моста састоји се у балансу између времена градње и ангажовања одговарајућих средстава. Један од мостова чија је градња планирана је и такозвани „метро мост“, који ће бити постављен у близини Бранковог моста. Њиме би требало да саобраћа најављени београдски метро.

скупу на ком се сваких неколико минута спомињало Миланковићево име било је велико задовољство. Није било потребно да са наше стране величамо Миланковића, други су то учинили тако добро дајући му место међу највећим научницима двадесетог века. Чињеница да је он био дугогодишњи члан Академије и њен потпредседник значи за нас и Академију много.

Академија је ове године прославила 150 година од рођења и другог великана науке – Михајла Пупина свечаном академијом и изложбом, која на један озбиљан начин приказује и тумачи његова открића. Овде треба додати и учешће Академије на прославама у Идвору, Пупиновом родном месту, и у Матици српској.

Први српски устанак био је свакако најважнији догађај у новијој српској историји. По идеји која је водила устанике, по делима која је остварио српски народ у овим ратовима, по славним јунацима који су се у овим биткама прославили, био је и остаће најзначајнији догађај наше прошлости.

Поред прославе на државном нивоу и других прослава, Академија је организовала свечану академију праћену изложбом о том догађају. Надахнутим беседама у којима је у научном смислу изванредно приказана Српска револуција и њени актери, ова свечана академија је целокупном склопу научних и свечаних скупова Академије, била свакако најважнији догађај.

Рад на научним пројектима Академије мање је познат јавности иако се сваке године приказује у Билтену фонда за научни рад, а од прошле године и на енглеском језику. Велики број радова објављених у иностранству и земљи, често у најеминентнијим часописима, видљив су доказ активности на овом пољу. Академија на својим пројектима окупља преко хиљаду научних сарадника, што представља знатан проценат укупног броја научника у Србији и објављује преко хиљаду радова.

ГЛАС ЈАВНОСТИ, 24. 12. 2007.

– Оно што је најважније је то да и даље имамо стручњаке који могу да праве и правиће велике мостове – казао је Хајдин.

Академик је изразио уверење да ће приватизацијом и трансформацијом наших грађевинских фирми оне поново бити у ситуацији да на међународном тржишту успешно конкуришу за послове главног извођача грађевинских радова.

Рад Академије у области уметности одражава се, осим преко Одељења ликовне и музичке уметности, и преко изузетно важних изложби у нашој Галерији. Атрактивна локација и висок ниво изложби чини ову Галерију једном од најпосећенијих. Ту треба, између осталог, поменути изложбу о Првом српском устанку, изложбу Хиландарске графике и веома успешну изложбу иностраног члана академије Душана Џамоње.

На крају, не мање важни су блистави концерти младих уметника који се већ годинама одржавају у Академији.

Због недостатка простора није могуће да шире говоримо и о другим Академијиним јединицама, као што су Библиотека, једна од највећих у земљи, Архив који чува изузетна документа наше прошлости и Галерија науке и технике.

»Какав је однос у погледу рада и доприноса чланова академије из друштвених, односно хуманистичких наука и чланова из области егзактних наука? Како гледате на иступе у јавности превасходно научника из ове прве групе која је по природи своје делатности свакако у већој мери присутна у јавности?

У првенствене задатке наше Академије, као и многих других академија, спада неговање и унапређивање националних наука и уметности. Треба бити свестан тога да нико осим нас неће придавати толику пажњу овој проблематици.

Задаци из ових области добрим делом су дугорочни, резултати се виде често после више година рада. Посебан значај у овом комплексу представља издавање Српског речника и дужи рад и инсистирање на издавању Српске енциклопедије. Та два велика задатка од којих је први отпочео давно, добили су у последњој години снажну подршку Министарства науке и заштите животне средине и биће обухваћени законом, што ће омогућити сталан и стабилан рад на овим задацима. У оквиру издавачке делатности, делимично и као резултат научних скупова, издате су веће књиге и зборници из ових области.

Питате о иступању чланова Академије из хуманистичких наука у јавности. Она су бројна и представљају индивидуалну активност чланова као јавних личности и могу бити од велике користи за нашу науку и културу, па самим тим посредно и за углед Академије. Ова иступања су, међутим, као што рекох, индивидуалан чин и ни на који начин не изражавају мишљење Академије као целине.

»Један део јавности Академији замера да је затворена за млађе и да јој је чланство престаро. Како стоји са чланством других светских академија по питању просека година старости?

Ова примедба била је донекле оправдана до последњег избора нових чланова. Међутим, последњим избором смо изабрали 29 нових, махом млађих чланова, ситуација се, као што сам већ напоменуо, изменила набоље. Ако имамо у виду чињеницу да се у Академију бирају људи који су нешто учинили пре избора (а не на основу процене могућности кандидата), онда у зависности од струке, неке средње године су обично године зрелости за Академију.

Што се тиче других академија, оне бирају чланство слично као и ми. Има академија чије је чланство старије од нашег чланства, као на пример чланство Атинске академије, али и нешто другачијих примера.

Председник Хајдин је велику њажњу њосвећиио њодмлађивању Академије и усљешном сјровођењу њроцедуре за избор нових чланова. У ињтервјуу Танјују, 5. децембра 2006. њодине, њрокоменѡарисао је не-давно одржане изборе и рад САНУ:

„Ови избори нису били тако успешни као они 2003. године, у погледу избора нових чланова. Године 2003. изабрали смо 29 нових чланова, а ове године 13, што одговара просеку из последњих неколико година. Од тих 13 чланова 3 су жене, што чини више од четвртине од укупног броја новоизабраних чланова. Просек старости новоизабраних чланова је 53 године, што ће, с обзиром на повећане радне обавезе Академије, знатно освежити њен састав. Од 13 новоизабраних чланова, 8 припадају егзактним наукама, а 5 чланова хуманистичким наукама и уметности. На ваше питање о пролазности кандидата не бих могао да дам адекватан одговор. Надам се да ће се овим проблемом позабавити одговарајућа одељења. Ако би свих осам одељења добило просек од 13 изабраних чланова, то испада нешто између једног и два члана по одељењу. Медицинско одељење са три новоизабрана члана најбоље је прошло. По једног члана добило је Одељење техничких наука, Одељење језика и књижевности, а Одељење друштвених наука остало је без принове. Тако је гласала Академија.

»Да ли је у јавности приметно мање присуство речи академика, такође последица раније политизације?

Ту морам одмах да кажем, сви чланови Академије су слободни грађани и већина јавне личности. Њихова активност, изјаве и слично су њихова приватна ствар. Ако су некад били више, а сада мање присутни у јавности, како ви кажете, то са гледишта Академије нема пресудан значај за њено присуство у друштву као целини. Активност Академије

и њен утицај на друштво одражава се на организовању научних скупова, изложби у Галерији, научним пројектима у Академији и у заједници са другим академијама у свету, међународним везама, учешћу у разним телима Владе и Скупштине, заједничком раду са универзитетима, институтима и другим активностима. Укупна активност у свим тим областима вишеструко је увећана за последњих неколико година. То је заправо оно на шта смо поносни и у чему сагледавамо основне задатке Академије.

Академија показује велики интерес у областима које се тичу земље и народа у целини и она то ради преко научних скупова као што је био скуп о Косову и слични. Свако је одговоран да нађе праву меру где се завршава наука, а где почиње политика. Чланови академије су научници и они то по правилу добро знају, иако је танка линија особито у хуманистичким наукама која те области раздваја.

»После недавних избора било је оцена да је готово двотрећинска већина потребна за избор висок цензус. Како то коментаришете и сматрате ли да би Статут САНУ из 1988. године ваљало иновирати, и у чему? Хоће ли у Одељењу уметности бити места и за филмске и позоришне ствараоце од којих су неки не само задужили професију, него и државу?

БЛИЦ, 14.01.2008.

Сунчица Тасић

– Београд може да буде поносан на своје мостове. По својој архитектури, конструкцији и урбанистичком решењу они су најбоље што је мостоградња, у време кад су прављени, могла да понуди. Сва три послератна моста, Бранков, Газела и Нови железнички, сваки за себе представљају специфичан прилог мостоградњи као јединствени објекти своје врсте – каже наш „домаћин“ крећући у шетњу по београдским ћупријама.

Никола Хајдин нас прво води до Бранковог моста, „уземљеног“ наследника предратне висеће лепотице, моста краља Александра Првог. Подигнут на два армирано-бетонска стуба у српско-византијском стилу, која су остала од минираног претходника, у то време био је мост са најдужим распоном између стубова на свету.

– Погледајте, изгледа као да у једном кораку прелази Саву. На њему је први пут код нас примењена савремена коловозна табла у виду ортотропне плоче, као и то да је овај мост са главним распоном од 261 метра својевремено држао рекорд у свету за овакав континуални систем. То су иновације које су у време кад је прављен биле још у зачетку – прича Хајдин

Да објасним ово ваше питање. Предлоге које дају одељења заснивају се на двотрећинској већини, и о томе да ли је то права мера може се дискутовати приликом усвајања новог Статута. На Изборној скупштини одлучује половина од укупног састава Академије. Са гледишта бројног стања, у поређењу са осталим академијама у свету, број чланова наше Академије од 163 је неки просек који одговара величини земље. О пријему филмских и позоришних ствараоца дискутоваће се приликом расправе о новом Статуту, јер је то питање већ неколико пута било предмет расправе у одељењима и на Извршном одбору.

»Недавно је, тада још актуелни министар Динкић приметио да поредећи са Француском академијом наука, имамо много академика у односу на величину државе. Шта мислите треба ли мењати нешто у устројству наше Академије?

Не знам шта је рекао министар Динкић јер нисам имао прилике да то прочитам. Враћам се на претходно питање о броју чланова Академије који је, наводно, за овако малу земљу превелик. Ово питање је уско повезано са карактером Академије. Некада су добар део академија биле првенствено репрезентативне установе. Данас су већина академија и радне институције, које ради обављања своје улоге у друштву захтевају и већи број чланова. Што се тиче Француске академије ту постоји велика забуна или необавештеност. Оно што у Француској представља академију по задацима високе установе наука и уметности зове се Француски институт који се састоји од 5 академија формално истог ранга. То су: Француска академија, као најстарија са 40 чланова, Академија наука, Академија лепих уметности, Академија за хуманистичке науке и Академија за политичке науке и морал, што укупно чини око 480 чланова, па је наша Академија, с обзиром на величину земље, негде у средини.

»У којој мери најуже руководство САНУ, председник, потпредседник, секретар могу утицати на начин рада САНУ?

Овлашћења Извршног одбора, као извршног органа, су строго ограничена и важећим Статутом одређена. Ни Извршни одбор, па ни Председништво не могу да доносе одлуке, декларације и слично у име Академије ако то Статутом није дефинисано. Све суштинске одлуке доноси Скупштина, која се по правилу састаје једном годишње и сваке треће године за избор нових чланова, тако да се неке суштинске одлуке, ако је потребно, могу доносити на ванредној скупштини, што се ретко дешава.

»У којој фази је рад на капиталним издањима Академије – Речнику и Српској енциклопедији?

БЛИЦ, 14. 01. 2008.

Најмлађи и свакако најелегантнији београдски мост је онај железнички код Сајма. Он је ремек-дело нашег саговорника.

– Железнички мост са косим кабловима сам пројектовао са покојним професором Љубомиром Јефтовићем. То је био први мост у свету са системом косих каблова за железнички саобраћај. У исто време имао је за железничке мостове и рекордни распон од више од 250 метара (од стуба до стуба) – прича академик Хајдин.

– Мост садржи, за оно време, читав низ нових елемената за које нису постојала теоријска решења, тако да се паралелно са пројектовањем моста развијала и теоријска основа за мостове ове врсте. Наиме, до сада се сматрало да овакви системи са кабловима нису погодни за железничке мостове због своје флексибилности и осетљивости на вибрације. Низови нових елемената су теоријски детаљно проучени, а резултат је био решење прихватљиво за железнички мост.

ПРОСВЈЕТА, МАЈ 2009.

ЧЕЛИЧНЕ ХАРФЕ НАД ВЕЛИКИМ ВОДАМА

Милан Четник

Н. Хајдин: Радио сам изузетне објекте и сви су они, по својој природи, залазили у сферу ризика. Радите оно што дотад нико није пробао да ради. Самим тим, без обзира на научно фундирање посла, залазите у ризични терен. Али научни ризик, за разлику од поимања ризика код неугог човека или хохштаплера, је такозвани разумни ризик јер је читав проблем базиран на логици и научним сазнањима. Разуме се, пошто се иде у непознато, постоји могућност да се притом у нечему омане. Али такав је дух оних који иду у пробој, у непознато, и унапређују цивилизацију. У нашем послу има и страдања и штета на објектима који се уруше. Ништа не иде глатко, а посебно оно што је новитет, што је у принципу непознато. Многима се понекад нешто и срушило.

Морам вам признати да сам лично имао и велику срећу – мени се ништа није срушило. То је једна доста велика ствар. Надам се да ће тако и остати јер сада директно не пројектујем, бавим се више консултантским радом. Знате, нико није покушавао да направи железнички мост од жице, мост којим ће тутњати локомотиве, огромни терети... Морате имати петљу за овај посао.

Захваљујући разумевању Владе, законом су одређене ове две делатности од суштинског значаја за народ. Радови се одвијају успешно. Крајем ове године изаћи ће 17. свеска Речника, а идуће године и прва свеска Енциклопедије.

»Како оцењујете третман науке у нашем друштву и у којој мери је „памет“ сконцентрисана у САНУ искоришћена у друштву на прави начин?

Однос према науци се, према мом увиду, побољшава. Ако ствар погледамо у односу на то колико се одваја за науку, онда ту још стојимо релативно рђаво, чак и у односу на земље сличног степена развоја. Надам се да ће се то побољшати паралелно са укупним повећањем стандарда живота у земљи. На други део питања није лако иоле прецизно одговорити. Оно што може да се каже је чињеница да су чланови Академије углавном врхунски научници и стручњаци и да су на различите начине укључени у укупни научни потенцијал земље. Мислим да се та „памет“ релативно добро користи у границама наших могућности. Колики је непосредан утицај науке и научника на економски напредак зависи од развијености привреде која те резултате користи. Мислим да је у садашњем тренутку тај утицај релативно скроман у поређењу са привредно и индустријски развијеним земљама.

»С обзиром на године изолације, али и даље присутан одлив високообразованог младог становништва, где је место наше научне мисли у свету и каква је будућност пред нама?

Ово ваше питање садржи више потпитања делимично међусобно повезаних. Прво, године изолације удаљиле су нас добрим делом од укупног прогреса у Европи и свету и самим тим неповољно утицале на развој науке у земљи. Но, и поред тога, наш научни потенцијал је значајан и у много чему бољи од неких земаља у окружењу, те треба очекивати да ће после интеграције у Европу у потпуности доћи до изражаја. Већ смо данас у погледу учешћа у научним програмима Европске уније изједначени са земљама Европске уније. На питање о одливу високостручних и научних кадрова није могуће без озбиљне изучености овог проблема квалитетно одговорити, тако да моје мишљење не мора да буде меродавно у погледу разлога зашто посебно те категорије које сам напоменуо напуштају земљу. Могу да изразим моје мишљење зашто ипак већина остаје у својој земљи. То је, пре свега, везаност за своју земљу, за своју породицу, за своје окружење, могућност да у оквиру стручности која је често везана за сопствену земљу, налазе запослење у својој земљи итд. А зашто одлазе? Моје мишљење, које не мора да

буде тачно, као ни оно претходно, састоји се у томе да је поред бољих услова за егзистенцију, за младе људе са научним амбицијама, често најважније да потраже место које пружа најбоље услове за научни развој у оквиру струке којој су се посветили.

Пораст стандарда и већа укљученост у светске токове развоја, заједнички рад на науци са иностраним институцијама у сопственој земљи, као и већа покретљивост научног кадра и уопште радника смањиле емиграцију као што се то догодило са Италијом, Шпанијом и неким другим земљама из којих су раније одлазили људи у развијеније земље. Данас су то земље високог стандарда, тако да тај проблем готово да не постоји. То је моје виђење будућности.

Након одржаних избора за руководство САНУ 2007. године, на којима је академик Хајдин Ђоновић изабран за председника, у интервјуу за новинску агенцију Бетта, 29. марта. 2007. године навео је као приоритет САНУ међународну и културну сарадњу.

Бетта је известила следеће: „Предстоје нам велики задаци, будући да Европа све више укључује Србију у своје научне и културне пројекте, а улога САНУ је у томе кључна“, рекао је Хајдин новинарима по завршетку изборне седнице.

Од 127 чланова САНУ који су учествовали у данашњој изборној седници, за Хајдина, који је функцију председника САНУ обављао и у претходном четворогодишњем мандату, гласало је 93, а за његовог противкандидата Василија Крстића – 32 академика.

БЛИЦ, 12. 10. 2009.

Соња Шуловић

– Поред моста на Ади Циганлији који се гради, Београду су потребна још два моста преко Саве, један за метро и други за друмски саобраћај. На Дунаву нам треба чак три нова моста, код Борче, други низводно од Панчевачког моста и један мост у Винчи – каже у разговору за „Блиц“ академик Никола Хајдин, председник САНУ и наш највећи мостоградитељ, додајући да су нам постојећи мостови у тако жалосном стању да поправка појединих кошта колико и нов мост. Према речима академика Хајдина, за сваки град мостови су од посебне важности и захваљујући њима град се осећа као јединствена целина.

За потпредседнике САНУ изабрани су Никола Тасић и Стеван Коички, који су обављали те функције и у претходном четворогодишњем мандату, а за генералног секретара САНУ изабран је академик Димитрије Стефановић.

Никола Хајдин је нагласио да у САНУ „нема никаквих подела“ и обећао да ће убудуће све активности академије бити јавне, односно да ће њен рад и комуникација с јавношћу и медијима бити „модернизована“.

„Не постоје две струје у академији! Академија се бави озбиљним проблемима и она је знатно присутнија у овом друштву него што је била. Наша делатност су наука и уметност, тако да овде нема места за дневну политику“, рекао је Хајдин.

Он је нагласио да су основни задаци САНУ организовање научних скупова, гостовања српских стручњака на научним скуповима у иностранству и довођење иностраних стручњака у Србију, издавање публикација и обележавање значајних јубилеја српске културе.

Од њочешка друштва председничког мандата академика Николе Хајдина, њовећало се њинтересовање медија за рад Академије.

У њинтервјуу Новостима, 24. новембра 2007. године, њод насловом „Не миришемо на скандал“, у разговору који је водила новинарка Ивана Мићевић, забележено је:

„Нисмо интересантни, јер не миришемо на скандал и нема нас у жутој штампи“, започиње председник Српске академије наука и уметности академик Никола Хајдин причу за Новости. „Бавимо се науком, а то није толико занимљиво обичном свету. Тешко нам је да на занимљив начин популаризујемо оно што радимо.“

Подвлачећи црту под овогодишњи рад САНУ, на прослави 166 година од када је, као Друштво српске словесности, започела свој рад, њен први човек похвалио се изласком из научне изолације, враћањем у европске кругове, инфузијом „свеже крви“ у својим редовима. Ова значајна установа, са Хајдином на челу, поново се нашла у европским удружењима академија, њени чланови део су међународних истраживачких тимова. Четворогодишњи мандат је оставио за собом, а нови, који му је поверен овог марта носи, каже Хајдин, нове изазове.

»Шта је то најзначајније чиме САНУ данас може да се похвали?

После година изолације враћамо се у међународне токове. Јасно, наше учешће у међународној подели зависи од укупног политичког стања у земљи, од односа Америке, Русије, Европске уније... То су

почетни услови за одређивање положаја. У последњих седам година примани смо редом у различите организације европских академија. Коначно, у већој мери почиње да се осећа учешће наше Академије у укупном научном раду у Европи. Наиме, Европа је издвојила велика средства за финансирање научног рада, пре свега земаља ЕУ. Међутим, у последњих годину дана, залагањима нашег Министарства науке, ми смо изједначени и можемо да конкуришемо за те пројекте. То је један од крупних начина да се наука афирмише.

»Значи ли то да се наша наука враћа у европски врх? Колико је САНУ помогла тај пут?

Ми смо мала земља и тешко је да на врх стигнемо брзо, наглавце. И данас имамо научнике који су веома цењени у европским размерама, међу њима су и наши чланови. Наша држава, с обзиром на величину, дала је релативно пристојан допринос укупном научном стварању у Европи. Не можемо ми са седам милиона становника да се равнамо са далеко већим и развијенијим земљама. Од десет пројеката за земље западног Балкана добили смо осам.

»У домаћим пројектима САНУ тренутно учествује хиљаду истраживача. Јесу ли то академици започели више послова него икад?

Чланови Академије учествују у две врсте пројеката. Једне покреће САНУ, и њима се тренутно бави око 1.000 сарадника. То није мало. Они су независни од пројеката Министарства науке. С друге стране, наши чланови конкуришу и за пројекте које даје Министарство. И ту их је 50. То је већина активних људи у Академији.

»Чини се да уврежено мишљење о САНУ као првенствено почасној институцији пада у воду. Академија као да се претворила у велику истраживачку станицу?!

Број истраживања и пројеката показује колико радимо. А када су осниване, академије су биле првенствено репрезентативне установе. Изаберу научнике за које сматрају да су најбољи, они се састају и размењују мишљења. Онда су полако постајале и радне установе. Сада већина академија има радни карактер. То значи да воде научне пројекте, институте... У неким земљама радни карактер више је наглашен, негде мање. Грчка академија, на пример, више је репрезентативна, а рецимо Пољска, са великим бројем института, носилац је научног рада у целој земљи. Ништа се у Пољској не дешава што не иде преко Академије. И САНУ је, пре свега, радна организација. Имамо мали број института, али сарадњом са другим институтима и Универзитетом јесмо радна

организација. Не би имало смисла наше постојање искључиво као репрезентативне установе.

»За последње две године САНУ је добила 42 нова члана. Мења ли „свежа крв“ лице Академије?

Имали смо среће да, на неки начин, обновимо своје редове. То су махом млади људи, али светски признати научници, са великом репутацијом. Они су у стању да утичу на друштво. Ми хоћемо да будемо у том правцу активни. Да будемо присутни и код креирања научне, културне и просветне политике. Другим речима, закони и уредбе значајно утичу на развој науке и уметности у земљи. Ако се стварају нови закони, разговара о будућности школства, Академија је природно заинтересована. Разуме се, међу 150 наших чланова нису сви увек у стању да, у великој мери, учествују у јавном животу, колико би се то од њих очекивало. Међутим, имамо среће да имамо велики број научника велике радне способности.

»У годинама иза нас Академија је често критикована због улоге у креирању државне политике. Има ли САНУ данас отклон према најважнијим државним питањима?

Не може се од Академије очекивати да се бави дневнополитичким догађајима. То није њен задатак. Она није зато основана. Била би срамота када би се Академија, као целина, бавила дневном политиком. Онда би се поставило питање зашто је једној нацији установа попут наше уопште потребна.

»Значи ли то да је САНУ аполитична?

Не. Али не бави се дневном политиком. Ни у своје најбоље доба није то радила. Као национална установа бави се суштинским проблемима нације, а то, у крајњој линији, представља неку врсту политике, али не дневне. Ако покушамо да утичемо на народ да схвати проблем отопљавања на планети, онда је то нека врста политике. Ако се бавимо проблемом загађивања, то има крупан едукативни значај. То радимо на научним скуповима. Мислим да ће пријем нових чланова знатно да промени утицај САНУ на друштво.

»Чини ли вам се да САНУ може да учини више у бици коју држава води да сачува Косово и Метохију?

Суштина нашег доприноса укупном труду око Косова састоји се првенствено од научног прилаза том проблему. Академија је, захваљујући дуготрајном раду, за последњих неколико деценија, прикупила значајну основу за решавање косовског проблема. Публикацијама и симпозијумима, на којима је написано више од 10.000 страница мате-

НИН, 13. ЈАНУАР 2010.

ИНТЕРВЈУ СА АКАДЕМИКОМ ХАЈДИНОМ

»Сваким мостом који сте изградили срушили сте неки светски рекорд у вештини мостоградње. Зашто нисте само копирали најлепше мостове у свету, него сте огромно ризиковали, градећи другачије од постојећих?

– Није ме ништа занимало ако није у нечему ново и ако не морам донекле ризиковати. Без разумног ризика нема прогреса. Све ново што се у науци дешава скопчано је са већим или мањим ризиком, без обзира која је област. Тај ризик, у многим областма науке, не може бити толико опасан као у грађевинарству, јер ако се у грађевинаству нешто сруши онда је то људска трагедија.

»Сазнао сам из литературе да је ваш Железнички мост преко Саве, поред Београдског сајма, био градитељски изазов и велики ризик. Он је први мост на свету те врсте.

– То је био апсолутни рекорд, у светским размерама, јер је био први мост те врсте за железнички саобраћај. Систем моста са ужадима појавио се шездесетих година, а када сам ја седамдесетих кренуо да пројектујем мост преко Саве, у свету је постојало свега десетак великих мостова са ужадима, али ниједан није био железнички, јер се сматрало да такви мостови нису прикладни за железнички саобраћај. Фасцинантно је да диновску челичну конструкцију моста држи свега неколико пари танких каблова. Срећна околност је била та што сам, радећи као професор у Цириху, дошао у контакт са људима који су почели да се баве проблемом каблова веће издржљивост. И први сам у Европи употребио систем каблова у полиетиленској цеви, баш на том мосту. Таква ужад су добила апсолутно светско признање, па данас сви мостови, укључујући и овај на Ади имају ужад тог типа.

»Ваши мостови су елегантни, лепи. Да ли сте о њиховој естетици размишљали током пројектовања или је она ненамеравана последица која се деси када решите функције и сигурност.

– Данас није дозвољено да се праве ружни мостови, јер је мост спој науке и уметности. Конструктор моста не полази од прорачуна, него креће од идеје. Када заврши идејни пројекат, прорачуном проверава колико је идеја употребљива са становишта сигурности конструкције и осталих елемената моста. Ништа не вреди лепота у идејном пројекту моста ако по тој идеји није могуће направити сигуран и употребљив мост. Према томе, процес пројектовања састоји се из два дела: први има превасоходну уметничку компоненту, а други је скроз рационалан и базиран на науци.

ријала, дали смо научну подлогу за разматрање овог проблема. Са тим смо упознали и нашу владу и стране делегације. Јер Академија, кад је у питању Косово и Метохија, мора да се бави научно-просветно-културним карактером тог проблема. То је суштина и ту смо учинили доста.

»Може ли то, по вашем мишљењу, довољно да помогне?

Наравно. Рецимо, бавимо се топонимима, именима места. Порекло ових речи указује на српски карактер тих крајева у средњем веку или касније. То је јак аргумент за сваки политички приступ том проблему. Не можете ни политички да делујете ако немате аргумената.

»Разговарали сте са премијером Коштуницом о косовском питању. Јесте ли му пренели став САНУ?

Ми смо свој став изразили давањем подршке Влади и Коштуници. Поред осталог, улога Академије је да подржава Владу у акцијама за одбрану интегритета земље и свега онога што је везано за будућност нације.

»Има ли данас САНУ, ипак, учешћем својих чланова у државним телима, већи утицај на одлуке власти?

Наравно. Један наш члан је у Одбору за спречавање сукоба интереса. Члан Академије је на челу Националног савета за науку, и ја сам у неколико таквих савета. Однедавно сам и члан Савета за европске интеграције. Све то, свакако, утиче на свакодневни живот.

О европским интеграцијама академик Хајдин је рекао за Радио телевизију Србије, 23. децембра 2008. године да је приоритет САНУ, у следећој години, интензивнија сарадња са иностранством, јер је то за област науке, посебно ефикасна, једини пут. Наводимо изјаву у целини:

„Можемо да направимо нешто само ако се интегришемо у Европску унију у научном смислу“, казао је Хајдин, оценивши да је за развој науке темпо којим се приближавамо ЕУ врло спор.

Напомињући да САНУ има висок ниво сарадње са појединим европским академијама који се огледа у заједничким пројектима, Хајдин је указао да је посебно важно учешће наше науке у програмима ЕУ које доноси и финансијска средства.

„У том погледу смо напредовали захваљујући труду претходних министарстава, јер смо према могућностима конкурисања изједначени са чланицама ЕУ“, додао је он.

У том циљу, Хајдин је најавио и формирање Академије за младе која би, по узору на аустријску, требало да уведе већи број младих људи у

бављење науком. Она би деловала под окриљем САНУ, али би била потпуно аутономна у раду и избору сарадника.

Тако би уједно „имали и бољи увид где смо у науци и чиме располажемо“, рекао је Хајдин, оценивши да смо талентован народ, што треба искористити.

„Многе развијеније земље од нас и данас траже одговоре на питања како ефикасно искористити знање. Академија младих била би средство које би стање у том погледу могла донекле да побољша, јер се дошло до фрапантних података да је наука продрла у све поре живота“, констатовао је Хајдин.

За интјервју листу Просвјета, маја 2009. године, председник Српске академије наука и уметности, новинару Милану Чейнику, изнео је своје мишљење о стању на простору бивше Југославије и улози САНУ:

»Шта је улога САНУ у очувању културног и националног идентитета на српском етничком простору, дакле на подручју које је данас дефинисано као Западни Балкан?

ПОЛИТИКА, 28. МАРТ 2010.

РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ: НИКОЛА ХАЈДИН, ПРЕДСЕДНИК САНУ

»Шта је то од ваших истраживања увршћено у Британски стандард за челичне конструкције?

– Ненад Марковић и ја смо научно проучавали носаче оптерећене релативно концентрисаним оптерећењем. У низу наших радова, и мноштва других у свету, то је постало веома изазовно и значајно за челичне конструкције. После дужег изучавања, сазнање смо преточили у формулу стабилности применљиву на ту врсту конструкција, а она је преузета у Британски стандард за челичне мостове. Колико је нама познато, пре тога се није десило да истраживање из мале земље буде унето у тако важан докуменат.

»Како ће изгледати мостови у будућности?

– Не може се у потпуности дати иоле прецизан одговор. Треба очекивати, поред осталог, мостове изузетно великих распона, као што је између Италије и Сицилије, чији размак између два крајња стуба износи три километра. Материјали изузетних чврстоћа, какви ће произаћи из нанотехнологије, омогућиће сасвим нове облике и несagleдиве величине ових и сличних конструкција.

Нису баш увек били јасни садржаји рада Српске академије наука и уметности, иако је то прецизно дефинисано Законом о Академији и Статутом Академије. САНУ је највиша научна и уметничка установа српског народа и свих грађана који живе у Србији. Ми кад примамо нове чланове, радимо то независно од њиховог националног порекла. Према томе, основни задатак САНУ је да помаже научно, уметничко и културно уздизање народа. То нам је првенствени задатак. У овом времену европских и глобалних повезивања битно је да националне културе артикулишу оно што је најбоље у њима. Ми се трудимо да повећамо наше учешће у међународним организацијама да би представили наша достигнућа и преузели од других оно што је корисно за нас.

Бављење политичким питањима, нарочито онима која су свакодневна, природна је ствар сваког појединца. Ако неко од чланова Академије сматра како треба да се политички ангажује нека иде у одговарајућу политичку партију или нека наступа као независни интелектуалац, то му нико не замера и то је његово право. Оно што ја замерам, заправо уочавам, је то да, ако неки угледни члан Академије говори о нечему, људи постају склони уверењу да је он говорио у име САНУ. Не, Академија изражава своје ставове декларацијама на Скупштинама Академије, изјавама Извршног одбора и самог председника Академије.

»Шта би САНУ, у условима насилне деструкције и опште небриге, могла да предузме за очување материјалних и духовних споменика националне културе на цијелом поменутом простору?

Академија се бави и тиме, ми имамо одељења за историју, историју уметности, за језик и књижевност. Академија издаје читав низ публикација које се баве нашом националном прошлошћу, али, разумљиво, на научној основи. Не може Академија да штампа било шта. Све то мора да има јасну и прецизну, научну вокацију. Друго је кад се човек равна према осећањима и индивидуалном схватању, а друго кад се то елаборира научно.

Нама, у ствари, недостаје веће, интензивније бављење егзактном науком, јер ће нас то подићи, то ће нам учинити живот удобнијим. Да би живели добро, ми морамо да нешто производимо а не само да причамо. Та наша заосталост, у том смислу, утиче на лош стандард нашег живота, независно од тога што смо упропашћени ратовима које званично нисмо водили. Заостајемо у односу на ону ситуацију с почетка деведесетих година прошлог века, када смо предњачили у односу на земље у окружењу. Сами смо себи сковали такву судбину.

»Господин Светозар Курепа, математичар из Загреба, био је два пута кандидован за чланство у Хрватској академији знаности и умјетности (ХАЗУ) и оба пута одбијен, а трећи пут је сам повукао кандидатуру?

Ја знам само за неке раније муке господина Курепе, кад је био притискан да пређе на гркокатоличку веру, али не знам за тај случај.

»Зашто нема Срба у ХАЗУ, требају ли и они бити у њезином саставу?

Ја мислим да хрватска Академија нема посебан афинитет да прима Србе. У СФРЈ било је доста Срба, чланова САНУ, који су били истовремено чланови Академије у Загребу, тадашње Југославенске академије знаности и умјетности (ЈАЗУ). Ми данас, као Академија, немамо формалне везе са ХАЗУ, што није добро.

Председник Хајдин је посредством медија констативно слао поруку представницима власти да је неопходно веће улажање у науку као предуслов за развој земље. За Блиц у интервјуу под насловом „Није довољно оно што се сада улаже у науку“, новинарки Соњи Шуловић, рекао је:

„Недовољно издвајање средстава за науку оставиће дубоке последице на развој Србије. Подстицај и финансијску помоћ треба да да држава,

ПОЛИТИКА, 28. март 2010.

РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ: НИКОЛА ХАЈДИН, ПРЕДСЕДНИК САНУ

»Да ли сте изненађени најновијим великим и угледним признањем? За која достигнућа сте га завредили?

– Свакако сам изненађен, и то веома пријатно. Част је да се у таквој монографији, поред великих имена конструктора за последњих 200 година, налази моје и име Илије Стојадиновића. Трудио сам се да у границама својих могућности допринесем напретку грађења мостова. »Шта се данас подразумева под Хајдиновим мостовима с косим затегама?

– Мостови с косим затегама (каблови) најновије су достигнуће уметности и знања, посебно велико, које је обележило крај 20. века и биће изузетно значајно и у 21. веку. Укључио сам се у изучавања у раном раздобљу настајања, и теоријски и практично. Тада сам пројектовао железнички мост у Београду који представља, по мом скромном мишљењу, озбиљан продор у непознате изазове градње мостова с косим затегама. То је први мост за искључиво железнички саобраћај у свету. Данас је то доминантан приступ у свету за премошћење великих и изузетно великих распона.

са јасним циљем да тиме унапређује технологију и, у крајњем исходу, привреду и животни стандард. Академија не може дати одговоре на сва питања која се јављају у животу, али као организација која се бори за научну и уметничку истину, трудићемо се да идемо у правцу развоја овог друштва.“

Закон о САНУ и њеним институтима није донет, а издвајање за науку износи свега 0,3 одсто бруто националног дохотка. Остварен већи утицај чланова Академије у појединим телима Владе и Скупштине у протеклом периоду, као и добра сарадња са министарствима за науку, просвету и културу говоре, према речима академика Хајдина, да се односи између највише научне и културне установе у земљи и државе ипак мењају.

„Односи са овим министарствима бољи су него икада. Имамо изванредну сарадњу и са Министарством за омладину и спорт јер смо ангажовани у Фонду за стипендирање младих. Сарадња ће се сигурно развијати, а на задовољство и корист свих. Када је реч о новцу и финансијским средствима, укупна средства за науку су тако мала и ситуација је врло рђава. Међутим, мислим да се на свим нивоима размишља о томе како да наука допринесе развоју привреде, производње и стандарда.“

»Који се пројекти реализују, а који су у плану? Шта се може очекивати када се суочавамо и са глобалним проблемом – светском економском кризом?

Свакоме је јасно да ће суочавање са економском кризом имати негативне последице, али те последице треба очекивати на дужем штапу. Од науке, посебно фундаменталне и примењене, очекује се да унапреди технологију којом ће се повећати укупна производња земље и раст стандарда. Иако су скромна средства која се добијају по одељењима од саме заједнице, академици остварују значајне резултате, а постоје и важни пројекти на којима академици раде у сарадњи са одређеним универзитетима и институтима. Из године у годину све више смо укључени, а посебно академици из егзактних наука, у пројекте ЕУ за које је тешко добити средства. О репутацији наших академика говори и податак да је од 10 пројеката за западни Балкан, наша земља добила осам. Затим, активно учествујемо у истраживањима из области политичких наука чији су резултати врло значајни за подизање свести и културе и научног развоја сваке земље.

»Да ли се и како САНУ самостално финансира?

Нажалост, средства која Академија добија, а нису из буџета, изразито су мала и долазе од донација или средстава од изнајмљивања локала.

Пре Другог светског рата постојао је велики број донатора и задужбихара који су издвајали значајна материјална средства. Мислим да ће поново доћи време када ће Академија, као високонаучна и уметничка народна установа, имати своје велике задужбинаре. Та средства би омогућила повећан утицај саме установе, оснивање фондова за младе кадрове и награде из различитих области науке. У свету су такве награде престижне – зна се да финансијска средства долазе од донатора, а да иза одлуке стоји печат највеће установе науке и културе. За сада није постојала воља да се и код нас установи иста пракса.

»Јакав је статус академика у нашој земљи?

Свако има онолико утицаја колико вреди. То што је неко академик не значи много само по себи уколико није стручна и јака личност коју људи цене и траже, нема одређен имиџ... Материјална средства која академици добијају су врло мала и очекујемо да се ситуација новим законом промени. Утицај, апсолутно, може бити већи. Потребно је унапредити сарадњу са високопросветним установама, јер наука потиче добрим делом од младих људи са факултета и зато је потребно максимално искористити тај потенцијал – и кадрова и талената.

»Која је улога САНУ у друштву и које вредности подржава? Када се у овом друштвено-вредносном и политичком контексту Академија појављује и са којом снагом?

Академија је, и по закону и суштини, установа науке, уметности и културе и све што спада у ту област наш је задатак и контакт са светом, наше тумачење живота. Када академик уђе у зграду, требало би на вратима да остави и политику и идеологију, а да му главни задатак буде бављење науком и да сва активност има научну подлогу. Проблем и неспоразум између друштва и академије настаје када се поједине изјаве академика, који иступају политички, тумаче као ставови САНУ. Делимично је онда и злонамерна грешка кад поједина штампа напада Академију као реакционарну и заосталу, непријатељску установу која спречава или успорава прогрес. Академији није циљ да се бави дневном политиком, то њу не интересује. Ако постоје проблеми од националног значаја, то је друга ствар и то су крупни проблеми који немају дневну политичку употребу. Вредносни систем Академије је оно што представља резултат научног истраживања, а одређеним питањима баве се одговарајућа одељења и стручњаци. Необавештеност вас не брани ни на који начин од погрешака.

У вези са оснивањем Војвођанске академије наука и уметности, за дневне новине Прес, 07. 11. 2009. године, новинару Б. Бојићу, академик Хајдин је изјавио:

„За Српску академију наука и уметности потпуно је неприхватљиво оснивање Војвођанске академије наука и уметности предвиђено Статутом Војводине, који је прекјуче усвојила и Влада Србије. Академије наука и уметности су националне установе које оснива држава, а Војводина као покрајина на то, по Уставу Србије, нема право!

Председништво Академије, на седници одржаној још 27. новембра прошле године, закључило је да се оспори формирање још једне академије на тлу Републике Србије. Тај став је 29. децембра 2008. прослеђен и Влади и Скупштини Србије, као и Скупштини АП Војводине и њеном координационом телу за израду Статута. Међутим, како видимо, српски политичари су се оглушили о став САНУ!“

У разговору за дневне новине Данас, 19. 12. 2009. године, академик Хајдин је новинарки Ивани Тришиновић објаснио стваросну ситуацију САНУ:

На питање зашто академици постају углавном старији стручњаци, Хајдин наводи да све академије наука у свету бирају своје чланове не према томе шта се од њих очекује него на основу тога шта су урадили.

„С обзиром на то да је за значајан научни рад потребно време, не дешава се често да млађи људи постају чланови академије. Изузетно, људи у тридесетим годинама постају академици, али најчешће се то дешава после четрдесете и у педесетим годинама“, каже Хајдин. Он додаје да су и нови, недавно изабрани чланови САНУ, углавном старији људи, али да не сматра да је то само по себи грешка „јер то су људи који већ имају неко признање у науци“. Према његовим речима, многе земље, као што је Аустрија, основале су Академију младих, која успешно функционише, а окупља људе до 45 година старости.

Хајдин указује да је могућност оснивања академија науке младих изазвала интерес и академија наука у свету и да се „ових дана одржава светска конференција за Академију младих, што значи да је то питање сазрело и на европском нивоу“.

„Надам се да ће то уродити плодом у стварању националних академија младих. У Србији ће бити отпора, јер има оних који сматрају да је то непотребно, али мислим да ће већина људи ипак прихватити такав курс“, објашњава Хајдин.

Како истиче, сасвим је извесно да се научни интерес јавља код младих људи и да је потребно да им друштво пружи подршку.

„Тај проблем код нас није решен, јер се не врши селекција да би се младим људима омогућио несметан научни развој и да се тако смањи одлив младих. Иначе, он постоји готово у свим земљама у развоју и ми ту нисмо изузетак. Многе земље које су се налазиле у фази развоја су у почетку губиле младе кадрове, али како се развијају, одлив је мањи“, указује Хајдин.

Како напомиње председник САНУ, на пројектима у склопу појединих одељења Академије, ангажују се млади људи са универзитета, „и тај број је око хиљаду, али потреба је неупоредиво већа“.

Хајдин наводи да критеријуми за пријем у чланство САНУ нису уједначени, зависно од одељења Академије, и од цитата који су „апсо-

БЛИЦ, 5. 12. 2010

Горан Свилар

Мост преко шпица Аде Циганлије биће украс Београда и вредеће сваки динар који је у њега уложен.

»Које су предности тог система градње мостова?

– Замислите један мост са стубовима у води. Сваки тај стуб подупи-
ре мостовску греду. Ако уместо тих стубова закачим мост каблом,
значи уместо да га притискам, ја га вучем за „уши“. Тај кабл сада за-
мењује стуб. То је посебно погодно код великих распона мостова јер
некада није исплативо правити мостове са стубовима. Друга пред-
ност је та што у великим рекама сваки стуб који се налази у реци
представља сметњу за саобраћај и пловни пут.

»Мост преко шпица Аде такође ће имати косе каблове. Да ли је то
било једино решење?

– Није, али је најбоље решење. Могao је уместо тога да буде и мост
са луком, али је велико питање како би се тај лук понашао на Сави.
Велика мана мостовске конструкције у облику лука је та што она
има силе које делују на темеље, које разупиру мост. Те косе силе не
могу се лако примити. Лук шаље косе силе које мора неко да прими
у темељима. Долазимо до тога да је неопходан велики темељ моста.
Илустрације ради, темељ моста у Новом Саду који има лук је једна
огромна „хала“, грађевина испод земље коју ви не видите. Тај део је
под земљом и он прима силе из лука, велики је реда величине око
40x30 метара.

лутно нужни, али њихов број није меродаван, много је важније да ли је академик дао нешто ново у области којом се бави“.

„Критеријуми по одељењима нису исти, јер у неким областима као што су физика и електротехника има много часописа, а има области у којима их нема толико. У примењеним наукама се сабира и конкретан допринос у примени науке“, закључује председник САНУ.

Изјава која је често цитирана:

„Академија има онакав ујлед какав уживају њени чланови“ била је и наслов интјервјуа дајтој за недељеник Време, 15. ајрила 2010. јодине:

»У међувремену се променило пет држава. Колико се Академија променила?

Када сам дошао у Академију, овде су седели људи генерације мог оца. Ја сам их гледао са поштовањем. Они су полако старили и умирали. И ја сам много остарио, у међувремену сам постао потпредседник, па председник Академије, али се нисам надао да ћу у овој установи провести 40 година.

Све академије у свету су се полако мењале јер прерастају у радне организације. Њихови чланови се баве активним научним радом преко својих пројеката, симпозијума, организација, научних скупова... То што је неко постао члан Академије, не значи да може да престане да се бави науком, јер Академија мора да буде репрезентативна установа, а утицај академика се одражава у ономе што су учинили за науку. То треба да буде задатак Академије, а остале ствари које су јој приписиване, њено мешање у политику, увек су биле штетне за Академију.

»Колики је утицај САНУ на развој науке у држави?

У највећи број истраживања која се спроводе у земљи укључени су чланови Академије. Такође, у већини научних установа заступљени су наши чланови, као на пример у Савету за науку. Пројекти које расписује Европска унија су веома значајни и финансирају се пристојним свотама новца. У добром делу тих пројеката учествују чланови Академије. Академија има онакав углед какав уживају њени чланови.

Блиц је 8. јануара 2010. јодине јренио изјаву државној врха да је „Срјска академија наука и уметњности јтемељ за развој научне делатњности у Србији, што смајира министјар за науку и јтехнолошки развој Божидар Белић. Председник Борис Тадић јак од ње очекује јодришку за јроналажење одјовора на изазове са којима се наша држава суочава“.

Даље у разговору са новинарком Мануелом Граф, академик Никола Хајдин је изнео следећа запажања:

– Традиција САНУ је доста јака и ми се трудимо да је не кваримо колико је то могуће. Она је одавно престала да буде само репрезентативна и, као већина академија у свету, сада је првенствено радна установа. Рад Академије је значајан за развој земље, многострук и много већи него што се примећује – каже Никола Хајдин.

– А пролазила је Академија и добре и слабе године, у зависности од државе и друштвеног уређења – подсећа наш саговорник.

– Демократизација земље последњих година учинила је своје и Академија је сада научна установа са великом слободом дејства и могућношћу утицаја на развој и популаризацију науке и уметности у земљи – тврди Хајдин.

– Српска академија је члан већине светских научних удружења, учествује у великом научном подухвату Европског савета за нуклеарна истраживања, а недавно ју је посетио и генерални директор ове престижне институције. Одељење за физику и хемију је део епохалног експеримента у Женеви – ЦЕРН, који треба да открије како је дошло до Великог праска од кога се рачуна историја свемира. Многе пројекте српских академика подржава Европска унија. То су веома амбициозни пројекти на светском нивоу – напомиње Хајдин.

– Академија и наша наука не стоје рђаво, како то неки мисле. Апсолутно смо на нивоу земаља у окружењу и једна од водећих.

– Угледна титула академика не доноси у Србији финансијско благостање јер академски додатак једва досеже 30.000 динара. Многи академици јако скромно живе, да не кажем сиромашно. Академски додатак је у свим земљама у окружењу око хиљаду евра, осим у Босни и Херцеговини, где је исто тако мизеран као и наш – објашњава Хајдин.

– А обавезе академика нису малобројне: учествовање у овдашњим и међународним пројектима, у раду научних одбора, објављивање радова... По томе се цене академици, њихов углед, али и Академија у целини, јер она вреди само онолико колико вреди њени људи. Академик мора непрестано да се доказује – истиче председник САНУ.

– Занимљиво је и то да једном изабрани академик ту титулу носи до краја живота. Добра страна ове клаузуле је да искључује мешање државе – сматра Хајдин.

– За академике се не бирају људи по томе какве резултате ће постигати у будућности, већ на бази онога што су урадили. Академија очекује

да они доприносе њеном раду. Неки људи дођу у Академију са амбицијом да нешто ураде, али посустану, старост одигра своје. Академија је изгубила преко 30 чланова за последње три године, далеко више него што је добила. Због тога се највише примедби упућених Академији односи на чињеницу да у њу ретко ко може да уђе пре 60. године живота. Академици у просеку имају око 77 година, а најмлађи члан САНУ је Исидора Жебељан. Она је у Академију примљена пре три године, у 39. години живота.

– Старосни циклус није најидеалнији – признаје Хајдин – али смо последњих година примили одређен број млађих људи који могу да вуку напред. Нова тенденција Европске уније је оснивање академија младих, а о томе ће морати и Србија ускоро да размишља – сматра наш саговорник.

– Европска унија сматра да би преко младих могло да дође до веће глобализације науке, а младим научницима омогућила да се успешније развијају, да конкуришу за озбиљне пројекте и остану у земљи. Ово је само једна од ставки у оквиру теме о реформи науке и научних институција, која је тренутно актуелна у свим академијама света. Постоје апокрифна мишљења, која и ја делимично делим, да ће за пола века сваки четврти човек бити научник. Поставља се питање како онда организовати академију. У Швајцарској, академија не постоји у класичном смислу. Сваки учен човек са научним квалификацијама може да буде код њих члан академије, има их око 30.000. Можда они сагледавају боље будућност него ми – коментарише Хајдин.

Као једну од најупечатљивијих мана српских академика Хајдин истиче незаинтересованост за популаризацију науке. Популарне научне литературе код нас готово да нема, иако је и то један од задатака Академије.

– Академици су често заљубљени у свој посао, интровертни људи које не занима популарност и већина њих није вешта да приближи науку јавности, док у свету најбољи научници често пишу популарне књиге – примећује Хајдин.

– САНУ је недавно са Француском академијом потписала протокол о објављивању низа популарних научних публикација намењених основцима. Сада сам чуо да је наше Министарство просвете пристало да пет школа „унакази“ како би радиле по том моделу. Питање образовања је питање којим се озбиљно бави светска наука, а наша Академија први пут показује веће интересовање за образовање најмлађих. Тако сада у оквиру Академије имамо и одбор који се тиме бави – каже Хајдин.

Дневном листу Новостии, новинарки Ивани Мићевић, 06. 2. 2010. године, академик Хајдин је дао следеће одговоре:

»А какав је однос државе према Академији? Јесте ли задовољни делом колача који сте добили из овогодишњег штедљивог буџета?

Наши трошкови су скромни. Добијамо мала средства за истраживања, али нас највише погађа мањак пара за међународне обавезе. Оне нису јефтине, али су нужне, јер доносе углед у свету. Џабе је што сами себе хвалимо, ако то други не виде.

У скупштинску процедуру ушао је, пре неки дан, предлог Закона о САНУ. Хоћете ли са њим радити спокојније?

Годинама чекамо на закон, већ је био пред посланицима, и очекујемо да ускоро буде усвојен. Најзначајније је што регулише положај осам института који раде под окриљем САНУ. Сада ће та веза да буде много интимнија. Имаћемо већу одговорност, али и утицај на њих.

Студио Б, 09. 12. 2010.

Емисија: У центру Наслов: Мост на Ади

Да ли је то у овом тренутку потребно, шта за Београд то значи?

– Па ја пре свега гледам са тог аспекта да је овај мост логичан наставак наше мостоградње када је реч о мостовима преко Саве у Београду. И да из тог логичног следа који је трајао годинама можемо да побројимо све мостове који се рачунају у свету као изузетна достигнућа. Није само овај мост достигнуће. Он ће бити сигурно један значајан допринос светској мостоградњи, али Бранков мост је такође својевремено био рекорд у свету. То је био мост, највећи мост у свету са највећим распоном за градњу моста једног система. После тога је дошла Газела. Газела је био систем апсолутно нов и елегантан и плитак да је одговарао Београду и представљао је апсолутно новину у изградњи тога доба. Ту чињеницу признају сви. Затим Железнички мост који је био први мост у свету тога система. Београд је увек имао нешто што је у мостоградњи представљало новост, представљало неко достигнуће у мостоградњи, представљало неки стручни и научни напредак. И то је било тако. Ми смо у погледу мостоградње били поравнати са развијеним нацијама у Европи као ни у једној другој технологији. Ту и тамо смо заостајали, али када је било речи о мостовима, ту смо били потпуно поравнати. Према томе, није никакво чудо да смо имали један од првих мостова са затегама.

»Хоће ли Закон утицати и на начин бирања академика?

На основу њега моћи ће да се мења Статут који прописује правила избора, мада су они и сада били демократски. Убудуће ће кандидате, осим одељења САНУ и академика, предлагати искључиво научне и уметничке организације. До сада су кандидати предложени изван САНУ имали привилегију да директно иду на скупштинско гласање. Предлози унутар САНУ прво морају да добију више од пола гласова одељења, а у другом кругу чак две трећине. Свима који би прошли само први круг, губи се сваки траг, предложени са стране добијају шансу на скупштини.

»На последњим изборима апеловали сте на колеге да гласају тако да се САНУ подмлади и увећа чланство...

И успели смо у томе. Дошао је велики број млађих људи који раде и утичу на углед САНУ. Види се чак и по томе што сваког дана у штампи изађе пет до десет написа о САНУ. Тоба раније није било.

»Јесу ли писања о лобирањима и закулисним радњама уочи избора поварила рејтинг САНУ?

Нема области у којој не постоји лобирање. Али мислим да овог пута није дало резултате. Они који нису ваљали нису ни изабрани, без обзира што су за њих лобирали чак и министри. Ако примимо 20 нових, није искључено да су једно или двоје ушли лобирањем, али то је мали проценат. Није било много изненађења. На листи су били многи признати научници и, логично, сви су прошли. И на књижевности је, углавном, било очекивано. Можда је било изненађење што Горан Петровић није прошао, али био је близу.

»Закон ће, кажете, бити користан за САНУ. А за академике?

Биће повећан академски додатак на 2,5 просечне зараде у Србији. Али кад год да буде усвојен, ова ставка се примењује тек од следеће године. И даље је то мање од примања колега у другим земљама, где сви добијају више од 1.000 евра.

»Хоћете ли се залагати и да научници, попут уметника и спортиста, добију националне пензије?

Научници треба да их добију, али не и чланови САНУ, јер већ имамо академски додатак. Не би било морално да имамо још једно примање, мада га се неки академици-уметници не одричу.

»Могу ли чланови САНУ пристојно да живе од својих примања, и без националних пензија?

Већина може. Али око 20 одсто академика на граници је егзистенције. То су, пре свих, уметници којима је скупштина града уплаћивала мале

доприносе, па сад примају минималне пензије. Жалосно је што неки од њих немају новца ни да купе лекове. А са друге стране, те пензије добијају људи који не знају шта ће са парама које су зарадили.

»Одељењу друштвених наука САНУ прети гашење. Да ли је сујета разлог све мањег броја чланова?

Не можемо ми њима помоћи док не помогну сами себи. Ево, на последњим изборима добили су свега једног новог члана, али само њега су и предложили. Сигурно је сујета један од разлога, а она делом произилази из различитих ставова о темама којима се баве.

О себи као председнику САНУ, пред нове изборе, за Полиџику, 28. марта 2010. године, рекао је:

»Јако оцењујете своје председниковање? Хоћете ли догодине и трећи пут прихватити то место?

Оцену о мени као председнику даће други. Посао сам обављао с великом вољом и жељом да, према својим могућностима, допринесем Академији и развоју науке и уметности у земљи. Дobar део обећања Извршни одбор је заједно са мном испунио. Ако бих казао шта је за мене највредније, то је чињеница да сам доследно Академију упућивао на задатке које јој закон налаже. Мислим да се нећу поново кандидовати. Два избора су довољна да човек покаже шта је у стању да уради. Овај положај тражи и неку разумну старосну границу.

У интервјуу за НИН, 13. јануара 2011. године у тексту „САНУ је већ у Европи“, новинару Драгану Мојовићу, академик Хајдин је рекао:

Академија је у науци виталнија и ближе Европској унији него држава. За разлику од државе, Академија је приступила Европи: готово свим европским структурама науке. Чланови смо свих међународних научних организација и научних академија. САНУ тренутно ради 150 пројеката са 30 научних академија у свету. Има сарадњу са готово свим академијама Европе и света. То изискује непрекидну комуникацију са тим светом.

»Академија има Галерију која је једна од најпосећенијих у Београду; има Библиотеку која је трећа по величини у земљи, после Народне библиотеке и Библиотеке Матице српске у Новом Саду?

Тако је. Али је прва у земљи по броју научних књига. Осим Библиотеке Академија има и Архив који чува средњовековне списе и

неке друге који су од посебног значаја за нацију. Нема недеље а да у САНУ не дођу бар два-три светска научника, да се не одржи бар један научни скуп или неко предавање. Врло често се отварају изложбе које су посвећене значајним уметницима или научницима. Једна од таквих, посвећена Миланковићу, била је изванредна. Овде се непрекидно ради. Ја сам заузет од јутра до сутра.

»Неретко се у медијима прави оваква аналогија: Француска има око 60, а Србија око 10 милиона становника. Француска има 40 академика, Србија 130. Француска има импресивну културу, Србија је полуписмена држава, са свега седам одсто високо образованих грађана.

Те чињенице нису тачне. Француска нема академију од 40 чланова: има академију која се зове Institut de France. На сајту можете видети да тај институт садржи 5 академија, од којих је Académie française најстарија и има око 40 чланова и мали је део укупног научног комплекса. Француска има и Академију наука са две до три стотине чланова, и толико чланова из иностранства. Уз то Французи имају и Академију уметности, којој припада и наш Величковић и још две академије. Француска академија је у ствари Institut de France, дакле моћна установа која се бави науком и која заједно са свим академијама има 500 до 600 чланова. А САНУ има око 130 чланова, што апсолутно није много. Мислим да се научно описмењавање наше нације полако подиже. У 19. веку је било између 20 и 30 људи који су били врхунски научници, а сада их има на хиљаде. Има и таквих који сматрају да је Академија застарела само зато што не може све да их прими. Према томе, будућност наше САНУ биће вероватно иста као и будућност академија по Европи. Све земље имају своје академије које су прерасле из тзв. првог стадијума репрезентативне установе у радне организације.

»Шта то значи?

То значи да имају своје институте на којима развијају свој научни рад, да се њихови чланови активно баве науком и да производе научне радове и остварују практичне резултате.

»Колико САНУ има института?

Осам. Али чланови Академије раде активно и у читавом низу института ван Академије. Део јавности уопште не зна шта то академици раде под овим кровом. Чланови Академије се науком баве на двојак начин. Велики број активних научника су професори, чланови универзитета и баве се науком на својим катедрама и на институтима који припадају универзитету или су самостални. Они врло често спајају научни рад

Академије са радом у својим институтима. Најугледнији чланови истакнутог Института за физику у Земуну, чланови су Академије.

»Колико САНУ има службеника, а колико академика?

Ако кажем да има 130 службеника и исто толико академика, онда вам је јасно колико је то моћна институција.

»Колико су за такав рад академици плаћени?

Имају академијски додатак који износи око 30.000 динара месечно.

»А од чега живе?

Углавном живе од своје пензије и академског додатка.

»Да ли је додатак за председника академије исти као и за чланове?

Није! Председник има два пута већи додатак, отприлике 67.000 или 68.000 динара месечно.

»А од чега ви живите?

Поред пензије и академског додатка, радим и као консултант-пројектант за проблеме конструкција, углавном мостова.

»САНУ, као установа, није политички ангажована како је била у Милошевићево време. Неки сматрају да је то лоше и по вас и по Академију.

Није, али су се активности Академије делимично промениле мојим доласком.

»Зашто?

Сматрам да сам дефинитивно оријентисао Академију ка науци и научном раду, а да сам избацио из њеног рада све оно што је мирисало на дневну политику.

Госпођујући на Радио Београду, у разговору са новинарком Ленком Шибалијом, академик Хајдин дао је одговоре на важна питања за науку и САНУ:

»Молила бих Вас да ми кажете, с обзиром на то да сте великом већином гласова постали председник Академије, шта су Ваши даљи планови, како Ви видите оно што ће Академија убудуће да ради?

Ми ћемо у основи да наставимо онако како смо до сада радили. Онако како ми сматрамо, а то је следеће: да је Академија највиша на учна и уметничка установа земље и да у том сноси одговорност за развој науке и уметности у целини, развој земље у сваком погледу, бранећи њене највише националне интересе. У Академији постоје науке из области егзактних сфера, егзактне науке као што су математика, природне науке, техничке науке, медицина, хемија, биологија и физика, а с друге стране

постоје и хуманистичке науке у које спадају: историја, друштвене науке, језик и књижевност и које имају изузетан значај с обзиром на чињеницу да о тим наукама у највећој мери водимо ми бригу, односно Академија. Разуме се да не можемо очекивати од страних научних институција да се баве до те мере националним проблемима којима се ми бавимо. Ми смо, на крају крајева, и одговорни да те националне резултате истраживања презентујемо и у земљи и у свету, поред осталих установа које раде тај посао. Међутим, ми смо у протеклом периоду, а то ћемо наставити и даље, велики део наше активности оријентисали ка презентацији Академије, као научне установе у свету, а то значи на повезивању са међународним организацијама науке, то су пре свега организације наука Европе, света, југоисточне Европе, централне и источне Европе. Ми смо у тим свим организацијама током ових година постали чланови. Време изолације које прати 90-те године овога века је прошло и ми смо успели, на неки начин, да постанемо равноправни чланови свих тих организација. Сарађујемо са великим бројем академија, водећи рачуна о достојанству и наше науке и наше земље. Можемо да кажемо да ова Академија сада има скоро 30 потписаних протокола о сарадњи са академијама Европе и осталог света.

»Да ли бисте поменули неке?

Протоколи постоје са свим источним земљама, а од западних земаља постоји са Италијом, Грчком, Аустријом, на изванредан начин постоји то и са Шведском и још неким земљама. Опште узевши ми смо, као једна стара Академија, постали значајан фактор у научном раду у свету. С друге стране смо активни учесници и у пројектима које расписује међународна организација, односно које расписује Европска унија. Ја не знам да ли знате, али захваљујући залагању нашега Министарства за науку, постали смо равноправни у тој утакмици за добијање пројеката у оквиру Европске уније. Наиме, што се тиче науке, сада можемо да кажемо како имамо иста права као и чланови Европске уније, другим речима, ми смо у области науке практично већ ушли у Европску унију. То је велики добитак за нашу науку и за афирмацију наших знања и наших успеха.

»Скоро да се можемо дотаћи следећег питања, а то је да наука не може без младих људи, без младих снага. Да ли се рачуна и како на наше младе научнике, како их привући за сарадњу јер то је пут за чланство у овој нашој најзначајнијој институцији?

Што се тиче чланства у тој институцији, ту долазе људи са већ признатом научном афирмацијом, а да би до ње дошли, потребан је пло-

НИН, 13. ЈАНУАР 2011.

ИНТЕРВЈУ: НИКОЛА ХАЈДИН, ПРЕДСЕДНИК САНУ

Ваши мостови су лепо. Да ли сте о њиховој естетици размишљали током пројектовања или је она ненамеравана последица која се деси када решите функције и сигурност?

– Данас није дозвољено да се праве ружни мостови, јер су они спој науке и уметности. Конструктор моста не полази од прорачуна, него креће од идеје. Када заврши идејни пројекат, прорачуном проверава колико је идеја употребљива са становишта сигурности конструкције и осталих елемената моста. Ништа не вреди лепота у идејном пројекту моста, ако по тој идеји није могуће направити сигуран и употребљив мост. Према томе, процес пројектовања састоји се из два дела: први има превасходну уметничку компоненту, а други је скроз рационалан и базиран на науци.

ГЛАСНИК ИНЖЕЊЕРСКЕ КОМОРЕ, БР. 2

КРУПАН ПЛАН

Академик Никола Хајдин, председник САНУ и члан Инжењерске коморе Србије са „нултом“ лиценцом

»Српска грађевинска привреда била је светски релевантна чињеница, јер је реализовала велике инвестиционе пројекте у свету, али то није у последњих деценију и по до две, јер је осим у Русији готово и нема на иностраним градилиштима. Да ли је могуће да наши градитељи поново буду „велики светски играчи“?

– Ваше питање третира један врло сложен проблем, нимало једноставан, из простог разлога што има много параметара који дају делимичне одговоре на то питање. Прво, упоређивати време које је прошло и ово садашње је врло тешко, пре свега зато што су се друштвено-економски односи суштински променили, промењено је друштвено уређење. Посматрајући садашње стање наших могућности морам да констатујем да све полази од политике. Значи политика испред привреде. Тек после решавања основног политичког положаја наше земље у свету, може се говорити о неком значајнијем развоју, моје је лично мишљење. Друго, наша реална економска снага објективно је мала. Треће, изолација у којој смо били дуже од једне деценије донела је многе негативности које се морају неутралисати, како би се кренуло напред.

доносан рад на науци, који се одвија у једном периоду који започињу млади људи после магистратуре, доктората и тако даље. Проблем учешћа младих људи у науци код нас је један веома сложен проблем који Академија као таква не може сама ни да реши, нити је то на крају њен главни задатак. То је сложен проблем и ја сам оптимиста у том погледу, како се буде побољшавала укупна наша ситуација, како буде у нас растао економски развој, како постанемо богатији, тако ће и интерес наших младих људи да одлазе у иностранство бити мањи. С друге стране, ми ћемо имати тада и боље лабораторије у којима ће моћи млади људи да испуне своје жеље и своје амбиције. И на крају, поставши саставни део укупне европске науке, бићемо у позицији да разменом наших кадрова радимо овде и радимо у иностранству и да будемо равноправан члан у том погледу. То ће, дакле, у извесном смислу смањити тај тренд људи да одлазе у иностранство јер ће увидети да могу да добију испуњење својих жеља и овде. Овај процес је врло спор и он је карактеристичан за многе земље у развоју. Многе земље су имале веома велики одлив кадрова, али тај одлив сада, код неких земаља које су се развиле у истој мери, полако је смањен. И данас више немамо што смо имали некад раније, надам се да ће и код нас то да буде тако. Ја могу да кажем и то да је наша наука довољно јака за земљу велику као што је наша и да немамо чега да се стидимо у односу на остале земље Балкана и југоисточне Европе, ми смо прилично јака земља у научном погледу. На пример, за пројекте из физике за западни Балкан конкурисано је за 10 пројеката, и ту постоје земље које ви знате да припадају Балкану, од свих њих ми смо добили 8, без обзира што нисмо били нарочито са те стране, у политичком смислу, толико напредовали да би их добили. Међутим, квалитет наших научника је људе који су их објективно оцењивали навео да нама доделе тих 8 пројеката. Ми ћемо да конкуришемо као земља, делимично и као Академија, за пројекте Европске уније, која одваја велика средства за науку. То су оквирни пројекти, ФР 7, где ћемо ове године и преко наших чланова, који су врхунски научници, конкурисати за Framework програме који се деле на различите гране науке – интердисциплинарне науке укључујући екологију, заштиту човекове средине, медицину, технику, физику, егзистенцију људи на овој земљи и све остало што спада у озбиљна научна питања, којима се данас свет бави.

»Полако се приближавамо крају наше емисије и, професоре Хајдин, важно питање је и предлог Закона о Српској академији наука и умет-

ности, који ће се по формирању Владе наћи пред Скупштином. Шта се налази у том предлогу Закона, има ли каквих новина и каква је даља процедура?

Тај Закон је ипак један корак напред. Он у себи има један битан елемент који досадашњи Закон није. Наиме, институти који су били при Академији у већој мери се интегришу у Академију. Тако да Академија има сад много већу одговорност у односу на институте, којих има 10. То је значајна новина у том Закону. Друга новина у Закону је што ће он вероватно да изазове и већу финансијску подршку Академији од стране државних институција, Владе итд. Трећа новина је та што ће Академија имати и веће могућности за дејство ван Београда, односно у појединим

НОВОСТИ, 2. 12. 2011.

УВОДНИК

Никола Хајдин, доктор грађевинских наука, председник САНУ

Карактеристично за све Београдске мостове на Сави је чињеница да је ова средина, некада и поред ретроградних тенденција, била и остала способна да постигне прогрес. И то онај који служи на част Београду и Србији!

Нигде у Европи не постоји грађевина слична мосту у Београду, Мосту преко аде.

Он је успело решење у техничком, саобраћајном, урбанистичком и естетском смислу на који би сви требали бити поносни. А говорити да је мост на Ади скуп, чиста је политичка злоупотреба, јер, првенствено, он кошта онолико колико иначе коштају слични објекти и спада у ред релативно јефтиних.

Газела представља коначан продор наших пројектаната и градитеља, када је реч о савским мостовима у Београду.

Ми смо већ тада, када се градио овај мост, представљали изузетно моћну пројектантску и извођачку структуру високога ранга, што је било необично када се упореди са осталим гранама наше технике и технолошког развоја.

Овај мост проф. Ђурића је оригинално решење, уместо лука који би знатно оптеретио околину у визуелном погледу, усвојено је решење са подупиралом изузетно плитке конфигурације.

Мост је, у целини, дао доказ високог нивоа наше науке и технологије у том времену. Неке примедбе ђака професора Ђурића могу се написати чињеници да нису до краја научили све што их је он учио.

центрима, па смо чак у новом предлогу нашли и то да Академија у будућности може да оснива своје центре и у иностранству.

»Хоћете ли мало да то појасните?

То је једна велика ствар. Академије, као што су Пољска, Чешка итд., имају своје центре у великим градовима света. Пољска академија има свој центар у Паризу, у згради која је скоро лепша од ове наше. Додуше, Пољака има милион и по у Француској, а независно од тога, ми се носимо идејом како би, на неки начин, нашу дијаспору приближили Академији, према томе и нашој науци, да покушамо са оснивањем центара у Америци, Европи итд. То је једна перспектива и предлог Закона на неки начин пружа ту могућност. То су три ствари које ја сагледавам у Закону.

»Професоре, када сте поменули оснивање центара, да ли бисте могли да ми кажете, можда, где би био први тај центар? Да ли сте размишљали где има највише наше дијаспоре, односно људи који су, не може се рећи највише дијаспоре, али највише људи који су везани за науку?

Прво, ми имамо велики број иностраних чланова наше Академије. То је велико богатство и ми можемо на те људе да се ослонимо. Они и сада помажу, долазе, држе предавања, узимају наше младе стручњаке у њихове лабораторије итд. То је значајан продор наше науке у свету. Преко тих људи, који су добрим делом професори универзитета у великим земљама и највећи део њих има и велики углед у тим земљама. Ако гледате сада где би могао да буде такав један центар, тешко је рећи. Ја имам своје мишљење о томе, али још увек није постало актуелно да би се о томе до у детаља разговарало. Али један од тих центара би могао да буде управо Чикаго, јер у околини Чикага живи пола милиона Срба. Чикаго и Милвоки би била права места за рецимо такав један центар који би много помогао нашој Академији, али и ми њима.

*Председник САНУ нећрекидно је йонављао новинарима чиње-
нице о улози Академије у друшћиву. Танјуј је йренео њејову изјаву нови-
нарки Мири Канкараш Тркља:*

Председник Српске академије наука и уметности, академик Никола Хајдин, уочи сутрашњег дана Академије, мисли да смо највећи напредак последњих година постигли у две битне области, полазећи од тога да је Академија највиша научна и уметничка установа чији је задатак да својим радом утиче на развој науке и уметности.

„Држећи се тог основног принципа, како каже Хајдин, „трудили смо се да га и испуњавамо. Дневна политичка дешавања не спадају у рад Академије и настојали смо да то поштујемо и полако утичемо на најширу јавност да схвати наше напоре у том правцу и да на тај начин прихвати Академију“.

Другим битним сегментом, председник САНУ сматра то што је обновљена и унапређена међународна сарадња. „Преданим радом повећали

Емисија Радио Београда 1

Уживо са Аде Циганлије поводом отварања моста на Ади

Академик Никола Хајдин, председник САНУ

»Да ли сте и данас задовољни са својом одлуком? Како Вам изгледа читав мост?

– Мало је оних који нису задовољни са својим радом. Ја у принципу сам веома задовољан јер оно што сам ја имао у глави да ће од њега да буде то се стварно и догодило. Мислим да је то једно велико задовољство нас који се бавимо грађевинском техником и архитектуром што смо сведоци тога како се једна идеја претвара у радно дело. То је један процес који има свој мисаони карактер и који много значи за оне који се тиме баве. Потребно је имати доста маште да би човек у целини схватио оно што предлаже. Техника је толико напредовала да су разне просторне презентације тако снажне да дочарају утисак моста и пре него што је готов. Овај мост је производ напретка технике за ових последњих 30 година. Пре свега, у овој области такозваних мостова са косим затегама, који је сам по себи нов систем и који је негде почетком 60-их година угледао светлост дана, тада су почели први мостови да се граде. Ми смо били пионири тада, железнички мост у Београду је у погледу иновативних гледишта тада био далеко испред овог моста, ако хоћемо да гледамо на временску дистанцу. Али овај мост осликава разлику од 30 година и он представља корак даље у напретку технике и мостова са косим затегама. И он има масу нових интересантних детаља по чему, на неки начин, представља рекордно решење. Ви сте слушали шта ту све има. Пре свега, свакога запањује када погледа колики је пилон. Он је фантастичне висине, преко 200 метара. То за мостове са једним пилоном није био до сада случај. Мост има свега један пилон, он је асиметричан и то је једна од ствари где је архитектонско решење моста превагнуло донекле над самим конструктивним решењем.

смо утицај на међународном плану како преко учешћа у удружењима академија тако и у конкретним облицима сарадње на заједничким пројектима са већим бројем академија у Европи и свету“.

Пред обележавање 170 година постојања САНУ, академик Хајдин је дао интервју за додатак „Дом српске науке“ у недељнику Време, јуна 2011. године. У разговору са новинарима Слободаном Бубњевићем и Маријом Вигић, рекао је:

»Да ли ће, након избора, Академија мењати свој курс?

Наш будући развој биће и даље у истом стилу, као што доликује једној организацији дугог трајања. И то ће бити највећи део садржаја нашег рада. При томе, разуме се, мисли се на интегрални рад укључујући и Академију у ужем смислу, па све јединице те Академије, и на крају све институте који припадају Академији.

»Које теме сматрате приоритетним за САНУ?

У цивилизованим земљама академије воде бригу о општим питањима која се тичу науке и научног стварања. На пример, многе академије се баве питањем енергетике, питањем климатских промена, питањем исхране, глади и многих других проблема од којих зависи судбина човечанства. То су сва она питања која се често отварају на форумима организација Европе и целог света. Али такви проблеми су много шири од појединих научних дисциплина и они сами по себи не припадају ниједној научној области. Не можете да кажете да је проблем енергетике проблем искључиво електротехнике. Није, јер ту има јако много других дисциплина. Ако говорите о климатским променама, онда имате ту читав низ научних дисциплина које се тиме баве. С обзиром да Академија у себи садржи читав низ научних дисциплина, она има и могућности да покрене такве теме које задиру у више научних области од којих сам неке поменуо. То ће нам бити један од задатака.

Мада се курс не мења, и сами сте најављивали да ће доћи до извесних промена, пре свега у активностима САНУ. Више пута сте говорили о улози Академије у образовању младих.

Академија је у прошлости мање обраћала пажњу на питање општег васпитања младих и, у извесном смислу, научног образовања младих. Многе академије у Европи, а међу њима и Француска академија, одавно имају такву тенденцију да преко различитих програма изазову интересовање за науку код најмлађих, почев од забавишта, преко основне школе и тако даље. И сами знате да су такви програми делимично

прихваћени и код нас. Ми се за исте ствари залажемо, као што је рецимо програм „руке у тесту“ и слично, који иду за тим да се наука као начин размишљања и начин унапређења цивилизације уноси у живот у много ранијем добу него што то обично мислимо. Треба радити на науци за најмлађе, а тиме се и ми бавимо. Човечанство иде непрекидно напред и наука се у истом смислу демократизовала. То значи да се данас науком бави знатно више људи него пре 50 или 100 година, па чак и пре 20 година. Не могу да предвиђам, али можда ће у некој будућности, за 50 година, сваки четврти или пети човек бити научник, у оном смислу како се то буде тада схватало.

» У којој мери је за САНУ данас значајан њен „друштвени ангажман“? О тој теми је током реизбора било доста жустре дискусије у медијима.

У медијима се свело на то да је само један једини човек био против рада Академије. Нико други ни на једном јавном месту, па ни у Академији, није ставио било какве примедбе на рад извршног одбора, односно руководства Академије. Једини који је био против био је академик Крестић. Треба бити отворен, јасан и прецизан: ради се само о једном једином човеку.

» На крају се академик Крестић повукао са положаја?

Повукао се са места секретара, а после се повукао и са положаја члана председништва. То је његова одлука. Нико се није упуштао у то који су разлози. Свако има право да се понаша онако како жели. То је његово демократско право.

» У којој мери САНУ утиче на развој науке у Србији?

Ми смо равноправан партнер и немамо специјалан статус који би нам дао власт или неку снагу па да ми наређујемо у тој области. Научна политика у нашој земљи води се на више страна, али је основна снага Министарство за науку и технолошки развој, како се раније звало, а сада је Министарство просвете и науке. Оно је на челу свих иницијатива које се односе на науку. Академија има своју улогу заједно са универзитетима, институтима и другим научним установама у земљи. Ми немамо такву улогу као што, рецимо, има Пољска академија наука, која је врховна и интегрална научна установа у целој земљи. Код нас се то одвија на бази демократске размене мишљења и дискусије између нас, универзитета и института. Има много заједничких акција које на крају дају неки заједнички резултат. То је начин како се креира научна политика наше земље.

» Најављујете и увођење награда Академије. Које ће научне дисциплине бити покривене овим наградама?

Имамо амбиције да посебно подстакнемо рад на науци у земљи преко увођења такозваних академијских награда, награда за науку које би по својој снази и значају биле највеће награде у земљи за науку, а можда и уопште најзначајније награде у земљи. Они који заслужују те награде морају бити заиста најквалитетнији научници и са најквалитетнијим радовима. За сада желимо да покријемо оно што код нас покривају четири научна одељења: за математику, физику и геонауке, за хемију и бионауке, за техничке науке и одељење за медицинске науке. Из тих области би се делиле награде, али немамо још јасну представу како – тиме ћемо се још бавити у будућности.

У Полиџици, поводом 170-годишњице САНУ, изјавио је:

»Чиме се САНУ може подичити у минулих 170 година?

Првенствено својим трајањем. САНУ представља једну од најстаријих институција у Србији. Као и држава и народ и ми смо прошли кроз све голготе и преломне историјске тренутке. Зачета као Друштво српске словесности, мењала је током свог дугог живота неколико назива. Друштво српске словесности променило је име у Српско учено друштво, па затим у Краљевско-српску академију и на крају у Српску академију наука и уметности.

»Који су то најзначајнији научно-уметнички подухвати данас?

Тренутно се реализује око 150 пројеката на којима раде наши чланови у сарадњи са скоро 1000 истраживача у разним институцијама. Не бих ниједан посебно издвајао. Истакао бих оно што је заједничко за све њих, а то је да задатак науке, посебно фундамендалне и примењене, јесте да унапреди технологију којом ће се повећати укупна производња земље и раст стандарда. Располажући скромним средствима која се добијају по одељењима од саме заједнице, академици остварују значајне резултате, а постоје и важни пројекти на којима академици раде у сарадњи са одређеним универзитетима и институтима. Упркос економској кризи све више смо укључени, а посебно академици из егзактних наука, у пројекте ЕУ за које је тешко добити средства. О значају наших пројеката говори и податак да је од 10 пројеката за западни Балкан, наша земља добила осам. Затим, активно учествујемо у истраживањима из области политичких наука чији су резултати врло значајни за подизање свести и културе и научног развоја сваке земље.

»С којим се све преломним историјским догађајима суочила у досадашњем постојању?

»Колико се успешно отхрвала упливу политике и политичара?

Проблемима од националног значаја, крупним историјским догађајима који немају дневну политичку употребу, баве се одређена одељења и стручњаци. Вредносни систем Академије је оно што представља резултат научног истраживања. Проблем и неспоразум између друштва и академије настаје када се поједине изјаве академика, који иступају политички, тумаче као ставови САНУ. Када академик уђе у зграду требало би на вратима да остави и политику и идеологију, а да му главни задатак буде бављење науком и да сва активност има научну подлогу. Академији није место да се бави дневном политиком, то њу не интересује.

ВРЕМЕ, 15. АПРИЛ 2010.

ИНТЕРВЈУ – НИКОЛА ХАЈДИН, ПРЕДСЕДНИК
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

НАУКА И УМЕТНОСТ НА МОСТУ ОД ТАНКОГ ЛИМА

Дали сте пионирски допринос у истраживањима танкозидних конструкција. Како сте ушли у ову област?

– Бавећи се теоријом конструкција, након доктората, отишао сам у Швајцарску где сам радио са научником Колбрунером, који је уочио да су танкозидне конструкције, односно танкозидни носачи, изузетно важни у укупном контексту конструкција из челика. У том тренутку област је била веома актуелна зато што се променио начин конструисања, на пример, у челичним конструкцијама људи су измислили заваривање. Заваривањем, уместо као до тада закивањем, могли су да направе много смелије и много чудноватије конструкције, али су изазвали и потребу за теоријским анализама тих танкозидних конструкција. То значи да је лим тих конструкција био релативно танак. Када погледате мостове у нашој близини, на пример Железнички мост, приметите да он није дебео, лим је дебљине између 10 и 25 милиметара, али је удешен тако да се не поломи. Обичним људима невероватно је да тако танак лим може да издржи док преко њега пролазе тешка возила.

Том облашћу, танкозидним конструкцијама, заједно са Колбрунером, бавио сам се готово 20 година. За то време објавили смо око 20 публикација на укупно 2000 страна.

»У којој је мери Академија данас водећа научно-образовно-културна установа српског народа? Колико му је предано посвећена, и краткорочно и дугорочно?

Чланови Академије се науком баве на двојак начин. Велики број активних научника су професори, чланови универзитета и баве се науком на својим катедрама и на институтима који припадају универзитету или су самостални. Они врло често спајају научни рад Академије са радом у својим институтима. Најугледнији чланови истакнутог Института за физику у Земуну, чланови су Академије. Чланови САНУ учествовали су у изради Стратегије научног и технолошког развоја Србије до 2014. године као и у многим другим државним телима и одборима, чиме показује своју дугорочну посвећеност развоју српског друштва.

»Шта сматрате најдрагоценијом баштином, и у духовном и у материјалном погледу?

Најдрагоценија баштина су чланови Академије, људи који раде и ставарају за добробит институције и државе. Након тога долази материјална баштина која се чува у САНУ. То је значајно онолико колико ми о томе бринемо и то представљамо. Не можемо се похвалити да се у држави одваја довољно средстава за бригу о наслеђу.

САНУ се стара о 1.300.000 књига, домаћих, иностраних и ретких издања: Вуков речник – оригинални примерак са његовим забелешкама; библиотека Марка Ристића; у Архиву имамо оригиналне рукописе и документа из прошлости као што су: Карађорђевог протокол, Рударски законик, Црквени зборник и др.; у Галерији су похрањена дела најзначајнијих српских уметника. Чувамо и собу у којој је радио Милутин Миланковић, онаквом каква је била док је он у њој седео.

»Зашто се чланство споро подмлађује, упркос непрестаним зарицањима?

Питање подмлађивања чланства Академије јесте суштинско питање јер од тога, у доброј мери, зависе и резултати. Међутим, ми на то можемо утицати тек када дође до избора за ново чланство што и радимо. Академија не може утицати на „сазревање“ научника и брзину којом они постижу резултате у односу на старосно доба. У неким наукама то може брже и раније а у неким је потребно дуго времена да се постигну резултати.

»Због чега је мало жена међу академицима?

То није проблем САНУ. Приликом избора нових чланова искључиви критеријуми су научни радови и достигнућа. Полне дискриминације нема. Проблем је на другим нивоима где жене немају проходност или

постоје предрасуде да оне не могу да се баве одређеним пословима.

»Ко су најистакнутији инострани чланови САНУ?

То су:

1. Виктор Иго, писац
2. Дмитриј Иванович Менделјејев, хемичар
3. Алаксандар Исајевич Солжењицин, књижевник
4. Лав Николајевич Толстој, писац
5. Алберт Сејбин, лекар (вакцине против полиомијелитиса)
6. Харолд Пинтер, нобеловац
7. Часлав Милош, нобеловац
8. Пјотр Леонидович Капица, физичар, нобеловац
9. Лавоцлав Ружичка, хемичар, нобеловац
10. Хенрик Сјенкјевич, књижевник
11. Михаил Александрович Шолохов, књижевник
12. Селман Абрахам Ваксман, лекар

и други од укупно 108 иностраних чланова.

»Како оцењујете своје председниковање у прва два мандата?

Није у реду да сам оцењујем свој рад, о томе, између осталог, довољно говори податак да сам у трећем мандату.

Поводом 170 година САНУ, академик Никола Хајдин, председник САНУ за Православље је рекао:

»У години када обележавамо 170 година САНУ, најгласније питање које се чује односи се на место и утицај ове најстарије научне институције у српском друштву данас?

САНУ представља једну од најстаријих институција у Србији. Као и држава и народ ими смо прошли кроз све голготе и преломне историјске тренутке. Зачета као Друштво српске словесности, мењала је током свог дугог живота неколико назива. Друштво српске словесности променило је име у Српско учено друштво, па затим у Краљевско-српску академију и на крају у Српску академију наука и уметности. САНУ је највиша институција у Србији у области науке и уметности. Њен утицај на развој друштва је немерљив.

»Можемо ли бити задовољни постигнутом научном атмосфером у народу и унапређењу наука, о чему се првенствено стара Академија? Који су задаци које стварност поставља пред САНУ и шта је најважније достигнуће током протеклих 17 деценија?

Тешко је говорити о стварању научне атмосфере у земљи у којој је 30% функционално неписмених, где не постоји Министарство науке и у којој се за науку издваја мање од 1% бруто националног дохотка. Академија је апеловала и упозоравала да је таква атмосфера недопустива и да то доприноси одливу мозгова и узалудном школовању младих научника. Чињеница је да Србија школује младе научнике који након завршеног школовања својим знањем резултате остварују у богатим земљама.

»Колико је СПЦ, као најстарија институција у српском народу, присутна у Академији и обрнуто? Зашто међу члановима Академије нема истакнутих теолога СПЦ?

САНУ има добру сарадњу са свим значајним националним институцијама у Србији, посебно са СПЦ. То што нема свештених лица и теолога у чланству Академије није последица нашег става, већ недовољног интересовања компетентних теолога.

»Има ли простора за ближу и интензивнију сарадњу Академије и СПЦ, и да ли је могуће превазићи јаз који некако прећутно постоји између науке и теологије?

Такав јаз у сарадњи Академије и Српске православне цркве не постоји. Сарадња је веома интензивна и огледа се у читавом низу научних активности Академије у вези са Српском православном црквом. Академија се посебно бави културном историјом Српске православне цркве и осталим питањима која се тичу науке. С друге стране, Академија учествује готово у свим активностима Српске православне цркве, српских манастира и слично.

»Истакли сте да је сваки проблем који заокупља друштво и народ у исто време и проблем Академије. На који начин Академија прилази тим проблемима у драматичном и преломном времену по наш народ?

Проблемима од националног значаја, крупним историјским догађајима, који немају дневну политичку употребу, баве се одређена одељења и стручњаци. Вредносни систем Академије је оно што представља резултат научног истраживања. Проблем и неспоразум између друштва и Академије настаје када се поједине изјаве академика, који иступају политички, тумаче као ставови САНУ. Када академик уђе у зграду требало би на вратима да остави и политику и идеологију, а да му главни задатак буде бављење науком и да сва активност има научну подлогу. Академији није циљ да се бави дневном политиком, то њу не интересује.

»На који начин млади истраживачи могу да потврде себе у раду Академије и колико је ова институција отворена према новом?

»Зашто је остати конзервативан – приоритет?

Чланови Академије се науком баве на двојак начин. Велики број активних научника су професори, чланови универзитета и баве се науком на својим катедрама и на институтима који припадају универзитету или су самостални. Они врло често спајају научни рад Академије са радом у својим институтима. Ту се остварује одлична сарадња са докторантима и младим истраживачима и то представља јако битан аспект развоја науке – трансфер знања. Рад Академије се заснива на традицији и научном и уметничком раду на најактуелнијим проблемима садашњице.

»Како на отворене проблеме Косова и Метохије гледа Академија?

Академија је овом проблему приступила изузетно озбиљно и са великом научном пажњом. Поред саопштења поводом нелегитимног проглашења независности, САНУ је организовала низ научних скупова, објавила зборнике радова о Косову и Метохији, а изузетно је активан и Одбор за Косово и Метохију. Такође у САНУ се дигитализује фотодокументација о нашим споменицима културе на КиМ.

Након одржаних избора и добијеног поверења за трећи мандаат у интервјуу Новосџима, 20. 11. 2011. године, новинарки Ивани Мићевић, академик Никола Хајдин је рекао:

Хвалисање не ствара научнике – треба више да радимо, а мање да се саморекламирамо. Наука без универзитета нема никаквог смисла. Не бавимо се дневном политиком, па ни питањем избора. Заинтересовани смо за власт онолико колико се тиче њеног односа према науци. Важно нам је да се, ко год да буде управљао државом, побољша однос према науци и унапреди њен положај. Код нас нико од људи који одлучују није, декларативно, против науке, али многи нису свесни шта она заправо значи и шта јој је потребно.

»Следећа година је, као за државу, изборна и за САНУ. Шта очекујете да ће нови чланови донети Академији?

Бирање новог чланства за Академију представља биолошки процес. Стари одлазе, нови долазе. Имали смо среће са последњим изборима, јер је стигло доста младих људи који су веома активни у раду САНУ, али и на универзитету. Јер наука без универзитета, као базе научног развоја, нема никаквог смисла. Настојаћемо да опет обновимо и подмладимо чланство.

»Предизборна кампања у Академији трајаће мало дуже него она политичка. Да ли су већ почела лобирања и незванични договори?

Човек је човек, чиме год да се бави. Постоје различити интереси. Присутни су и многи лобији. Ја то не осећам, јер се такве ствари одвијају увек незванично. Пролазе углавном мимо мене.

»До сада сте били оштри када је реч о лобирањима. Хоћете ли и даље држати „чврст“ курс?

Лобирања има, али академици нису много грешили у својим изборима. У народу увек постоје велики људи који су заслужили да буду примљени, али ипак то нису доживели. Сетимо се само Милоша Црњанског. Истина, стиче се утисак да је понеко ушао и незаслужено. То је природно. Као кад сејете брашно, па промакне и понеки кукољ.

»„Друштвењаци“ се традиционално жале како их је мало у редовима САНУ. Хоће ли то, можда, наредни избори променити?

Овде се бирају најбољи. Није важно из којих области долазе. Немам ништа против да се изједначи број људи из природних и друштвених наука, па и да „друштвењака“ буде више, али то мора да се заслужи научним радом.

»Помињете и модернизацију Академије. У чему би требало да се огледа?

Академија је традиционална установа и наша дужност је да чувамо и развијамо ту традицију дугу 170 година. Не смемо да је покваримо. Али, као и све сличне установе у свету, морамо и да напредујемо и развијамо се. Наиме, поред основних научних истраживања, подељењих по областима, постоје и неки проблеми који интересују свет, као глобални проблеми. Реч је о интердисциплинарним проблемима хране, обновљивих извора енергије, здравља људи... Многе академије се баве овим питањима у националним и глобалним оквирима, па смо и ми почели то да радимо.

»Бројни су проблеми и у образовању. Да ли се и њима бавите?

За Академију је од самог почетка везано народно просвећивање. Само што улога данас није иста као у време Друштва српске словесности. Наш задатак више није да учествујемо директно у просвећивању, већ да стварамо научне основе на којима ће оно да буде реализовано. Тиме се баве и друге академије у свету, па смо са њима потписали уговоре о сарадњи. Многи од тих научних и просветних параметара, од одлива мозгава, малог броја патената или великог броја неписмених, нису баш оптимистични...

Сви ти проблеми имају везе, али су, ипак, различити. Мањак средстава им је заједнички узрок. Патенти, рецимо, траже добру климу и материјалне услове. Они су важни због примене научних сазнања у привреди. Без њих нема друштвеног развоја. Али резултати научника не огледају се само кроз патенте, већ и кроз научне радове. Међународно признање је право мерило вредности.

»Имају ли га наши научници довољно?

Међу нама је много оних који себе сматрају „националним величинама“, а изван земље никад нико није чуо за њих. Треба мало више да радимо, а мање да се саморекламирамо. Морамо да се чувамо тог синдрома „националних величина“, а посебно што је човек, како стари, све мање осетљив на критике.

Истим њоводом рајоварао је и са новинарем Полићике, Сјанком Сјојиљковићем:

»Да ли сте изненађени исказаним поверењем, и то приличним бројем гласова присутних (81 „за“)?

Исход је увелико сличан ономе од пре четири године када сам по други пут био изабран за председника САНУ. И сада сам добио готово исти број гласова. Самим тим, није се ни променило мишљење које су чланови у то време имали о мени.

»Потврдило се, у ствари, да сте добро радили.

Отприлике тако.

»Која бисте дела у протеклих осам година председниковања прибројали у своје успехе? По чему ћете остати упамћени?

Пре свега, не сматрам да успеси које је Академија постигла припадају мени. Далеко од тога. Претежни део остварили су сами чланови, па Извршни одбор и, на крају, председник. У протеклих осам година постигли смо запажени успех у међународној сарадњи. У значајној мери то, разуме се, одговара величини наше земље у спољнополитичким и научним условима. Отприлике смо у истој равни са земљама које нас окружују, можда нешто изнад.

Сматрам да смо добро радили и у својој земљи. У минулих неколико година утицали смо више на развој науке и уметности у Србији, тако да можемо рећи да је Академија сада, на неки начин, постала веома позната установа у својој области. Као најбољи доказ нека послужи пример да готово нема дана да нас у штампи по неколико пута не помену

у лепом светлу, што се раније није догађало. Заслуге за то припадају појединим програмима и подухватима које смо предузели.

Иако сматрам да је наш утицај порастао у протеклих осам година, нисам сасвим задовољан. Верујем да можемо више допринети науци и друштву. Како ћемо то да остваримо, зависи од наших способности и воље, а најпре од времена које ћемо утрошити. Наука треба, пре свега, да утиче на високо образовање, јер прави научни подмладак, заправо се налази на универзитету. Ако пођемо од те чињенице, мора се обратити посебна пажња научном раду међу младима, да магистарске тезе и докторати буду у већој мери од користи за нашу земљу.

»А у неуспехе?

У сваком раду има неуспеха, а за мене лично, ако могу тако да кажем, јесте то што нисам убедио чланове да оснујемо Академију младих. Наишао сам на велики отпор и повукао се, што не значи да сам коначно одустао. Има и других: на пример, још нисмо на универзитету ставили науку и научно стваралаштво на право место. Другим речима, универзитет заслужује боље место него што му припада, а један од разлога је што се не подстичу истраживања која би могла више да допринесу животу и високом образовању. Опирање томе, у суштини, штети универзитету. Надам се да ће то полако да јењава и да ће сви који се озбиљно баве науком стећи заслужено место.

»С којим се то најкрупнијим изазовима САНУ суочава на почетку 21. века? Да ли треба (и мора) да се мења и у ком смеру?

На извештај начин мења се карактер појединих академија у Европи, јер се у 21. веку све више баве крупним глобалним питањима која, сама по себи, не спадају у одређену научну област. Поменимо загревање, енергију, сировине, наталитет, храну... Све су то крупна питања с којима се човечанство суочава. На крају крајева, наука је ту и да опомене да живимо на немирној планети на којој се дешавају неочекиване појаве, на неки начин неприметљиве у току људског живота, али дугорочно утичу на бројне генерације. И добро је што се то уочава, али ја сам против тога да се обичан свет застрашује свакојаким катастрофама које се неће ни десити, бар не у догледно време.

»Како подмладити чланство које је, видело се то на изборној скупштини, већином у поодмаклим годинама?

Не смемо да кажемо да ништа нисмо урадили на подмлађивању чланства. Ако погледате садашњи састав, видећете да је он, у просеку, нешто млађи од претходних. Али можемо учинити више ако будемо

привлачили и примали младе истакнуте научнике. Данас је знатно више кандидата за пријем него пре стотинак година. Ми, у ствари, живимо у време експлозије науке. Вероватно ће за 50 или 100 година сваки четврти човек на планети бити научник. Зато домаћа наука мора да се демократизује, да се у већој мери Академија приближи научницима у установама у којима они стварају.

Потребно је наћи људе који су способни да нам се придруже, а таквих има. Грешка је у томе што је приличан број наших чланова у поодмаклим годинама, изгубили су везу са својим наследницима. Чак не знају шта се догађа на појединим факултетима, па ни колико има таквих који заслужују да нам се придруже. Осим тога, неки наши академици су прекинули везу с факултетима и институтима на којима су радили. Зато је то болно питање.

»Ви кажете да у европским земљама постоје академије за младе. Наведите нам неку?

Имате Аустрију у којој се људи бирају у академију младих до своје четрдесете. Када прерасту те године, улазе у надметање за националну академију јер претходним чланством нису стекли никакво право да буду непосредно примљени. Ми сада под Академијиним кровом на разним програмима окупљамо око хиљаду сарадника, када бисмо имали академију младих тај број би се учетворостручио. Што се више људи бави науком, можете очекивати боље резултате. Али у САНУ не постоји добра воља, иако академија за младе не би била у њеном у саставу.

»Откуда толико опирање?

Зато што, на крају, избор младих, који једни друге међусобно бирају, потврђује национална академија. Мислим да ћемо припремити услове да то спроведемо у дело. Ви у својим питањима нисте поменули нешто што је важно за будући развој науке.

»А шта је то?

Многе земље су увеле академијине награде. Као у Немачкој, за почетак би требало да постоји награда за физику, хемију, техничке науке и медицинске науке. И да се испод сваке напише ко је даривао новац (на пример, за физику ЕПС, за хемију НИС и тако даље). Приватна или државна компанија. Мислим да није превише да прикупимо милион динара. Пошто то додељује национална академија, младим људима би прокрчило пут на велике универзитете у свету.

»Почетком прошле године сте у разговору за „Политику“ нагостили да нећете остати на том положају. Због чега сте се предомислили?

И даље сматрам да су два мандата била сасвим довољна, али су ме, на неки начин, секретари појединих одељења наговорили да се прихватим и трећег. То ми, можда, није било потребно, могао сам нешто да радим у својој области. Свако послеподне, иначе, посвећујем пројектовању мостова.

»Доживљавате ли трећи избор заредом и као изјашњавање чланства против недавних оптужби академика Василија Крестића?

Академик Василије Крестић ме је оклеветао на начин који нема никакве везе са стварношћу.

О НАУЦИ И ОБРАЗОВАЊУ

Председник САНУ, академик Никола Хајдин, инсистирао је у интервјуима да се посебна пожња посвети питањима о науци и образовању јер су значајна како за Академију тако и за друштво и државу у целини. Истицао је да без спајања науке и високог образовања нема напретка и технолошког развоја који утиче на свеукупни економски развој.

Подстицао је новинаре, поготово млађе генерације, да пишу о науци, да представљају резултате научних истраживања, промовишу успехе наших научника и да се перманентно образују и усавршавају.

О науци и образовању је говорио у свим својим интервјуима и обраћањима јавности. У даљем тексту изнећемо делове интервјуа који су посвећени овој теми:

*Данас, 31. децембар 2003 – 2. јануар 2004,
новинарка Ивана Вуиковић:*

„Ја ћу се на кратко задржати на ономе што ми је ближе, на положај и стање егзактних наука у Србији. Десетина тужних година назадовања погодила је и науку. И поред појединачних успеха научника у том периоду, научне институције су, услед санкција и европске изолације земље, претрпеле велику штету. С обзиром на знатан научни потенцијал Србије као европске земље, укључене у све научне токове пре овог периода, мислим да ће опоравак ићи доста брзо. Права интеграција у европске и светске токове уследиће, нарочито у оним наукама које имају изразито глобални значај, онда када наше научне институције постану, у већој мери, саставни део укупне науке и када се добар део истраживања буде одвијао у нашој земљи. Таквих ситуација, укључујући и међународно финансирање, већ има и биће их, надам се, све више. Огроман утицај научног истраживања на развој технологије и стандарда показаше се у непосредној будућности.“

—

Студентски часопис Пејџа, број 1, април 2005. године, под насловом „Мак на конач“:

»Док сте били професор, да ли сте имали информације о томе како су студентима изгледала ваша предавања? Мислите ли да је оцена студената о предавању и предавачу „релевантна чињеница“ за некога коме је стало до квалитета предавања?

На светским универзитетима постоје различита оцењивања онога ко држи предавања. Код нас то не постоји, али мислим да се на млађе професоре сигурно може утицати да се промене и прилагоде студентима. Мој предмет је специфичан, најтежи на студијама, па ако би професори „терали мак на конач“ једва да би два студента положила. Оно на шта сам ја обраћао пажњу су неке основне ствари везане за праксу (да се код плоче не ставља арматура у горњу зону, како се распоређују моменти савијања код плоче...) што је неки минимум. У ствари, најбитније је да студенти схвате када нешто не разумеју и да науче да, једнога дана у пракси, за такве ствари консултују онога ко то зна. Оно што бих још истакао је да многи наставници, нарочито на Грађевини, по мом мишљењу, дају много „шкрте“ оцено (а то је права срамота). Ако неко зна не треба му дати шест, него већу оцену како би га охрабрили и мотивисали да буде још бољи, а не дати једва шест и набити му комплекс ниже вредности и незнања. Ми имамо проблема касније, када се тражи посао или када се конкурише за стипендије, јер у поређењу са нпр. Правним или Медицинским фмкултетом они испадају генијалци, а код нас је права реткост да неко има просек приближно осам. Људски је грешити али... Одговорност грађевинских инжењера је огромна. Без обзира што сам о свему добро размислио у току пројектовања сваког моста, увек постоји изванредан степен ризика. Кад год радим мостове, размишљај и о томе. Никада ме такве мисли не напуштају...

»Да ли сте упознати са садашњим планом и програмом на Грађевинском факултету? Мислите ли да је квантитет једнак квалитету?

Одувек сам био за либералан начин наставе. Мислим да је тренутни начин застарео, јер се свуда у свету ради по Болоњској декларацији (предмети су једносеместрални, итд.) и свуда у свету кад почнеш да слушаш неки предмет, након тога изађеш на испит и ако паднеш, слушаш све поново. Добра страна свега овог је та да нико не може да вам каже да сте понављач. Нисам упознат са садашњим планом и програмом на Грађевини, али уопштено, за све факултете сматрам следеће:

повика која се врши против тзв. Болоњске декларације уз убеђеност да је наш начин студирања добар, европски и да му се намеће неки нови који није компатибилан са традицијом представља нетачну процену. Тај програм по коме ми радимо, као и многе друге ствари, није наш, а неки га бране као да то јесте. Тај систем је малтене преузет из некадашњег швајцарског и немачког система, иако су га они променили (који су га измислили!) нема разлога да то и ми не учинимо, уместо што бранимо нешто што и није наше. При томе, треба бити опрезан при вршењу било каквих трансформација. Не би било у реду да и те трансформације пресликамо и одрадимо на исти начин како су то и европске земље урадиле, због битних разлика, пре свега социолошког и социјалног карактера. Није исто студирати у земљи где је национални доходак по глави становника испод 2000 долара и земљи где он износи око десет пута више. Са друге стране, постоје феномени као што је случај код нас да омладина нема шта друго да ради него да студира. У једној Швајцарској има толико терцијалних занимања, курсева, које можеш да завршиш, да се запослиш, оснујеш породицу и нормално живиш, тако да ти факултет није неопходан. Код нас постоји апсурд да је производња интелектуалне снаге већа од потрошње, тзв. хиперпродукција инжењера.

»Данас вероватно долазите у контакт са тек дипломираним инжењерима. Колико су они, по вашем мишљењу, способни за рад у пракси? Постоји ли нека „законитост“ у незнању или је то индивидуалан проблем?

Филозофија наших студената и „оних преко“ се битно разликује. Један Швајцарац, на пример, не иде на предавања и не учи уколико унапред није сигуран да ће му се то исплатити. Тамо студенти јуре професоре да нешто науче, а не обрнуто, како би једнога дана то знање могли да наплате. Код нас се сматра да студент треба све да научи, укључујући и прописе о дужини куке код полагања арматуре нпр. То на једном енглеском факултету уопште није битно. Тамо се током студирања одслуша основа која је заједничка за све оно што се јавља у пракси. Пракса је доста разуђена и нема потребе учити до краја све оно што се у пракси примењује. Након завршетка студирања, инжењер почиње праксу у фирми која се бави конкретним послом и онда, буквално речено, шегртује у области у којој тек треба да стекне потребно знање. Ви, у ствари, у хијерархији те фирме напредујете, јер је школа тек један део образовања, а ви учите из ранијих пројеката те фирме. Што се тиче неких, евентуалних рупа у знању наших студената, за некога ко ће се бавити научио-истраживачким радом, није довољно знање све три

математике. У ствари, градиво виших математика није прилагођено решавању неких практичних проблема. Раде се неке ствари које можда и нису толико битне. С друге стране, не обрађују се читаве области које су, са аспекта грађевинарства, много корисније, тако да вама, на крају, треба нека четврта математика.

»Да ли бисте, у неком од Ваших наредних пројеката, прихватили „помоћ“ инжењера који је тек завршио факултет?

О, да! Свакако! Млади људи имају много свежије и понекад занимљивије идеје, с обзиром да, на почетку, нису оптерећени проблемима из праксе. Те идеје, у сваком случају, треба узети у разматрање, што не значи да их треба увек и прихватити. Велика је грешка оних уображених људи, који мисле да све знају, што не дозвољавају младима да се изразе. Таквих се људи треба клонити.

Послани инжењер, децембар 2005.

„Кад постојанеће инжењери, не задовољавајте се русинским обављањем послова, већ се трудите да своју науку унапређујете!“

Истраживање – право задовољство за инжењера. Академик Хајдин саветује онима који желе да буду инжењери, како жеља да створе нешто ново треба да буде њихова карактеристика за цео живот.

„Млади треба да уче стално, па и онда када дипломирају. То је утолико значајније што свако знање застарева за неколико година, јер наука сваког дана иде циновским корацима напред. Обнављање свог знања најбоље ћете спроводити ако се бавите науком, односно истраживањима, ако пратите све оно што се дешава у свету и ако покушате да та нова сазнања усвајате и унапређујете. У томе је право задовољство инжењерског позива. Сада је за сваког ко жели да се бави истраживањем то право задовољство, јер му путем интернета на располагању стоје базе података из целог света, и из свих области. Сада, помоћу компјутера, чак и кад седимо код куће, можемо да гледамо шта се ради у свету у области науке. Данас не би смело да се деси да неко нешто истражује и да живи у уверењу да је он то измислио, ако није проверио у базама података да ли је то већ измишљено.“

»Академик Хајдин скреће пажњу будућим инжењерима да теорију треба да повезују са праксом.

„Ја сам имао срећу да сам имао прилику да повежем науку и њену примену у пракси, бавећи се теоријом конструкција, граном примењене механике. Ја сам законе те науке примењивао на градњу конструкција

којима сам се бавио, а пројектовањем сам се бавио још од најранијих дана. Право задовољство је бити дубоко у науци, а са друге стране дубоко у пракси, где се примењују закони науке. Моји радови су цитирани много пута у свету, и то је нешто што један научник само може да пожели. Наравно, треба имати у виду да о високонаучним темама из области техничких наука у јавности не постоји довољно знања, због чега широки круг људи не може ни да схвати потпуну величину нечијег научног опуса. Али то не треба да деморалише младе научнике: стварајте, пишите, објављујте своје радове.“

»Подсетили смо проф. Хајдина да код нас постоји једно уврежено мишљење, да је студирање на техничким факултетима тешко

„То није тачно! Они који у основној и средњој школи са успехом савладају математику и физику, већ су завршили пола факултета! Не може се на факултету учити оно што је требало научити у основној и средњој школи. Зато будите добри ђаци у основној и средњој школи и кроз студије на факултету ћете са лакоћом свладати сва потребна знања. Будућим инжењерима желим пуно успеха у њиховом раду и честитам им на опредељењу да буду инжењери! То је диван позив! Када бих се поново родио, ни трена не бих размишљао: опет бих био инжењер!“

Академик Никола Хајдин је као свој задатак поставио и враћање из заборава великих научника, Срба, који су постигли светску славу и оставили неизбрисив траг у развоју наука. Предано је радио и подстицао афирмацију лика и дела Николе Тесле, Михајла Пупина и Милутина Миланковића о којима је често говорио и износио их као пример.

У Гласнику Инжењерске коморе Србије, број 4, јула 2006. године, објављена је беседа Николе Хајдина изговорена на Свечаној академији поводом 150 година од рођења Николе Тесле:

„Тројица великих научника и мислилаца српског рода спадају у сам врх светске науке: Михајло Пупин, Милутин Миланковић и Никола Тесла, који су задужили човечанство, сваки на свој начин, за сва времена.

Николи Тесли припада изузетно место. Чудесно је то што је Никола Тесла заволео и удубио се у технику, иако за то није имао ни ослонац у традицији, ни примере око себе који би га инспирисали. Као да је жеља да се бави техником потекла из неке непознате дубине његовог бића, јер све што је стварао и изумео носило је један специфични печат ретке индивидуалности и оригиналности“.

У дневном листу Политика, 7. октобра 2007. године, на питање „Који су научници понос Србије?“, академик Хајдин је одговорио:

„То су, до вечности, Никола Тесла, Михајло Пупин и мање познати Милутин Миланковић, чија се открића, за разлику од претходне двојице, не виде на први поглед. Али он је научник који се може мерити с Њутном, Фарадејем... Дубоко је продро у судбину наше планете и у њену будућност коју је проучио... Србија и сад има много младих научника из егзактних наука, физике, хемије...“

Тајгуј од 19. јуна 2007. године, преноси:

„Председник Српске академије наука и уметности Никола Хајдин оценио је да Академија до сада није била довољно активна око питања студирања по Болоњској декларацији и најавио да ће се тиме 'озбиљно позабавити'. Хајдин је, уочи уписног рока на високошколским институцијама, изјавио Тајугу да је једна од слабости Академије, у дужем периоду, то што се није сасвим конкретно бавила питањима образовања, просвећивања и педагогије.“

Потребно је да се САНУ у већој мери ангажује на тим питањима којима се баве академије у свету. Француска академија наука је томе посветила веома велику пажњу, почевши од основног школског образовања, па на даље – напоменуо је председник САНУ. Он сматра да је Болоњска декларација, која је ове школске године први пут била примењена на свим факултетима у Србији, а на крају првог семестра имала лош резултат пролазности на испитима, сложен проблем који би морао много озбиљније да се третира, поготово на универзитету, међу активним наставницима. Напомињући да је реч о његовом личном ставу, у прилог „Болоњи“ је навео принцип једносеместралних предмета и њиховог оцењивања на крају семестра који, практично, значи скупљање кредита и даље могућности да неко студира. – Тиме се – како је рекао – ослобађамо терета понављача, јер ко је прошао семестар наставља, а ко није бива исписан са могућношћу да идуће године поново уписује један или више предмета из тог семестра. Флексибилност је много већа него пре, али и обавеза за оне који имају амбицију да заврше школовање – оценио је Хајдин.

Негативан аспект студирања по Болоњској декларацији је, по његовом мишљењу, то што су они који заврше први степен донекле научно оштећени. – Али и многи по старом програму, говорећи из мог

великог четрдесетогодишњег професорског искуства, нису све научили. Да човек стекне образовање које га води директно у науку треба да има нешто у глави. То не може свако. Да није тако сви на свету били би научници – рекао је Хајдин. Он сматра да се изванредан отпор према Болоњској декларацији састоји у томе што наставници са дугим искуством сматрају да је наша школа била добра и одговарала високом нивоу образовања.

Чињеница је, међутим, да и тај тип школе који ми имамо и који је био добар, није наш изум. Преписали смо га од Швајцараца, Немаца и других, на основу чега смо створили наше програме. Шта сада када тај тип школовања напуштају они који су га измислили – запитав се Хајдин.

Радио телевизија Србије, 23. децембра 2008. године, емитовала је извештај о ставовима академика Хајдина:

Председник САНУ Никола Хајдин сматра да средства која Србија издваја за науку показују како „идемо спорим темпом“. Хајдин признаје да финансијска криза „неће донети ништа добро ни на пољу науке“, али тврди да постоји излаз.

Председник САНУ оценио је да се, на основу средстава која су предвиђена буџетом за науку, јасно види да Србија 2010. године неће остварити планираних 1 одсто издвајања из друштвеног производа за науку, што је у Европи доња граница.

Хајдин је, у интервјуу Танјугу, рекао да је са око 0,3 одсто издвајања за науку, што је приближно овогодишњем износу, јасно да „идемо спорим темпом“ и да ће издвајање од једног процента, које су већ достигле и земље чији је степен развоја сличан нашем, за Србију остати недостижно и у 2010. години.

Председник најзначајније и најстарије научне установе у земљи, међутим, сматра да би евентуална корекција тих средстава значила само извесно повећање плата научних радника.

„Повећање издвајања из друштвеног производа са 0,3 евентуално на 0,5 одсто представља мали износ у односу на буџет земље и налази се у границама статистичке грешке“, констатовао је председник САНУ, оценивши да је у оваквој ситуацији значајније како искористити средства на располагању. С обзиром на то да не располажемо средствима довољним за потезе који би водили развоју друштва на бази науке, чему данас теже све нације, главно питање је, сматра Хајдин, како употребити средства којима располажемо.

„Да би та средства служила сврси, а то значи повећању економске ефикасности земље и, на крају крајева, друштвеног стандарда, она морају бити усмерена ка производњи. Њу треба оријентисати на домаћу памет, а да би то било остварено, у земљама у развоју, каква је наша, потребна је помоћ државе, јер привреда није снажна да подстакне научна истраживања“, објаснио је председник САНУ.

Хајдин сматра да је на држави да определи стратегију која би означила приоритете, оне који ће у привреди, потпомогнути науком, најбрже и најефикасније дати вишак вредности.

„То је цела филозофија и она је у основи једноставна, али у пракси није лако изводљива, јер је, пре свега, потребно много више информација о фактичком стању у привреди и друштву, да би могли ефикасно да интервенишемо“, рекао је Хајдин.

Председник САНУ је навео да учешће у великим пословима, па и оним који укључују научно-истраживачки рад, зависе умногоме од политичке позиције у којој се земља налази.

Хајдин је подсетио на велике грађевинске подухвате које је наша оператива, потпомогнута радом Института „Јарослав Черни“ радила широм света у несврстаним земљама, а то је, како је објаснио, осим добрих референци, омогућавало и одговарајући међународни положај земље. Председник је оценио да светска економска криза која је почела да куца на врата многих држава неће донети ништа добро ни на пољу науке. „Мања улагања у привреду и смањење њене ефикасности, повећање броја незапослених, свакако ће лоше утицати на позицију науке у друштву“, додао је Хајдин нагласивши да, иако ситуација није лака, постоји излаз.

„Многи су се налазили у оваквој ситуацији, али они који су знали да искористе знање данас су постали значајан фактор у привредном и економском животу Европе“, рекао је Хајдин, наводећи примере Шпаније, Португалије и Ирске.

„У Шпанији је била свесна акција државе и покрајинске владе Каталоније да подстичу науку за рачун ефикасније привреде“, додао је председник САНУ.

Хајдин сматра да би таква акција код нас имала значајан ефекат на млади научни потенцијал који би се „и за мање паре посветио науци и не би тражио пут изван земље“.

„Када млад човек уђе у озбиљан посао научног истраживања у стању је да посредним путем запосли још стотинак људи. Ако немамо људе

који мисле, стварају, нећемо имати посла ни за оне који само раде“, упозорио је Хајдин.

Председник САНУ је додао да је, за разлику од нас, трансформација школског система од предшколских установа до средњих школа, у развијеним земљама већ озбиљно схваћена како би се створило друштво отворено за образовање и стицање знања.

Према Хајдиновим речима, наука, да би била ефикасна као што је у Америци и земљама развијене Европе, мора бити и примамљива.

„Тамо су научници често врло богати људи, плаћени изнад сваког просека, а код нас би се тешко налазило морално оправдање ако би, у општој оскудици, једног истраживача платили 3.000 или 5.000 евра месечно. Све што се данас ствара, на неки начин, базирано је на науци, о чему обичан потрошач не мора да размишља. Долази у извесном смислу до демократизације науке и можда ће звучати невероватно, али ја очекујем да ће за 100 година сваки пети човек бити научник. Да би се дошло до тог модела, поставља се питање школства и просвете и то од најранијег детињства“, рекао је Хајдин.

Независне новине од 5. јуна 2009. године, објавиле су следећу изјаву:

„Председник Српске академије наука и уметности Никола Хајдин упозорио је данас да ће недовољно издвајање средстава за науку оставити дубоке последице на развој Србије.

Ово је озбиљна опомена. Одвајање од 0,3 одсто бруто националног дохотка (за науку) довешће нас до тога да не можемо ништа озбиљно да урадимо – рекао је Хајдин на годишњој скупштини САНУ и додао да је тренутно издвајање за науку „мизерно“.

Он је додао да се и даље допушта да се улога науке смањује и да извесни људи способни да допринесу развоју земље губе перспективу, прелазе у друга занимања или одлазе у иностранство.

Подстицај и финансијску помоћ треба да да држава, са јасним циљем да тиме унапређује технологију и у крајњем исходу економију, подстиче запосленост и побољшава наше учешће у међународној подели рада и увећава наш извоз – рекао је Хајдин.

—

За дневне новине Блиц, академик Хајдин рекао је новинарки Соњи Шуловић да: „Није довољно оно што се сада улаже у науку“.

»Који модел сарадње државе и науке се може остварити у циљу унапређења друштва? Постоје ли примери такве сарадње у региону или Европи?

Многе земље су направиле огроман скок у свом привредном развоју захваљујући уделу науке. Узмемо пример Шпаније, Португала или Ирске. Данас видимо да се и у другим земљама дешава слично, као са Чешком и Пољском. Ипак, свака земља има посебне могућности и другачије природне ресурсе. Нисам сигуран да у целини у нашој влади постоји јасна представа да треба издвајати више за науку и посебно чему дати приоритет који ће дати добар резултат. Није питање само пара већ памети у ком правцу их усмерити, а о томе постоје доста подељена мишљења. Сигурно је да без науке неће бити развоја. Не можемо куповати на бази страних лиценци, морамо нешто и сами да створимо. У супротном, наш увоз би био већи него извоз и у будућности се не би могло очекивати ни повећање животног стандарда становништва.

У дневном листу Данас 19. 12. 2009. године, изашао је интервју који је водила новинарка Ивана Тошовић, под насловом „Неразвијена свесћ о значају науке у Србији“.

„У Србији је допринос за науку, не само у финансијском него и у сваком другом смислу још увек доста слаб. Сама чињеница да дајемо свега 0,3 одсто бруто националног дохотка за науку је више него мизерна, а са том основом се тешко може направити неки помак у науци“, истиче у разговору за Данас, Никола Хајдин, председник Српске академије наука и уметности.

Он додаје да су се све земље које су уочиле да је наука услов развоја стандарда и технологије брзо развијале, али да код нас та свест није довољно развијена.

„Наука је у Србији распарчана, јер ако желимо нешто да урадимо, о томе треба да се договарају САНУ, универзитети, институти и министарства. Ипак постоје помаци, јер сада Универзитет показује вољу да сарађује с Академијом, а и држава се, у вези са законима и прописима, значајним за САНУ, консултује с Академијом“, напомиње Хајдин.

У Новостима, 06. 02. 2010. године, објављен је интервју новинарке Иване Мићевић, под насловом „Младе не шера само новац“.

Улагања државе у науку су недовољна, па се не могу ни очекивати велики научни резултати. Цела наша научна заједница има људи колико један велики институт у свету, а опет је много проблема. Уврежено је мишљење, посебно политичара, да треба што више да укључимо привреду у финансирање истраживања. То је модел у богатим земљама, али наша привреда није довољно јака да то поднесе. Држава мора да буде замајак, али и да има јасну слику шта помаже и има ли то своју примену у животу.

Овако академик Никола Хајдин, председник Српске академије наука и уметности, започиње причу о проблемима који тиште науку у Србији, идејама САНУ које би могле да помогну, закону који ова институција чека годинама...

»Новца је, очигледно, мало. Постоји ли друга формула за помоћ науци?

Све почиње од школства... Хвалимо се талентом нашег народа, а заправо, имамо мало високообразованих људи – свега седам одсто. У односу на неке друге земље, у којима више од трећине становништва заврши бар трогодишње студије, статистика је поражавајућа. А кад се мрдне из Београда, по унутрашњости, стање је још лошије. Са тим подацима се не може градити напредно друштво и велика култура.

»Имате ли идеју како решити тај проблем?

Образовање, наука и привреда морају да се понашају као жив организам. Сада нису добро повезани. Живећи у Швајцарској приметио сам природну везу између школства и привреде. Тако једно време није било интереса за грађевинске инжењере, па је број студената грађевине у Цириху одмах смањен на 60. А код нас их само у Нишу има 600. Америка је целу своју науку изградила на докторским дисертацијама, а овде докторанти немају довољан приступ истраживањима. Рецимо, академик који је пензионисани професор универзитета не може да руководи докторским дисертацијама. Бесмислено је да људи који се баве науком немају могућност да утичу на младе који намеравају њом да се баве. Високо образовање и наука су у многим земљама спојени.

»Инсистирате на значају младих, а пребројавање свих који су отишли из земље не даје оптимистичну слику...

Држава им не нуди добре услове. Нису довољно плаћени, не могу да реше егзистенцијалне проблеме... Морамо паметније да процењујемо

приоритете. Улажемо у фундаменталну науку и онда, у нашим условима, то знање не можемо да искористимо. А млади одлазе не само због новца, већ и зато што у свету пре могу да раде оно што их интересује.

»Постоји ли шанса да их, паметном политиком и улагањима, држава врати у земљу?

САНУ има два предлога која би могла да помогну. Један је Академија младих, која би окупила многобројне истраживаче на почетку каријере. На нашим пројектима ради око 1.000 сарадника изван САНУ, а оснивањем Академије младих било би их још више. Важну улогу могла би да игра и привреда. Намеравамо да оснујемо Одбор за сарадњу са привредом, који би помогао у примени научних истраживања, а ми бисмо у те пројекте укључивали и младе.

»Шта још недостаје?

Наизглед миноран, али не и безначајан разлог је и што наши људи не воле оне који се враћају. И то отворено. Када неко дође на факултет или у институт питају га: „Шта си ти тамо радио? Зарађивао паре, док смо се ми овде мучили, живели бедно!“

Нин, 13. јануар 2011. године

Инџервју: Никола Хајдин, председник САНУ

„Постоји друга ствар и рећи ћу је, јер сте ме повукли за језик. Сматрам да ће, чим приђемо ЕУ, неки универзитети и факултети изгубити статус универзитетске установе и постати високе школе. То се десило и Бугарској. Универзитет мора бити установа која ће се паралелно бавити и науком и просветним делатностима, а сви други који су веома корисни и важни за развој друштва могу да уче високе школе, какве постоје у Немачкој и другим земљама, где се учи јако много, али практично. И не инсистира се на докторатима. На једном факултету где сам ја, од 500 студената само 120 би могло да студира на универзитету, а сви остали могу да буду високообразовани људи тако што би завршили високе школе.“

»Колеце?

Рецимо тако. Морамо отворено рећи да није свако зрео за научни рад, нити за високо образовање. За ову земљу среће неће бити док се високо образовање и наука не споје у једно министарство.

»Док се два министарства не споје?

Не, него док се високо образовање и наука не споје у једно министарство. Јесте ли видели да се у Америци највећи део научно-истражи-

вачког рада одвија на универзитетима. Ми смо мала земља и не можемо одвајати високо образовање, које се завршава докторатима, од науке. Један докторат је научна студија. Он мора имати везу са оним што представља суштину науке. Не треба радити докторате који се после бацају на ђубриште, јер нису ни за шта употребљиви.

»Залажете се да сваки докторат има практичну применљивост?

Ја то нисам рекао.

»Какво онда место у Србији треба да имају фундаменталне науке?

Ласер је фундаментални изум. Без ласера не би били могући светлосни ефекти који се праве иза леђа музичара док свирају. Ласери су главно помоћно средство у медицини, у естетици, исправљању бора на лицу, итд.

»Србија је врло сиромашна и полуписмена земља. Како мудро изабрати које фундаменталне, а које примењене науке треба да развија?

Оно што одликује примењену науку, то је непосредна употреба у економском развоју, у индустрији, у привреди уопште. Да бисте то урадили потребно је да имате релативно моћну привреду која ће то да финансира, поред државе или без државе. У високоразвијеним земљама се то финансира неки пут и без државе.

»Да ли би за наша истраживања дале паре неке велике компаније које у Србији праве огромне мостове и огромне путеве и зарађују милионе и милијарде?

Не верујем. Е зато је прича о томе да ћемо помоћу науке подићи привреду условна. Треба створити, на неки начин, макар и минималне услове па да неко пожели да уложи паре за истраживање, и да то истраживање уђе у употребу. И то ће се десити. Треба стимулисати мала предузећа и мале газде да дају паре за нека истраживања. У области грађевинарства ми смо радили велике бране – Ђердап, Мратиње, као и по целом свету: Ирак, Африка, Кариби, Кафуе... Са тим огромним инвестицијама ми смо били способни да вршимо научна истраживања у Институту „Јарослав Черни“ и на другим местима, да радимо експерименте и да утичемо на индустрију. Данас тога има врло мало.

»Постоји ли неки метод прорачунавања који би могао да укаже како да сиромашна држава као што је Србија повећа издвајања за науку, па и за Академију?

Прва тешкоћа је како убедити наше друштво да финансијски подупре истраживања, а друго питање је како те паре уложити и у која истраживања.

»А је ли решив?

Јесте са доста стрпљења.

»Говорили сте у медијима о систематском и методичком развијању осећаја за науку код најнижих узраста.

Француска академија наука је међу првима почела да пропагира науку међу најмлађима, основцима. Акцију су назвали „руке у тесту“. Хоће и код нас да је спроведу. САНУ им је дала у томе подршку, направили смо уговор са Француском академијом наука да слободно преводимо њихове публикације из те области и да не плаћамо ништа.

»Шта то значи конкретно?

Треба деци на почетку казати да наука није све што је очигледно. Свако дете, ако га питате да ли камен брже пада од перја, одговориће: камен. Али то није научна истина. Научну истину добијамо када одредимо медијум у коме тела падају, а то је ваздух. У безваздушном простору и камен и перо падају истом брзином. То значи да из тога, између осталог, произлази закон гравитације. Када је у питању математика за основце, много је теже нешто им избити из главе, него улисти ново. Сви ми, на пример, знамо из простог искуства да се приликом деобе добије мање, али у математици није увек тако: ако делите један број са бројем који је мањи од јединице, добићете више. Један кроз 0,1 је десет, и дете мора са тим да се помири. Неко се неће помирити до краја живота са тим, али је то тако. И тако много штошта.

Прича о мостовима

»Већином мостова које сте изградили срушили сте неки светски рекорд у вештини мостоградње. Зашто нисте само копирали најлепше мостове у свету, него сте огромно ризиковали, градећи другачије од постојећих?

Није ме ништа занимало ако није у нечему ново и ако не морам докле ризиковати. Без разумног ризика нема прогреса. Све ново што се у науци дешава, скопчано је са већим или мањим ризиком, без обзира на то која је област. Тај ризик, у многим областима науке, не може бити толико опасан као у грађевинарству, јер ако се у грађевинарству нешто сруши онда је то људска трагедија.

—

Несрећа и срећа Милутићина Миланковића

»Да ли сте у време кад сте са родитељима бежећи из Независне државе Хрватске стигли у Београд 1941. године, ишта знали о Миланковићу, који је, као и ви, био грађевински инжењер?

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ САМ ЗНАО НЕШТО О МИЛАНКОВИЋУ.

»Занимала вас је небеска механика или његови грађевински пројекти?

Ја нисам, у то доба, имао неки појам о небеској механици. Био сам тада незавршени гимназијалац; због рата сам прекинуо школовање у Хрватској, преселио се у Београд и дипломирао 1942. године. Тада сам, стицајем околности, отишао са оцем код неког његовог пријатеља и код њега видео једног чичицу у ћошку. Очев пријатељ је рекао: „Ово је господин Миланковић“. Мени то, тада, није богзна шта значило. Схватио сам ко је Миланковић тек када је, у току окупације, изашло друго издање његове књиге „Кроз васиону и векове“. Због те књиге Миланковић је имао непријатности: гонили су га представници власти. После рата, кад сам 1951. године имао част да ме приме, као младог сарадника, у Математички институт САНУ, Миланковића сам упознао као професора и већ познатог научника и потпредседника Академије. Има јако много ствари и анегдота које говоре о том великом човеку. Миланковић је остао трајно у мом памћењу. Много штошта сам о њему сазнао као асистент, а и касније. Имао сам част да дођем и до његових писама које је писао свом сину.

»Колико су га у Србији уважавали људи његове техничке струке и професије?

Његов случај доста говори о нашем менталитету. Када је одлучио да из Беча дође у Србију, негде 1908/1909. године, прво је покушао да се запосли, као професор, на Техничком факултету у Београду, јер је био грађевински инжењер. Али га ту нису примили. Сматрам да је то била и његова и наша велика срећа.

»Зашто?

Пошто није примљен на Технички факултет, позвали су га људи са Филозофског.

»Који? На Филозофском су тада били Брана Петронијевић, Јован Цвијић...

Мика Алас и остали су га позвали да преузме предмет Небеске механике, о коме он није имао довољно знања, али је га је врло брзо стекао. Да није дошао на Филозофски факултет вероватно се на Техничком не би бавио Канонм осунчавања. Као грађевински инжењер постао

би доста познат и остао би у историји грађевинарства. А као професор небеске механике и творац теорије о климатским променама постао је светска личност, међу 15-20 најбољих научника из те области, свих времена. Са чистим блоком и оловком је рачунао кретање температура на Земљи милион година уназад. Нису неуспеси најгоре што се човеку може десити у животу. Миланковићев случај је показао да из неуспеха, конкретно неодласка на Технички факултет, касније може да испадне и велика корист, ако човек има велику главу.

Гласник Инжењерске коморе, бр. 2, новинар Радош Драђушиновић у разговору са академиком Николом Хајдином, председником САНУ и чланом Инжењерске коморе Србије са „нултом“ лиценцом:

»Да ли и у којој мери модерна и моћна рачунарска средства и информатичке технологије укидају креативност?

Знате шта, питање је врло сложено и суптилно, па се не може дати комплетан одговор. Може да се да делимично сагледавање. Оно што ће се дешавати, у науци, техници и технологији, можда може, делимично, да представља и негативан ток цивилизације. Средства за евалуацију било чега су толико моћна да број оних који се баве истраживањем није потребно да буде велики. Један може да смисли за њих стотине, да им да средства за рачунање или нека друга средства за рад и да они то раде осам сати сваког дана. Често се ту ради о тривијалном послу који би требало обавити и који може да буде веома досадан, тако да онај који то ради, време које утроши сматра изгубљеним временом. Тих осам сати отписује од свог живота и тек почиње да се бави животом када престане да ради на свом радном месту. Тако, у неку руку, хоби постаје главна његова преокупација. А онај ко нема хоби пада у депресију. То је једно виђење које и не мора да се догоди. Са друге стране, школовање иде тако брзим темпом, да ви већ данас у свету имате државе у којима је 60—70 одсто становника универзитетски образовано. Значи, живимо у једној цивилизацији која непрекидно увећава знање, тако да је идеал земаља, у које ми још не спадамо, технологија заснована на знању. Тај се концепт јако пропагира и има прилично велики одјек у политици појединих влада. Ми, разуме се, нисмо стигли до тога из два разлога: један је објективан, други субјективан. Објективан – јер смо сиромашна земља и не можемо за науку издвајати тако велика средства, а са друге стране, они који воде земљу не увиђају у потпуности значај науке, што нам се може гадно осветити.

»Налазите се на челу најзначајније националне научне и уметничке институције, Српске академије наука и уметности. Како из те перспективе гледате на формирање бројних нових академија. Да ли се може говорити о „поплави академизма“?

Постоје неки објективни разлози за уочену појаву, за такве процесе. Прво, број образованих и научно поткованих људи у свету се непрекидно повећава. Класичне академије састављене од најпапетнијих људи једне нације су исцрпље са својим бројем све оно што је било најбоље у једном народу. С временом се јављају људи, пре свега онај део када је реч о техничким наукама, који не спадају само у науку, него примену науке, развојну примену. И у том привредном и друштвеном сегменту се истичу појединци који знањем и квалификацијама теже ка нечему бољем. То је изазвало појаву стручних академија, а пошто свака струка жели да има и да окупи своје најквалитетније представнике, долазите до бројних техничких, инжењерских академија. То нису научне академије у класичном смислу, јер бити научник данас значи имати „брдо“ референци на светском нивоу. Да будете човек кога знају, а да га никад видели нису. Тако је појава тих стручних академија оправдана.

ПОЛИТИКА

Академик Никола Хајдин, оставивши председник САНУ, истицао је као свој значајан задатак изbacивање дневне политике из Академије.

Тако је, у једном од својих првих интервјуа након преузимања председничке дужности, за недељник Време, 23. априла 2003. године, новинарки Слободанки Асић, изјавио да:

„Академија не треба да се бави политиком. Ми смо се једноставно договорили, поучени прошлoшћу и неразумевањем јавности, шта је мишљење академије, а шта мишљење неког часника, да мишљење појединца мора да буде јасно обележено“.

»Ви не говорите о политици... Да ли се слажете да је основна тачка поделе међу академицима место и улога САНУ у политичком животу?

Уопште не. Прво да поновим да је Академија научна и уметничка институција и да није њен задатак да се бави дневном политиком, па такве поделе, кад је реч о активности која се односи на Академију, нема или не би требало да је буде. Изван Академије њени чланови делују и политички ако то желе и то је њихово право.

»Готово сви медији су цитирали вашу изјаву „бити Србин није занимање“. Да ли бисте ову своју мисао елаборирали?

Мислим да ово није нимало оригинална мисао, али мислим да добро погађа чињеницу да се свако рађа као припадник неке нације и да то није ни у ком случају његова заслуга, и правити од тога нешто што личи на „занимање“ неукусно је, барем како ја гледам на те ствари.

У Вечерњим новостима, јануара 2005. године, на питања новинара Б. Борђевића, одговорио је:

»Академија је висока национална установа. У којој мери се она оглашава јавно кад је реч о питањима која су значајна за српски народ и његову културу? Какав је био став Академије поводом оснивања Војвођанске академије наука и уметности, преименовању српског језика у црногорски, стању нашег народа на Косову и Метохији и слично? Академија је како Ви кажете највиша установа науке и уметности и у том домену леже њени задаци. Међутим, осим уско схваћених задатака ове врсте, Академија је позвана да каже своју реч и о питањима која сте поменули и сличнима.

Да прво кажем о ВАНУ: Академија се у јавности и у обраћању високим државним телима у Србији и Покрајини одредила неколико пута као целина и као Огранак Академије у Новом Саду.

Сва та обраћања праћена су и написима у штампи. Наш став је био и остао да је оснивање ове академије непотребно, јер научну и уметничку делатност у Покрајини обавља Огранак у Новом Саду. Оснивање такве академије може да има само политичку конотацију, јер целокупна наука у Србији представља целину, при чему чланови из Војводине чине знатан проценат чланства и могу заједно са осталим научницима и уметницима Српске академије наука и уметности да достојно репрезентују нашу земљу.

Што се тиче језика, наш став је јасан. Постоји само српски језик којим се служе и Срби и Црногорци, и ми смо у више наврата писали о том проблему, дали изјаве у штампи и директно се обраћали актерима ових сукоба у Никшићу.

»Сведоци смо да се Академија често спомиње у Хагу, а у вези са „меморандумом“. Како се у Академији гледа на тај проблем? Да ли Академија због тога има неких тешкоћа на међународном плану?

У вези са овим питањем мислим да најбоље изражавам став Академије ако цитирам речи академика Михајла Марковића у изјави на Трибуналу. На питање колико је овај документ био основа за неку врсту српског национализма и доминације итд., он је одговорио: „Меморандум то не може бити по самој својој суштини, а осим тога он никад није био завршен. Академија га никад није усвојила, нити је он био објављен у то време“. Сходно томе, меморандум није званичан акт Академије и могу да кажем да све академије у свету и други који имају коректан и пријатељски став према Академији тако то и схватају. Ми имамо, као што сам напоменуо, срдчане односе са свим иностраним академијама и то питање са њихове стране до сада ми није нико постављао.

Исти став, по питању меморандума изнећ је у недељнику Време, од 15. априла 2010. године у интервјуу под насловом „Наука и уметности на мосту од панко лима“.

„Сви чланови као појединци могу да се баве чиме хоће, па и политиком. Могу да припадају различитим странкама и заступају различите идеје. То што раде је њихова лична ствар и није активност Академије. Меморандум није никад био званични акт Академије. Ниједно тело

Академије, почев од Скупштине и Представништва, никад није тај текст ни заступало ни одобрило. То су злонамерне ствари које се по-турају. Истина је да су се извесни људи бавили тим проблемом, али то никад није било озваничено. Међутим, пошто је у то време била општа хајка на Србију, тај меморандум, који никад до краја није био ни напи-сан – то су били текстови изнети из одбора Академије – објављен је у Вечерњим новостима. Отприлике се зна ко је то њима однео.“

О будућности Србије, за Политику, 7. октобра 2007. године, на пи-тање новинара: „Шта очекујете од вођа Србије?“, одговорио је:

Оптимиста сам. Ту ће бити разних скретања, али наша будућност је Европа. Ми смо географски у Европи и саки другачији избор је нереа-лан. Сви око нас иду у том смеру, не можемо ни ми изван тога.

»Да ли ће Србија бити краљевина?

Све је могуће. Тај избор зависи од расположења народа, али и од воље политичких партија којима, имам утисак, не одговара да неко у држави буде изнад њих или њима уз раме, као што је то случај у Шпанији, Холандији, Данској, Шведској, Великој Британији, Белгији...

Често је цитирана изјава академика Хајдина о односу САНУ према политици. Новости су у тексту новинарке Иване Мићевић, од 24. 11. 2007. године, пренеле:

„Не може се од Академије очекивати да се бави дневнополитичким догађајима. То није њен задатак. Она није зато основана. Била би сра-мота када би се Академија, као целина, бавила дневном политиком. Онда би се поставило питање зашто је једној нацији установа попут наше уопште потребна.“

За недељник НИН, 13. јануара 2010. године истакао је став Академије о важним државним и друштвеним питањима:

»Јаква је улога академије у питањима од посебног националног зна-чаја као што је Косово и слично?

Академија се интензивно бави овим проблемима, посебно Косовом. Поред низа јавних иступања, Академија се годинама, да не кажемо деценијама, бави косовским проблемом почев од ране историје па до

данашњих дана. О томе сведочи читав низ научних скупова, јавних манифестација, интензиван рад Одбора за Косово и низ других активности. И други пробелми од посебног значаја представљају стално ангажовање Академије, као што су теме о националним мањинама, енергетски проблеми, проблеми просвећивања и други.

У истиом недељнику, јодину дана касније, 13. јануара 2011. године у интервјуу је истакао:

»САНУ, као установа, није политички ангажована како је била у Милошевићево време. Неки сматрају да је то лоше и по вас и по Академију.

Није, али су се активности Академије делимично промениле мојим доласком.

»Зашто?

Сматрам да сам дефинитивно оријентисао Академију ка науци и научном раду, а да сам избацио из њеног рада све оно што је мирисало на дневну политику.

»Мислите ли да сте због тога два пута изабрани за председника апсолутном већином?

Можда, али су вероватно постојали и неки други разлози, који су определили чланове Академије за тај избор.

Нису баш сва питања која тиште Србију политичка. Студенти штрајкују због трајаве примене болоњског процеса, а доста је и оних који сматрају да је концепт Болоње промашај, да уноси образовно-научну површност на универзитет. Болоња је образовни процес, који је прихваћен од већине просветних установа. О томе могу само да дам своје лично мишљење, а оно отприлике гласи: Болоњска декларација у суштини иде за тим да се и овде код нас могу формирати научници високог квалитета.

—

ДРУГИ О ЊЕМУ

Електронски и штампани медији су редовно преносили цитате и износили свој став о академику Николи Хајдину. У овом поглављу приказати ћемо изводе из интервјуа и текстова у штампи у којима новинари и њихови саговорници износе свој став о њему.

Данас, 31. децембар 2003 – 2. јануар 2004.

Ивана Вуиковић

Никола Хајдин, академик

Заблуде о мостовима као колосима

Почетком априла ове године изабран је за председника САНУ. Његова високостручна репутација, по речима академика Љубомира Симовића, заснива се на стваралачком, градитељском и универзитетском раду и одјеку научних радова, а то је репутација која је Академији најпотребнија.

Глас јавности, 11. 1. 2004.

Тајјана Чанак

Професор Никола Хајдин, председник САНУ

Никола Хајдин не воли да прича о политици, код њега су два и два обавезно четири, признати је светски мостоградитељ и председник је Српске академије наука и уметности. До скоро би оваква информација у Србији могла некога да збуни. Но заиста, на свако питање о баласту политике коју САНУ носи на кичми, господин Хајдин одмахује руком, јер то су све „његова академска браћа“, он је своје академске циљеве јасно рекао, тихо их испуњава и не жали се.

Послани инжењер, децембар 2005.

Проф. др Хајдин је познат и код нас и у свету као научник кога сви уважавају. Тако је члан Словеначке академије знаности и уметности, Европске академије наука, уметности и литературе у Паризу, Европске академије наука и уметности са седиштем у Салцбургу, Атинске академије, Европске академије наука са седиштем у Белгији, а изабран је и за почасног доктора Националног техничког универзитета Атине.

Осим тога, члан је разних научних удружења у земљи и иностранству. По професији је грађевински инжењер, а био је и професор на Грађевинском факултету Универзитета у Београду, на ком је дипломирао 1951. и одмах се укључио у изградњу своје ратом порушене земље.

Агенција Бетша, 29. 3. 2007.

Научни опус Николе Хајдина обухвата око 180 радова, од чега је приближно половина објављена у иностранству у најугледнијим часописима. Хајдин је у свету веома цењен аутор низа челичних и бетонских конструкција, међу којима се издвајају: Железнички мост преко Саве у Београду (1979), друмски мост (мост „Слободе“) преко Дунава у Новом Саду, конструкција нове железничке станице у Београду, велики мост преко Висле у Пољској и други.

Кандидатуру Николе Хајдина подржали су академици Душан Ковачевић, Андреј Митровић, Нада Милошевић-Ђорђевић, Никша Стипчевић, Предраг Палавестра, Матија Бећковић, Светлана Велмар-Јанковић, Љубомир Симовић, Милорад Павић, Дејан Деспић и Исидора Жебељан.

Кандидатуру Василија Крестића су, између осталих, подржали Михаило Марковић, Динко Давидов, Коста Чавошки, Дејан Медаковић, Коста Михајловић, Милорад Екмечић, Ерих Кош, Драгослав Михаиловић и Чедомир Попов.

Вечерње новостии, 29. 3. 2007.

Д. Кљајић

Усџех

Част да два пута буде изабран за председника САНУ до сада је имао само Сима Лозанић. Проф. др Никола Хајдин (84) на ову функцију први пут је изабран 3. априла 2003. године. Јавности је познат као један од наших најпознатијих градитеља мостова, иако иза њега, пре доласка у САНУ, стоји богата професорска каријера на Грађевинском факултету у Београду, на ком је докторирао 1956. године, и једно време био декан. Дописни члан САНУ постао је 1970. године, а редовни 1976. године. Од 1994. године до 2003. био је потпредседник ове научне установе. Члан је многобројних домаћих и страних организација и академија..

*Просвјета, мај 2009, Милан Чешњик
Интервју Никола Хајдин, председник САНУ
Челичне харфе над великим водама*

За актуелног председника Српске академије наука и уметности (САНУ), академика проф. др Николу Хајдина, шира јавност у Србији чула је тек 2003. године када се кандидовао за мјесто председника ове највише српске научно-умјетничке установе.

Та чињеница говори, колико о једном амбијенту са својим поремећеним поретком вриједности, толико и о Хајдиној уздржљивости у јавним наступима.

Господин Хајдин је теоретичар грађевинских конструкција и мостоградитељ оригиналних рјешења, свјетске репутације. Још 1954. године предложио је оригиналну методу за рјешавање граничних задатака теорије еластичности која је нашла примјену у многим техничким гранама и била предмет неколико докторских дисертација у Енглеској.

Његова научничка опсесија увијек се кретала линијом изазова, новитета и унапређења. Првенствено, или једино, занимало га је како затворити стваралачки круг, односно како сопствене апстрактне појаве практично употребити за премошћавање и зауздавање великих вода и то, у првом случају, оригиналним мостовима, а у другом – лучним бранама.

*Планета – маџазин за науку, истраживања и открића
23. октобар 2009.
Наука као животи*

Требало је, на последњим председничким изборима у Академији, да академик Никола Хајдин (село Хајдине у Горском Котару, 1923), редовни професор Грађевинског факултета Универзитета у Београду и чувени пројектант мостова, добије убедљиву подршку чланства највише српске научне установе, па да се нађе у средишту пажње медија и најшире јавности. Избор на чело САНУ круна је његове готово шездесетогодишње научне, конструкторске и педагошке каријере.

Академик Љубомир Симовић, један од тридесеторице предлагача професора Хајдина за председника, оценио је да се „његова висока стручна репутација заснива на његовом стваралачком градитељству и универзитетском раду, а то је репутација која је Академији најпотребнија и за Академију најважнија“. Показало се да је избор Хајдина био не

само дубље промишљен него и дубоко правичан. Председник Хајдин успешно води Академију у тренутку када Србија пролази кроз нај-дубљу духовну, моралну и политичку кризу у новијој историји.

У биографији и библиографији академика Николе Хајдина огледа се сва упорност појединца и читавог српског народа да на свом етничком простору (сада и знатно суженом) као „на страшном месту“ на коме увек бива што бити не може, преживи и опстане. Достојанство опстајања и сва трагика његове историјске судбине. На једној породичној фотографији Хајдинових видимо малог Николу у крилу свог деде по оцу Василија. Једва да му је годину дана. То је још увек срећно време у коме Срби у Горском Котару мисле да ће Југославија „вечно трајати“ и да она као држава и њима припада. Један Хајдинов рођак Максимилијан, био је епископ горњокарловачки.

Уз нове аналитичке могућности и грађевинске материјале, Хајдину је, како је то давно примећено, „дораслост наших градитељских снага“ омогућавала да се упушта у остварење објеката на горњој граници домета у свету. „Имао сам срећу и задовољство да је 'Мостоградња' извела моје најзначајније мостове. То је светска компанија по својим референцама, стручним и техничким капацитетима“ нагласио је једном приликом.

Вечерње новости, 6. март 2010.

Проф. др Васо Милинчевић

Да простор посвећен портретима појединих великана Београдског универзитета нема вредносну категорију, непосредно ће посведочити и портрет професора Грађевинског факултета БУ и председника САНУ, Николе Хајдина (1923). Портрет скроман по обиму, а богат по садржају.

Реч је о знаменитом неимару, творцу низа грађевинских конструкција, посебно мостова и лучних брана, које су дело ума и руку академика Хајдина. Тим делима стекао је и висока међународна признања.

Академик Хајдин први је у Југославији увео савремени систем мостова са косим затегама (кабловима). Конструисао је (заједно с професором Љ. Јевтовићем) Железнички мост преко Саве у Београду (254 метра), са косим затегама, први такав мост у свету. Хајдиново дело је и мост „Слобода“ (351 метар) преко Дунава у Новом Саду. И он се убраја међу највеће мостове ове врсте у свету, али је, нажалост, срушен варварским бомбардовањем 1999. године.

Као посебан Хајдинов градитељски подвиг сматра се и његова конструкција моста преко Висле код Плоцка у Пољској, који има још већи распон од новосадског моста „Слобода“. Академик Хајдин објавио је више научних радова у земљи и иностранству из теорије еластичности, нумеричких метода у теорији конструкција и из теорије танкозидних носача. Има и заједничких дела са страним ауторима и на страним језицима, а држао је и предавања на више европских универзитета. Члан је (и председник) многих домаћих и међународних грађевинских удружења и носилац различитих друштвених и државних награда.

Тањуџ, 11. 3. 2010.

Српски конструктори мостова међу 43 одабрана у свету

Конструктори мостова из Србије, академик Никола Хајдин и Илија Стојадиновић, нашли су се међу 43 најзначајнија конструктора из Америке и Европе у монографији „Филозофија пројектовања мостова у Америци и Европи“, објављеној у Кини, саопштила је данас Српска академија наука и уметности (САНУ).

У богато илустрованој монографији, аутора Ванг Линг Линга и Зонг Ју Бијана, приказано је 300 радова одабраних конструктора америчких и европских мостова насталих у последњих 200 година.

У овом елитном друштву нашли су се и Хајдин и Стојадиновић који су представљени њиховим најзначајнијим и иновативним радовима. Стојадиновић је у монографији заступљен конструкцијским решењима мостова на Пагу, Крку и у Шибенику, а Хајдин мостовима Орашје, који преко Саве спаја Орашје и Жупању, „Слободом“ у Новом Саду, Новим железничком мостом преко Саве у Београду и оним преко реке Висле у Плоцку, у Пољској.

Највећа достигнућа у мостogradњи представљена су кроз конструкторе и њихове радове. Аутори су у предговору монографије посебно указали на еволуциони развој мостogradње уз употребу различитих решења условљених конфигурацијом терена, на нове материјале, али и на генијалност конструктора.

У САНУ сматрају да уврштавање двојице наших конструктора мостова међу 43 одабрана у Америци и Европи представља велико признање за српску науку и грађевинарство, поготово због тога што долази из Кине која доживљава економски и привредни раст, заузимајући једну од водећих улога на светској сцени.

За шест деценија стваралаштва Никола Хајдин се бавио научним, педагошким и консултантским радом, али га је пројектовање грађевинских објеката, а пре свега мостова, учинило највећим и најзначајнијим именом код нас и у свету. Што сам, што као сарадник и консултант, потписује 24 велика, како би се данас рекло, капитална грађевинска објекта.

Ауторски пројекти изведених конструкција:

Друмски мост са косим затегама (375 метара распона) преко реке Висле, Пољска (са Б. Стипанићем); друмски мост „Слобода“ преко Дунава у Новом Саду; Железнички мост са косим затегама преко реке Саве у Београду (са Љ. Јевтовићем); друмски мост преко реке Саве код Орашја; железнички надвожњак преко Дунајске цесте у Љубљани (Словенија); железнички надвожњак преко Целовшке цесте у Љубљани (Словенија); друмски мост преко реке Ибар код Рожаја (Црна Гора); друмски мост преко акумулације за хидроелектрану Спиле; друмски мост преко реке Тисе код Жабља (са Г. Ненадићем); лучна брана Глажња код Куманова у Македонији.

Остали већи објекти: цилиндричне кровне љуске на фабрици суперфосфата у Прахову (изведено); котларница у предузећу „Крушик“ у Ваљеву (изведено); мост преко реке Каме код Казања (Русија).

Учешће као консултант на већим инжењерским објектима: пешачки мост преко реке Саве у Сремској Митровици; друмски мост преко реке Врбас у Класницама код Бања Луке (Босна и Херцеговина).

Остали већи објекти на којима је учествовао као консултант: лучна брана Гранчарево (изграђено); лучна брана Мратиње (изграђено); нова београдска железничка станица у Прокопу; идејни пројекат моста преко Бококоторског залива (трећа награда); идејни пројекти за три моста у Индији; идејни пројекат моста „Драј Розен Брике“ у Баселу (Швајцарска); идејни пројекти за неколико челичних устава у Швајцарској (изграђено); идејни пројекат стакленог перонског крова за нову железничку станицу у Цириху (Швајцарска); пројекат челичне конструкције за термоелектрану „Колубара Б“.

Политика - Интервју недеље, 28. март 2010.

Стијанко Стојиљковић

Подмлађивање академије

Академик Никола Хајдин (88), неимар светског гласа, прошле године је овенчан још једним у низу блиставих међународних признања: у илустрованој монографији „Филозофија пројектовања мостова у Америци и Европи”, објављеној у Кини, увршћен је међу 43 најутицајнија и најзначајнија конструктора мостова у протекла два столећа (из Србије и Илија Стојадиновић). Из богате ниске одличја и почести издвајамо: Награда АВНОЈ-а 1987. (најпрестижнија у СФРЈ), Орден рада са златним венцем 1979. и чланство у Европској академији наука, уметности и литературе у Паризу, Европској академији наука и уметности у Салцбургу, Европској академији у Белгији, Националној академији Атине и Словеначкој академији знаности и уметности. Набрајање осталих изискије доста новинског простора. „Награде не долазе тако често, али се накупе ако човек дуже поживи“, додаје он у шали.

.....
Издаје
Институт техничких наука САНУ
Кнез Михаилова 35
11000 Београд
Србија
.....

Приредио
Мр Дејан Масликовић
.....

Лектура
Драгана Крстић Лукић
.....

Графичко обликовање
Радуан Хиндави
.....

Штампа САНУ
.....

Тираж 300
.....

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије,
Београд

624:929(047.53)"2001/2012" Хајдин Н.

АКАДЕМИК Никола Хајдин председник Српске академије наука и
уметности :
интервјуи и изјаве 2001-2012 / приредио Дејан Масликовић. - Београд :
Институт техничких наука САНУ, 2014 (Београд : САНУ). - 118 стр. :
илустр. ; 24 cm
Текст на срп. и енгл. језику. - Тираж 300.

ISBN 978-86-80321-29-5

1. Масликовић, Дејан [приређивач, сакупљач], 1971-
а) Хајдин, Никола (1923-) - 2001-2012 - Интервјуи
COBISS.SR-ID 211246860

kon/ fakultet u Beogradu, a 1959. u Obiljež
a/ radovi/ skom/ fakultet/ u Beogradu pr
os/ i/ Neli/ learmu/ zlasti/ osi. Pre/ davao/ i
or/ na/ čuv/ noj/ cu/ škoi/ školi/ ETN/ (Savez/ a
i/ semu/ are/ šir/ in/ sve/ a. Prof/ sor/ Ha/ d
i/ ma/ stu/ denar/ a/ njegov/ sin/ B/ ade/ je/ i/ pi
a/ in/ uni/ verzitet/ a, ali/ ga/ je/ otac/ poslat/ u
o/ ugled/ og/ *University of Pennsylvania* u I
o/ ri: Prof/ sor/ Ha/ dlin/ je/ u/ svet/ cenje/ a
l/ ki/ most/ ovi/ sal/ osim/ a/ blovin/ a/ zauz/ a
a/ revolu/ tionarn/ tehnol/ ogija/ njegov/ i
os/ preko/ Save/ a/ najveći/ n/ ost/ na/ elom
ekt/ visle/ t/ Flocka/ Poljsk/ Projek/ ova/ i
stij/ Indij/ a/ možda/ g/ zato/ n/ ki/ naziv/ iu
ni/ op/ is: Njeg/ wo/ osn/ vno/ op/ sedenje/ je
š/ kao/ s/ ident/ 6/ radevin/ kog/ fakul/ eta/ N
lažnja/ a/ talizira/ e/ su/ pri/ enom/ me/ od
ja/ i/ knjiga/ približn/ polovin/ i/ objavlj
niske/ Ovi/ a/ zaka/ zava/ a/ 1961/